

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohtkan

Budsjett 2017

Økonomiplan 2017-2020

Innhold

FYLKESRÅDETS INNSTILLING TIL BUDSJETT 2017/ØKONOMIPLAN 2017-2020	4
FYLKESRÅDETS INNLEDNING	10
1 ØKONOMIPLAN OG DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN	12
Den økonomiske situasjonen.....	12
Netto driftsresultat.....	13
Disposisjonsfond.....	14
Lånegjeld.....	16
2 RAMMEBETINGELSER.....	18
Befolkningsendringer.....	18
Pensjon, lønns- og prisvekst.....	19
3 INNTEKTER	21
Skatt og rammetilskudd	21
4 NYE DRIFTSTILTAK	23
5 INNSPARINGER	24
6 INVESTERINGER OG FINANSIERING	26
Gjeld.....	28
7 FINANSUTGIFTER OG -INNTEKTER	29
8 HOVEDOVERSIKT NETTO DRIFTSRAMMER 2017-2020.....	32
9 POLITISKE STYRINGSORGANER.....	33
10 KONTROLLORGANER.....	35
11 UTDANNING.....	36
Videregående skoler (A)	42
Fag- og yrkesopplæring (B)	48
Utdanningsetaten sentralt (C).....	53
Sentrale avsetninger til videregående skoler (C1)	56
Annen opplæring (D)	59
Investeringsbudsjett.....	64
12 TANNHELSE	67
Distriktstjenesten.....	71
Spesialisthelsetjenesten	72
Universitetstannklinikken (UTK).....	73
Investeringer.....	73
13 KULTUR	74
Regionalt folkehelsearbeid.....	77
Friluftsliv.....	78
Fylkesbiblioteket	79

	Kulturminnevern og musèer.....	81
	Kunst- og kulturformidling	83
	Idrett	86
14	SAMFERDSEL OG MILJØ	88
	Kollektivtrafikk	96
	Fylkesveier	101
	Kapitalutgifter	104
	Øvrige områder	105
	Investeringsbudsjett.....	107
5	NÆRING	119
	Verktøy – søkbare virkemidler.....	120
	Nærings- og regional utvikling	123
16	STAB- OG STØTTEFUNKSJONER	129
	Stabssjefen	131
	Drift- og utbyggingscenteret	135
	IT, personal- og organisasjon- og økonomisenteret	136
17	SEKTOROVERGRIPENDE POSTER.....	139
	Obligatoriske hovedoversikter	143
	Vedlegg 1 Sentrale forutsetninger i økonomiplanperioden.....	145

FYLKESRÅDETS INNSTILLING TIL BUDSJETT 2017/ØKONOMIPLAN 2017-2020

1. Fylkestinget vedtar følgende økonomiske rammer for økonomiplanen 2017-2020.

Minus=inntekt, Pluss=utgift. 2017-kroner hele økonomiplanen. Beløp i 1000 kr		Vedtatt 2016	2017	2018	2019	2020
00	Politiske styringsorganer	28 608	32 318	30 633	31 849	30 449
01	Kontrollorganer	5 178	5 292	5 292	5 292	5 292
10	Stabs- og støttefunksjoner	151 768	150 476	148 996	146 776	145 386
20	Utdanning	1 062 996	1 046 952	1 041 132	1 025 612	1 015 992
40	Tannhelse	123 547	118 256	117 776	115 956	114 806
50	Kultur	95 812	95 493	94 752	93 335	92 436
60	Samferdsel	1 276 495	1 300 480	1 293 590	1 275 230	1 263 690
70	Næring	44 927	47 767	47 517	46 857	46 437
90	Sektorovergripende poster. Spesifisert:	-23 042	41 119	23 411	-2 304	-22 212
	Innsparing sentraladm. Fordeles i løpet av året	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
	Avsetning til lønnsvekst 2017		32 700	32 700	32 700	32 700
	Avsetning lønnsvekst 2016, 2,7 pst.	42 162	32 162	32 162	32 162	32 162
	Pensjonsutgifter	34 667	60 800	60 800	60 800	60 800
	Mva kompensasjon (samlepost til fordeling)	-7 692	-7 692	-7 692	-7 692	-7 692
	Leieinntekter UiT (lokaler flyfag)	-270	-648	-648	-648	-648
	Leieinntekter Nord-Troms vgs (Lerøy Aurora AS og Skjervøy kommune)	-264	-633	-633	-633	-633
	Ref. kapitalutgifter fra Tromsø kommune Rassikring	-582	-552			
	Ref. Kveøy-forbindelsen (Kvæfjord kommune og Kveøyforbindelsen AS)	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
	Ref. kapitalutgifter Dale-Alvestad Harstad kommune	-2 002	-1 954	-1 906	-1 859	-1 859
	Refusjon kapitalutgifter TANN-bygget fra staten	-17 234	-14 092	-13 841	-13 600	-13 354
	Refusjon fra samferdsel	-2 400	-1 200	-1 700	-3 680	-4 715
	Dekning kapitalutgifter fra etatene	-66 577	-54 922	-72 981	-97 004	-116 123
A	Sum sektorer, netto utgifter	2 766 288	2 838 152	2 803 098	2 738 602	2 692 275
	Skatteinntekter	-840 000	-890 000	-890 000	-890 000	-890 000
	Inntektsutjevning	-104 000	-103 000	-103 000	-103 000	-103 000
	Rammetilskudd	-1 996 915	-2 010 588	-2 001 754	-1 965 629	-1 941 812
B	Sum inntekter (ekskl. renter)	-2 940 915	-3 003 588	-2 994 754	-2 958 629	-2 934 812
C	BRUTTO DRIFTSRESULTAT (=A+B)	-174 627	-165 436	-191 656	-220 027	-242 537
	Renteutgifter	79 620	63 149	70 766	84 694	91 034
	Aksjeutbytte	-1 000				
	Renteinntekter	-5 500	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
	Rentekompensasjon skolebygg	-3 610	-2 500	-2 385	-2 175	-1 965
D	Netto renteutgifter	69 510	55 649	63 381	77 519	84 069
E	Avdrag på lån	102 118	105 860	120 780	136 350	150 690
F	NETTO DRIFTSRESULTAT (=C+D+E)	-2 999	-3 927	-7 495	-6 158	-7 778
	<u>Brukt slik:</u>					
	Avsetning til/bruk av disposisjonsfond	2 999	3 927	7 495	6 158	7 778
	Avsetning til/bruk av disposisjonsfond - premieavvik					
	Overføringer til investeringsregnskapet					
	Dekning/bruk av tidligere års under-/overskudd					
G	REGNSKAPSMESSIG RESULTAT	0	0	0	0	0

2. De vedtatte rammene gir følgende netto driftsresultat for perioden:

	2017	2018	2019	2020
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %

Fylkestinget konstaterer at den økonomiske stillingen til Troms fylkeskommune er svak. Netto driftsresultat omtrent null hele perioden, og vi mangler driftsreserver til å takle omstilling og uforutsette utgifter. Gjelden er ikke spesielt høy isolert sett, men sett i sammenheng med lavt netto driftsresultat og disposisjonsfondet er renter og avdrag en stor belastning for økonomien. Investeringer i økonomiplanen øker gjeldsgraden betydelig.

3. Fylkestinget ser med bekymring på det voksende premieavviket som vil belaste økonomien til fylkeskommunen i årene fremover. Dersom det er et netto mindreforbruk i budsjettoppfølginger gjennom året eller regnskapsresultat bør dette settes av til disposisjonsfond premieavvik.

4. Fylkestinget vedtar følgende nye driftstiltak. I 1000 kroner:

	2017	2018	2019	2020
<u>Politikerområdet:</u>				
Marborg	50	50	50	50
SMISO	50	50	50	50
Fullfinansiering elev- og lærlingombud samt mobbeombud		900	900	900
Prosjekt omstilling	1 500			
<u>Utdanning:</u>				
<u>Føringer i statsbudsjettet:</u>				
Lærlingtilskuddet	3 350	3 350	3 350	3 350
Utvidet rett til videregående opplæring for innvandrere	1 400	1 400	1 400	1 400
<u>Samferdsel:</u>				
<u>Føringer i statsbudsjettet:</u>				
Styrking vegvedlikehold (tab C)	18 479	18 479	18 479	18 479
Økt CO2 avg. Mineralolje. Lokale båtruter	400	400	400	400
Økt CO2 avg. Mineralolje. Fylkesvegferjer	600	600	600	600
<u>Stab og støtte:</u>				
Prosjekt "Forenkling digitalisering fylkeskommunene FINT3"	400			
Økning i KS-kontingent utover prisvekst	204	204	204	204
SUM ENDRINGER STATSBUJSJETTET	26 433	25 433	25 433	25 433

5. Fylkestinget vedtar følgende innsparinger i økonomiplanen. I 1000 kr:

	2017	2018	2019	2020
POLITIKEROMRÅDET	-234	-419	-603	-603
Gatejuristen	-100	-200	-300	-300
Norsk pensjonistforbund Troms	-84	-169	-253	-253
Fylkesrådets disposisjon	-50	-50	-50	-50
UTDANNING:	-23 400	-29 220	-44 740	-54 360
<u>Herav:</u>				
Årlig reduksjon antall grupper/tilbudsstruktur	-4 050	-12 375	-15 513	-15 513
Flatt nedtrekk	-12 913	-6 000		
Utstyr, inv. omb. Renov	-9 000	-6 788		
Læremidler	-1 000			
Etter og videreutd	-1 000			
Allerede vedtatte innsparinger i økplan 16-19	-6 237	-10 137	-19 787	-19 787
Ikke spesifisert		-5 820	-21 340	-30 960
Sum andre områder	-34 200	-41 120	-56 640	-66 260
4. Forventet merkostnad og nedtrekk på ramme				
a) Driftstilskudd spesialunderv.	2 000	2 000	2 000	2 000
b) Økt behov særskilt norsk undervisning	1 800	1 800	1 800	1 800
c) Innføringsklasser	2 600	3 700	3 700	3 700
d) Fullføringsrett	1 000	1 000	1 000	1 000
e) FTM Samspill for økt gjennomføring	3 000	3 000	3 000	3 000
f) Økte lisenskostnader VIGO	400	400	400	400
Sum merkostnad/nedtrekk ramme	10 800	11 900	11 900	11 900
TANNHELSE	-3 200	-3 680	-5 500	-6 650
<u>Herav:</u>				
Høyere priser for voksne betalende	-350	-350	-350	-350
Produktivitetsutvikling og ekstraordinære ansatteavtaler	-2 850	-3 330	-3 500	-3 500
Ikke spesifisert			-1 650	-2 800
KULTUR	-1 900	-2 630	-4 040	-4 930
<u>Herav:</u>				
Kutt prisstigning	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Bortfall ordning driftstilskudd til studieforbund	-200	-400	-400	-400
Red. i tilskuddsordninger frivillige lag og foreninger	-400			
Innkjøp kunst	-100			
Vakanser på etaten	-270			
Reduksjon i nordnorsk kulturavtale		-770	-770	-770
Korr. midlertidig innsp. som erstatter med varig tiltak	670	670	670	670
Ikke spesifisert		-530	-1 940	-2 830
SAMFERDSEL	-27 000	-33 890	-52 250	-63 790
<u>Herav:</u>				
Innsparinger kapitalutgifter	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Reduksjonen kollektiv	-17 000	-17 000	-17 000	-17 000
Ikke spesifisert		-6 890	-25 250	-36 790
NÆRING	-1 200	-1 450	-2 110	-2 530
<u>Herav:</u>				
Økning næringsfondet	3 547	3 547	3 547	3 547
Regional transportstøtte	-4 747	-4 746	-4 745	-4 744
STAB OG STØTTEFUNKSJONER	-3 600	-4 430	-6 650	-8 040
<u>Herav:</u>				
Personalforsikring	-300	-300	-300	-300
Skadeforsikring	-500	-500	-500	-500
Personalpolitiske tiltak	-300	-300	-300	-300
Energi	-2 500	-2 530	-2 530	-2 530
Ikke spesifisert			-3 020	-4 410
SUM NETTO INNSPARINGER	-60 534	-75 719	-115 893	-140 903

6. Fylkestinget vedtar følgende investeringer og finansiering i økonomiplanperioden:

	BUD 2017	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	sum økplan 2017-2020
Utdanning	159 850	102 300	102 300	72 100	436 550
Samferdsel	366 764	565 000	373 150	162 500	1 467 414
SUM INVESTERINGER	526 614	667 300	475 450	234 600	1 903 964
Finansiering:					
Bruk av rentekompensasjonslån	-143 900	-143 900	-143 900	-	-431 700
Bruk av ordinære lån	-185 425	-326 955	-221 680	-184 430	-918 490
Tilskudd til investeringer	-107 200	-65 200	-14 385	-	-186 785
Kompensasjon for merverdiavgift	-81 789	-122 945	-87 985	-42 670	-335 389
Refusjoner	-800	-800	-	-	-1 600
SUM ekstern finansiering	-519 114	-659 800	-467 950	-227 100	-1 873 964
Overføring fra drift sektorene	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-30 000
Sum finansiering	-526 614	-667 300	-475 450	-234 600	-1 903 964

7. Følgende låneopptak dekkes innenfor rammen til samferdsel:

- a. Alle rentekompensasjonslån knyttet til vegformål
- b. Alle ordinære låneopptak i økonomiplanperioden

8. Refusjoner på rentekompensasjonslån, tilskudd fra Harstad Kommune (Bjarkøyforbindelsen) og Karlsøy Kommune (Langsundforbindelsen) inntektsføres på rammen til samferdsel.

9. Avdragstiden på nye ordinære låneopptak til vegformål og skolebygg settes til;

- a. 30 år for skolebygg
- b. 40 år for vegformål

10. Fylkestinget ber Fylkesrådet legge fram en fylkestingssak i 2017 som utreder muligheten for å finansiere ny videregående skole i Harstad, eventuelt gjennom driftsbeparelser i skolestrukturen.

Budsjett 2017:

1. Det vedtas et netto driftsbudsjett på kr 2.838.152.000.
2. Skattøret settes til 2,65 prosent som er høyeste lovlige sats i henhold til statsbudsjettet. Dersom skattøret endres ved behandling av statsbudsjettet i Stortinget, endres skattøret i tråd med denne endringen.

3. Fylkestinget vedtar et investeringsbudsjett på kr 526.614.000 hvorav kr 329.325.000 finansieres ved låneopptak. Av låneopptaket er 143.900.000 kroner lån med rentekompensasjon og 20 års løpetid.

Investeringsbudsjettet fordeler seg med kr 159.850.000 på utdanning og kr 366.764.000 på samferdsel.

4. Budsjett til kontrollorganer, inklusiv kjøp av revisjonstjenester fra KOMREV NORD og kontrollutvalg for 2017 vedtas med netto driftsutgifter på kr 5.292.000 inklusive prisvekst.
7. Fylkeskommunens trekkrettigheter settes til 50 mill. kroner i 2017.
8. Tannlegetakstene økes med 3 prosent.
9. Det inntektsføres fra disposisjonsfond «IT-infrastruktur» 3,5 mill. kroner til anskaffelse/oppgradering av fylkeskommunens IT infrastruktur.
10. Det inntektsføres fra disposisjonsfond «nærings- og fiskeflåtefondet» 1,7 mill. kroner til utbetaling av innvilget lån i 2016.
11. Det gjøres følgende endringer i budsjettet:
 - a. Elev- og lærlingeombud samt mobbeombud flyttes fra stab- og støttefunksjoner til politikerområdet.
 - b. Tilknytningsavgiften til Bredbåndsfylket flyttes fra stab- og støttefunksjoner, tannhelse og utdanning til næring

Endringene har ingen nettoeffekt på budsjettet.

12. Fylkestinget delegerer til fylkesrådet å:

- a. Fordele avsetninger til lønnsvekst i tråd med resultatene av lønnsforhandlingene i 2016 (helårsvirkning) og 2017.
- b. Justere innleggelse av nye tiltak foreslått i budsjett 2017 i forhold til merverdiavgift.
- c. Fordele samlepost merverdiavgiftskompensasjon forholdvis på alle etater.
- d. Fordele innsparing 1,6 mill. kroner i sentraladministrasjonen.
- e. Justere for økte pensjonsutgifter herunder løpende premie KLP og SPK samt reguleringspremie.

FYLKESRÅDETS INNLEDNING

Nord-Norge er mulighetenes landsdel. Over lang tid har den økonomiske veksten i nord vært høyere enn i resten av landet, og denne trenden ser ut til å fortsette. De fleste indikatorer peker oppover, og arbeidsledigheten i nord antas å holde seg svært lav fortsatt. Høy investeringstakt og økt satsing på forskning og utviklingsarbeid vitner om et næringsliv som tror at framtida skapes i nord.

I fylkesrådets arbeid med regionreformen har utgangspunktet vært en positiv tro på en nord-norsk region med livskraft, bærekraft og konkurransekraft. Gjennom et sterkt, folkevalgt organ med tilstrekkelig nærhet til lokalsamfunnene kan ressurser og innsats spisses og tilpasses bedre for å utnytte regionens fortrinn og fremme regionens samfunnsmessige og næringsmessige utvikling. Utfallet av prosessen er fortsatt uklart, men ambisjonene står fast.

Våre omgivelser og våre rammer er i stadig endring. Å endre seg i takt med øvrige samfunnsendringer kan være krevende, men nødvendig for å fylle vårt ansvar som ledende samfunnsutvikler. Skal vi kunne bidra til å forsyne næringslivet med nødvendig arbeidskraft må vi være kontinuerlig oppdatert på dets kompetansebehov. Skal vi kunne knytte lokalsamfunnene i Troms nærmere sammen må vi være offensive i samferdselspolitikken. Skal vi kunne bidra til å utvikle nye næringer og nye virksomheter må vi kjenne aktørene, innovasjonene og trendene.

Som samfunnsaktør av stor betydning for fylkets utvikling skal vi stille høye krav til hvordan vi forvalter de ressursene vi rår over. Vi må kontinuerlig kontrollere at ressursinnsatsen er mest mulig effektiv og målrettet, og kommer lokalsamfunn og næringslivet til gode. I en situasjon hvor rammebetingelsene endrer seg i betydelig og negativ grad kan ambisjonene om hvilke oppgaver vi skal løse settes under press. Også måten vi løser oppgavene på kan endre seg. Vi skal likevel legge som grunnleggende forutsetning at Troms fylkeskommune skal levere et høyt nivå av tjenester og representere kompetanse av høy kvalitet.

Videre innfasing av nytt inntektssystem, regjeringens forslag til statsbudsjett, oppdaterte framskrivinger av befolkningsutvikling og endringer i pensjonskostnadene gir i sum et behov for betydelige kostnadskutt både i 2017 og i resten av økonomiplanperioden. En tilpasning til endrede rammevilkår for fylkeskommunen skjer best når den er planmessig og helhetlig koordinert, slik at prosessen ivaretar både menneskene i organisasjonen og sikrer et best mulig tjenestetilbud til befolkningen.

Målet for omstillingsarbeidet er både å bedre den interne arbeidsflyten og samhandlingen, og å vise potensialet for reduserte kostnader. Også i årene som kommer skal vi kunne ha høye forventninger til kvalitet og ivareta forventninger forankret i egne regionale styringsdokumenter. Gjennom prosessen må vi også tilpasse oss nasjonale signaler om endring i oppgaver og virkemidler.

Budsjettet for 2017 legger opp til en samlet reduksjon i driftsnivå på drøyt 60 millioner kroner. Reduksjonene vil ha konsekvenser både for arbeidet internt i fylkeskommunen og for omgivelsenes opplevelse av tjenestetilbud. Innsparingsforslagene vurderes likevel som akseptable og forsvarlige både fra et faglig og et politisk ståsted.

På tross av betydelig strammere rammer gir omprioriteringer innenfor den enkelte etat rom for nye satsinger og tiltak. Årvisse reduksjoner i regionale utviklingsmidler øker behovet for å omprioritere midler til det fylkeskommunale næringsfondet. Utdanningsetaten omprioriterer blant annet for å kunne implementere strategiene fra fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring» og tilby fullføringsrett for alle. Samferdselsetaten øker aldersgrensen for barnebillett til 18 år på enkeltbilletter, og hele fylkeskommunen skal i løpet av en treårsperiode sertifiseres under Miljøfyrtårnordningen.

I økonomiplanperioden sett under ett er det behov for å ta kostnadene ned med drøyt 140 millioner kroner målt mot dagens nivå for å balansere budsjettene. Behovet for økt handlefrihet innenfor rammene krever ytterligere grep.

Det er store investeringsbehov innen både samferdselssektoren og utdanningssektoren. Samtidig er planlagte låneopptak til allerede vedtatte investeringstiltak på et slikt nivå at det ikke anbefales ytterligere økning i gjeldsgrad. Å skape et handlingsrom for nye investeringer er derfor en del av den samlede utfordringen.

Den kanskje mest akutte utfordringen på investeringssiden er tilstanden på skolebyggene i Harstad-regionen, især Heggen videregående skole. Den fysiske tilstanden ved mange av skolene i Troms tilsier iverksetting av renovering og ombygginger flere steder. Fylkesrådet anser Heggen vg skole i Harstad for å ha de største utfordringene hva gjelder inneklime og romprogram. Fylkesrådet vil utrede muligheten for å finansiere nybygg, eventuelt gjennom driftsbesparelser i skolestrukturen, og vil komme med en fylkestingsak om dette i 2017.

1 ØKONOMIPLAN OG DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN

Økonomiplanen har en netto driftsramme på sektorene på 2,84 mrd. kroner i 2017. Innstilling til økonomiplan er i balanse, men praktisk talt uten avsetning til disposisjonsfond eller egenkapital i investeringene.

Investeringene i perioden er 1,9 mrd. kroner hvorav 1,35 mrd. kroner er lånefinansiert.

Den økonomiske situasjonen

Den økonomiske stillingen til Troms fylkeskommune er utfordrende.

Konsekvensene av statsbudsjettet for 2017 er en realnedgang i frie inntekter på 15 mill. kroner for Troms fylkeskommune dersom føringene knyttet til bevilgninger i statsbudsjettet skal følges. Årsaken er innfasing av nytt inntektssystem (3. års virkning), tap som følge av oppdaterte vekter og kriterier i inntektssystemet og bare delvis prisjustert Nord-Norge-tilskudd.

Det er lagt til grunn en nedgang i rammetilskuddet i økonomiplanperioden som følge av innfasing av nytt inntektsnivå, lavere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet samt nedgang i antall 16-18-åringer. Det gir en nedgang i frie inntekter på 68 mill. kroner fra 2017 til 2020. Dette, sammen med økte utgifter til pensjon på 26 mill. kroner fra 2017, gjør at innsparingsbehovet er betydelig og økende i økonomiplanperioden, fra 60 mill. kroner i 2017 til 140 mill. kroner i 2020. Disse innsparingene inkluderer innsparingene vedtatt i økonomiplan 2016-2019.

Økte kapitalutgifter på veginvesteringer er forutsatt dekket innenfor bevilgningen til vegvedlikehold. I 2020 vil det bare være i underkant av 9,5 mill. kroner igjen til dekkelegging innenfor bevilgningen hvis faste driftskontrakter holdes fast, og i 2025 er det ingenting igjen. Denne utfordringen kommer i tillegg til reduksjonene i inntektsrammen.

Til tross for betydelig innsparing i økonomiplanen er de økonomiske indikatorene ikke tilfredsstillende. Netto driftsresultat er på et minimum og så vidt over null. Driftsreservene (disposisjonsfondet) forventes å være 136 mill. kroner i 2017, og er lavere enn anbefalt nivå for å kunne takle omstilling og uforutsette utgifter. Gjelden er ikke spesielt høy isolert sett, men sett i sammenheng med lavt netto driftsresultat og disposisjonsfond er renter og avdrag en stor belastning for økonomien. Vedtatte investeringer i økonomiplan 2016-2019 øker gjeldsgraden betydelig, og utover anbefalt nivå.

Fylkeskommunen kan i liten grad påvirke sine inntekter. På lang sikt er bedring av den finansielle situasjonen kun mulig ved å redusere kostnadssiden ytterligere, slik at nivået mellom inntekter og utgifter blir mer balansert. Vi har små muligheter til å redusere renter og avdrag de nærmeste årene da løpetiden på lån er strukket opp mot kommunelovens krav om minimumsavdrag. Det betyr at vi må redusere driftsutgiftene for å styrke økonomien.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, er det viktigste finansielle nøkkeltallet. Netto driftsresultat viser hva som er igjen av driftsinntektene når driftsutgifter og finansposter (renter og avdrag) er trukket fra, det vil si hva som er igjen til å dekke uforutsette utgifter og egenkapital til investeringer.

Netto driftsresultat:

Det som er igjen av driftsinntektene når alle driftsutgifter og finansutgifter (renter og avdrag) er betalt.

Anbefalt nivå: 4 %

Status Troms: 4,3 % i 2015, budsjettert med om lag 0 hvert av årene i økonomiplanperioden

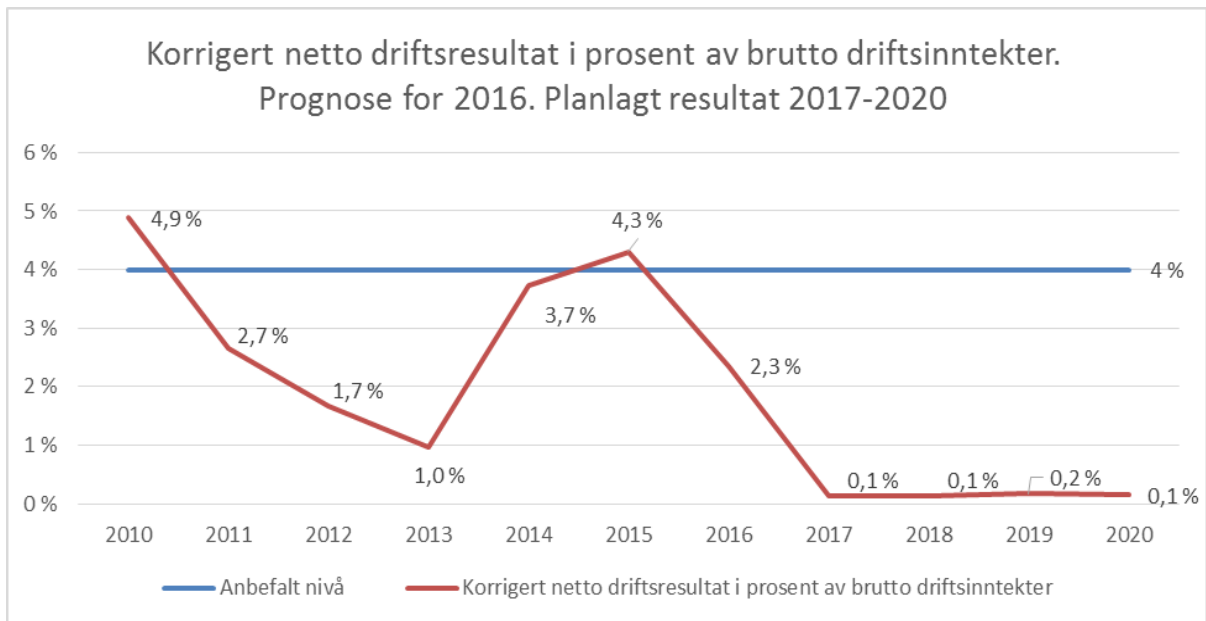
Netto driftsoverskudd er helt avgjørende for å ha handlingsrom i en fylkeskommune. Dersom netto driftsresultat er negativ, har ikke fylkeskommunen økonomisk bæreevne over tid. Netto driftsresultat er dermed en sentral størrelse for å bedømme fylkeskommunens økonomiske handlefrihet.

Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren og KMD regner netto driftsresultat som hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren, og anbefaler fra 2014 at netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene over tid bør være 4 prosent.

For Troms fylkeskommune må det korrigeres for netto bruk av bundne fonds for at netto driftsresultat skal være en god indikator på soliditeten. I forslag til ny kommunelov sies det at det kan være hensiktsmessig å innføre denne korrigeringen av netto driftsresultat som et nytt resultatbegrep. For Troms fylkeskommune legges denne korrigeringen til grunn i alle analyser.

I figuren nedenfor er netto driftsresultat (korrigert) for Troms fylkeskommune i perioden 2010-2015, forventet netto driftsresultat for 2016 i budsjettoppfølgingen per 15.10.2016 og innstilling til økonomiplan 2017-2020, vist.

- behov for betydelige kostnadskutt både i 2017 og i resten av økonomiplanperioden.

I 2010 hadde Troms resultater som lå over anbefalte 4 prosent. Netto driftsresultat var spesielt godt første år etter forvaltningsreformen i 2010 som følge av betydelig økning i ansvar og overføring av midler knyttet til samferdselsformål. I 2011-2013 var netto driftsresultat betydelig lavere enn anbefalt nivå med henholdsvis 2,7, 1,7 og 1,0 prosent av brutto driftsinntekter. I 2014 og 2015 var det positiv utvikling og netto driftsresultat var omtrent på anbefalt nivå. Prognosen for 2016 per oktober 2016 viser et forventet netto driftsresultat på 2,3 prosent.

Budsjettert netto driftsresultat i økonomiplanen er om lag null i hele økonomiplanperioden.

Fylkesrådet hadde som målsetting i økonomiplan 2016-2019, å bedre netto driftsresultat til 4 prosent gjennom en langsiktig omstillingsprosess. Med inntektsnivået i 2015 utgjør dette 170 mill. kroner. I en krevende omstillingsfase er denne målsettingen imidlertid ikke prioritert.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet er det eneste fondet som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drift- og investeringsregnskapet. Størrelsen på disposisjonsfondet er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer fylkeskommunen har, og er den delen av reservene som best gir uttrykk for den økonomiske handlefriheten. Det finnes ikke noen klar norm for hvor stort disposisjonsfondet bør være, men i en rapport om økonomiske nøkkeltall anbefaler Telemarksforskning, jmf. Riksrevisjonens rapport, at disposisjonsfondet bør utgjøre mellom fem og ti prosent av (fylkes)kommunens inntekter.

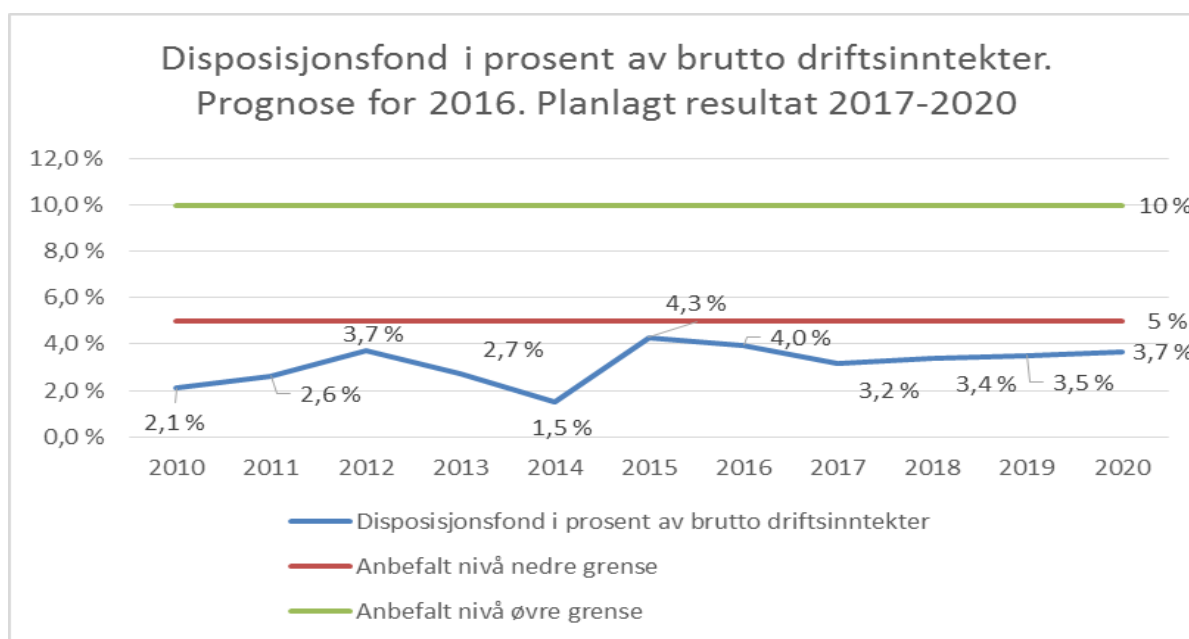
Disposisjonsfond

Akkumulert driftsoverskudd som er satt av til reserver i årenes løp.

Anbefalt nivå: Mellom 5 og 10 % av driftsinntektene

Status Troms: 4,3 % i 2015, forventet 3,2 % i 2017 og økende til 3,5 % i 2020

Figuren nedenfor viser disposisjonsfondet i prosent av inntektene for Troms fylkeskommune i perioden 2010-2015 og forventet avsetning 2016-2020. Det er også lagt inn linjer for intervall for anbefalt nivå som ligger mellom 5 og 10 prosent.

I figuren er det vist at disposisjonsfondet til Troms fylkeskommune har variert de siste årene. Fondet var nede i 1,5 prosent i 2014, og på det høyeste ved utgangen av 2015 med 4,3 prosent. Avsetningen i 2015 utgjorde 183 mill. kroner. I budsjettoppfølgingene gjennom 2016 har det vært vedtak knyttet til både bruk og avsetning til fondet. Netto er det brukt 13,5 mill. kroner av disposisjonsfondet, jmf. budsjettoppfølging per oktober.

Troms fylkeskommune bør ha et disposisjonsfond på mellom 220 og 425 mill. kroner for å ha et fond i intervallet for anbefalt nivå. Fylkesrådet har som langsiktig målsetting å øke disposisjonsfondet til det anbefalte nivået, men heller ikke dette målet får prioritet i en omstillingsfase.

Disposisjonsfondet forventes å være 169 mill. kroner ved årsskifte, hvorav fylkestinget har vedtatt at 62 mill. kroner skal gå til å øke egenkapitalgraden på investeringer dersom regnskapsresultatet for 2016 tillater det.

Budsjettert fondsavsetning i økonomiplanperioden

Det er gitt en oversikt over fylkeskommunens disposisjonsfond og planlagte avsetninger til disposisjonsfond i tabellen nedenfor.

Tabell. Disposisjonsfond. I 1000 kroner

Disposisjonsfond pr 31.12.2015	183 075
Bruk av disposisjonsfond budsjettoppfølging per 30.4., 31.8. og 15.10.2016	-19 973
Avsetning til disposisjonsfond premieavvik budsjettoppfølging per 15.10.2016	6 388
Planlagt disposisjonsfond pr 31.12.2016	169 490
Forutsatt bruk disposisjonsfond til egenkapital investeringer i 2017	-61 950
Avsetning til disposisjonsfond i innstilling til økonomiplan 2017-2020	25 358
Planlagt disposisjonsfond pr 31.12.2020	132 898

Lånegjeld

Investeringene i Troms fylkeskommune finansieres i hovedsak av lånemidler, og egenkapitalen er nesten utelukkende kompensasjon for merverdiavgift knyttet til investeringene. Det ble i 2016 bruk av midler fra disposisjonsfondet til egenkapital på samferdselsinvesteringer, det reduserte gjeldsgraden noe.

På grunn av høyt investeringsnivå har Troms fylkeskommune hatt en kraftig vekst i lånegjelden over en tiårsperiode. Lånegjelden var om lag 2,3 mrd. kroner pr. 31.12.2015. Ved utgangen av 2003 var den knapt 0,65 mrd. kroner.

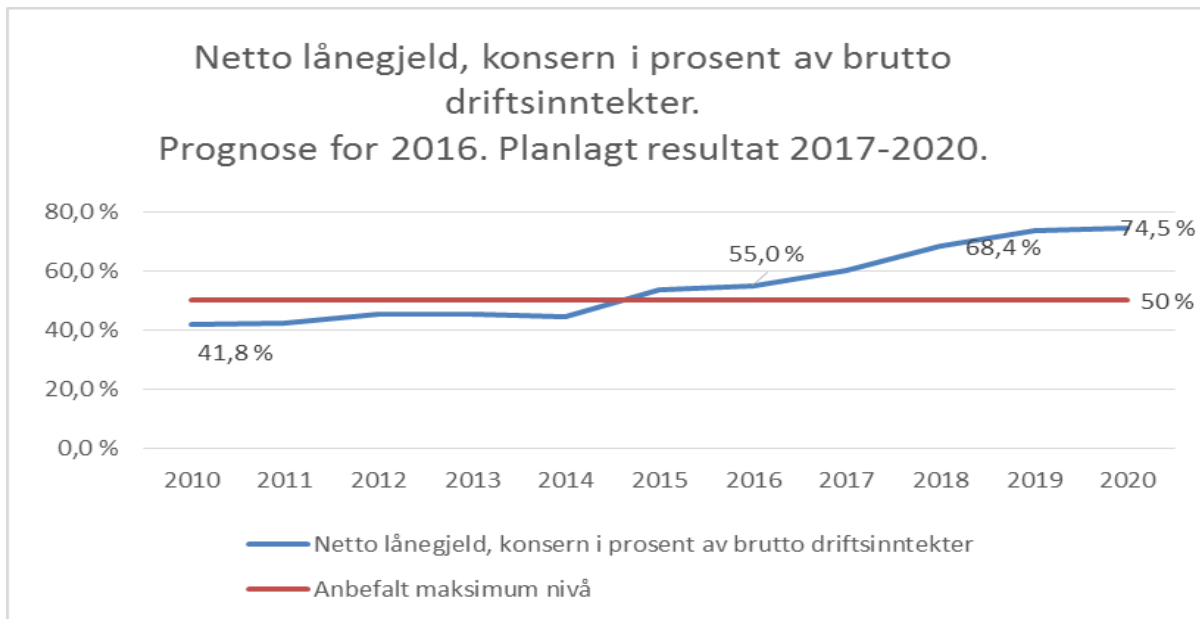
Netto lånegjeld = Innlån – Utlån

Gjeldsgrad: Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

Anbefalt nivå: Under 50 % av årlige driftsinntekter

Status Troms netto lånegjeld: 53,7 % i 2015, økende til 74,5 % i 2020

Figuren nedenfor viser utviklingen i netto lånegjeld og netto renteeksponert lånegjeld for Troms fylkeskommune 2010-2015 og forventet lånegjeld 2017-2020.

I 2010 var gjeldsbelastningen målt ved netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter 41,8 prosent i Troms fylkeskommune. Per utgangen av 2015 hadde gjeldsbelastningen økt til 53,7 prosent.

Ved utgangen av 2016 er planlagt netto lånegjeld om lag på anbefalt maksimumsnivå, men lånegjelden er sterkt økende i perioden fra 2,3 mrd. kroner til nesten 3,2 mrd. kroner i 2020. Gjeldsgraden øker dermed betydelig. Hvor mye avhenger av inntektsveksten, men med utgangspunkt i inntektsnivået i 2016 øker gjeldsgraden til 74,5 prosent.

Fylkesrådet har som målsetting at samlet gjeldsbelastning ikke skal øke i vesentlig grad utover allerede vedtatt nivå.

2 RAMMEBETINGELSER

Befolkningsendringer

Troms har hatt positiv, men lavere vekst i folketallet enn landsgjennomsnittet de siste fem årene. Totalt har fylket 6776 flere innbyggere enn for fem år siden, en økning på 4,1 prosent. Etter Statistisk Sentralbyrå (SSB) sine befolkningsframskrivninger vil Troms sin andel av den norske befolkningen reduseres fra 3,15 prosent per 1.1.2016 til 3,02 prosent i 2026.

Det som gjør befolkningsveksten i Troms lavere enn for Norge som helhet, er utflytting fra Troms til landets andre fylker. Størst er utflyttingen til storbyene i sør: Oslo, Trondheim og Bergen. Lekkasjen er høyest blant unge voksne, men gjelder alle aldersgrupper. En del av denne trenden kan forklares med innvandrere som flytter videre etter å ha bodd noen år i Troms.

Tabell. Befolkningsutvikling og prognoser for regionene i Troms. SSBs middelalternativ.

	Årlig endring i prosent, 2011-2016	Årlig endring i prosent, 2016-2026	Folketall 2016	Prognose 2026
Sør-Troms (unntatt Harstad)	0.4 %	-0.1 %	11 891	11 813
<i>Harstad inkl. Bjarkøy</i>	0.7 %	0.5 %	24 695	25 993
Midt-Troms (unntatt Lenvik)	0.3 %	0.4 %	18 741	19 559
<i>Lenvik</i>	0.6 %	0.8 %	11 618	12 522
Tromsøregionen (unntatt Tromsø)	0.3 %	0.3 %	7 983	8 259
<i>Tromsø</i>	1.5 %	0.7 %	73 480	78 726
Nord-Troms	-0.3 %	0.1 %	15 922	16 131
Troms	0.8 %	0.5 %	164 330	173 003
Norge	1.1 %	0.9 %	5 213 985	5 726 222

Det er store forskjeller i befolkningsutviklingen innad i fylket. Befolkningen i Tromsø har økt med 5 241 personer i 5 års-perioden, Harstad med 796. Det er altså en fortsatt sentralisering i fylket. En forklaring på dette er flyttemønsteret, men en annen viktig forklaring er befolkningssammensetningen. En yngre befolkning gjør at fødselsoverskuddet i byene er høyere enn for resten av fylket og dette forsterker sentraliseringen.

Datagrunnlaget er hentet ut fra Statistikkbanken til SSB. Folkemengde for perioden 2011-2016 er hentet fra SSB tabell 11342, mens framskrevet folkemengde er basert på SSB tabell 11168 og SSB sitt middelalternativ

Pensjon, lønns- og prisvekst

Lønns- og prisvekst

Generell prisvekst på kommunale tjenester (kommunal deflator) er anslått til 2,5 prosent. Lønnsvekst er 2,7 prosent og prisvekst er 2,0 prosent. Lønnsveksten er vektet høyere enn prisveksten. For Troms fylkeskommune er det beregnet og avsatt 32,7 mill. kroner til dekning av lønnsvekst i 2017 i økonomiplanen. Beløpet er budsjettert under «Sektorovergrepene poster», og vil bli fordelt ut på den enkelte sektors ramme i løpet av 2017 på basis av lønnsforhandlingene.

Det er lagt til grunn en prisvekst på 2,0 prosent ved prisjustering av rammene. Prisveksten er lagt til sektorenes rammer, og utgjør til sammen 39,9 mill. kroner. Dette inkluderer de områder som er justert med deflatoren (for eksempel kjøp av kollektivtjenester).

Pensjon

Utgiftene til pensjon økes med 26,133 mill. kroner fra 2016 til 2017, og ligger fast i hele økonomiplanperioden. Hovedårsaken er redusert beregnet premieavvik (inntektsføring av forskjellen mellom pensjonsutgiftene og pensjonskostnadene (se faktaboks nedenfor). Dette skyldes høyere pensjonskostnad og noe lavere premie for SPK. Amortisering av tidligere års premieavvik øker med 3 mill. kroner. Endring i amortiseringsprinsipp fra og med 2015, fra 15 års nedbetalingstid til 7 års nedbetalingstid er med på å bidra til denne økningen.

Premieavvik

Siden 2002 har akkumulerte årlige premieavvik økt betydelig, både samlet for sektoren og for Troms fylkeskommune. I fylkeskommunen var premieavviket ved utgangen av 2015 omlag 221 mill. kroner (inkl. arbeidsgiveravgift), en reduksjon på 12 mill. kroner fra året før.

Premieavviket korrigert for amortisering av tidligere års premieavvik er budsjettert med kun 0,15 mill. kroner for 2017. Det betyr at det i økonomiplanen ikke er budsjettert med netto inntekt av denne fiktive inntekten. Fylkesrådet legger opp til at det ikke skal være økning i akkumulert premieavvik i fremtiden ved å sette av eventuell økning på fond.

Troms fylkeskommune har hittil valgt å ikke avsette positive premieavvik til fond, men har fullt ut disponert disse «inntektene». Imidlertid påvirkes både arbeidskapitalen og likviditetsbeholdningen negativt av at de årlige positive premieavvikene (fratrasket årlig amortisering av tidligere års premieavvik) inntektsføres og disponeres i regnskapet. Dersom fylkeskommunen på et tidspunkt kommer i en situasjon med en reelt sett negativ likviditet som følge av store positive premieavvik, kan en måtte gå til det skritt å ta opp likviditetslån for å kunne dekke de reelle forpliktelsene. I år med negative premieavvik etablerer vi en pensjonsgjeld. Det er derfor et mål for fylkesrådet å bygge opp premieavviksfondet for å dempe både de likviditetsmessige og de regnskapsmessige ulempene ved svingende premieavvik.

Pensjon er også omtalt under kap. 17 Sektorovergrepene poster.

For å unngå betydelige variasjoner i kommunesektorens pensjonsutgifter fra år til år, og skape en jevnere belastning i regnskapene endret Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) fra og med 2002 regnskapsprinsipp knyttet til pensjon, slik at beregnede pensjonskostnader erstattet pensjonsutgifter som tellende for resultatet i kommuneregnskapet.

Forskjellen mellom pensjonsutgiftene (fakturerte/betalte premier) og pensjonskostnadene (teoretisk beregnede kostnader), premieavviket, blir utgifts- eller inntektsført i forbindelse med regnskapsavslutningen, slik at regnskapet kun blir belastet med den beregnede pensjonskostnaden. Enkelte fylkeskommuner amortiserer dette premieavviket over 1 år, mens de fleste, som Troms fylkeskommune, har fulgt 15-års regelen fram til 2011, 10-år 2012-2014 og 7 år fra og med 2015.

Målsettingen er at budsjettmessig og regnskapsmessig stabilitet og forutsigbarhet oppnås, og at de akkumulerte årlige premieavvik over tid går mot null. Så langt har denne målsettingen vist seg vanskelig å oppnå.

3 INNTEKTER

I tabellen nedenfor vises budsjett for rammetilskudd, skatt, inntektsutjevning, renter og utbytte i økonomiplanperioden.

Tabell. Frie inntekter økonomiplan 2017-2020. I 1000 kr.

	Vedtatt BUD	Økonomiplan 2017-2020			
	2016	2017	2018	2019	2020
Rammetilskudd	-1 996 915	-2 013 588	-1 999 754	-1 983 629	-1 969 812
Forventet endring som følge av befolkningsprognoser		3 000	-2 000	18 000	28 000
Skatt	-840 000	-890 000	-890 000	-890 000	-890 000
Inntektsutjevning	-104 000	-103 000	-103 000	-103 000	-103 000
Sum frie inntekter	-2 940 915	-3 003 588	-2 994 754	-2 958 629	-2 934 812
Renter	-5 500	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Utbytte	-1 000		-	-	-
Sum finansinntekter	-6 500	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
SUM INNTEKTER	-2 947 415	-3 008 588	-2 999 754	-2 963 629	-2 939 812

Skatt og rammetilskudd

Skatt, rammetilskudd og inntektsutjevning (frie inntekter) er anslått til 3,006 mrd. kroner i 2017 for Troms fylkeskommune.

Dette er en nominell økning på 83 mill. kroner. Når det tas høyde for lønns- og prisvekst er veksten 10,4 mill. kroner. Innenfor rammen på vel 10 mill. kroner er det bindinger eller bevilgninger knyttet til oppgaveendringer i statsbudsjettet for til sammen 22,5 mill. kroner; styrking av vegvedlikeholdet (18,479 mill. kroner), økt lærlingtilskudd (3,35 mill. kroner), kompensasjon for økt CO2 avgift mineralolje (1 mill. kroner), økt trekk private/statlige skoler (1,3 mill. kroner) og utvidet rett til videregående opplæring for innvandrere (1,4 mill. kroner). Dette betyr at økningen i frie inntekter i statsbudsjettet ikke dekker føringene i statsbudsjettet. Årsaken er innføring av nytt inntektssystem (3. års virkning), tap som følge av oppdaterte vekter og kriterier i inntektssystemet og bare delvis prisjustert Nord-Norge-tilskudd.

Rammetilskudd i statsbudsjettet er basert på befolkningstall pr 1.7.2016 som er endelige tall. Inntektsutjevningen for 2017 vil bli beregnet på basis av befolkningstall pr 1.1.2017. Disse tallene er klar februar 2017, og budsjettert inntektsutjevning er derfor basert på befolkningstall pr. 1.7.2016. Skatteinntangen for 2017 – og dermed inntektsutjevningen – er usikker helt til nyåret 2018 når endelige skattetall for 2017 er klar. Dette utgjør en usikkerhet i budsjetterte skatteinntekter og inntektsutjevning.

I økonomiplanperioden er det budsjettert med nedgang i rammetilskuddet som følge av innføring av nytt inntektssystem og forventede befolkningsendringer. Inntektsnedgangen som følge av nytt inntektssystem, er økende med 17,9 mill. kroner per år til og med 2019 (gradvis

innfasing). I tillegg til ordinær overgangsordning ble det lagt inn en særskilt tapskompensasjon på 14,1 mill. kroner. Den er borte fra og med 2020. Når SSB sine befolkningsprognoser legges til grunn, forventes det en økende inntektsnedgang i økonomiplanperioden; 18 mill. kroner i 2019 og 28 mill. kroner i 2020. Dette er innarbeidet i økonomiplan 2017-2020. Til sammen er det en realnedgang i frie inntekter på 81 mill. kroner fra 2016 til 2020.

Det er ikke lagt inn generell inntektsøkning i prognosene. Dette gjøres normalt ikke, da det ikke gis signaler fra regjering og Stortinget om hvordan rammene til kommunesektoren vil endre seg utover neste budsjettår.

Skatt og inntektsutjevning er øket med 2,3 prosent som er i tråd med anslaget i statsbudsjettet.

Finansinntekter

Finansinntektene er budsjettert med 5 mill. kroner i 2017.

Det vises til nærmere omtale i kap. 7.

4 NYE DRIFTSTILTAK

Det er lite rom for å bevilge friske midler til nye tiltak i økonomiplanperioden ut over de føringene som lå i statsbudsjettet. Det foreslås fullfinansiering av elev- og lærlingeombud samt mobbeombud, økt bevilgning til SMISO, fast bevilgning til Marborg og midler til omstillingsprosjekt i 2017. Marborg har de siste årene fått tilskudd over posten Til Fylkesrådets disposisjon, og tiltaket har derfor ingen realøkonomisk konsekvens. Omstillingsprosjektet blir nærmere beskrevet i kap. 5.

Til sammen foreslås det at det bevilges 26,433 mill. kroner i 2017 og 25,433 mill. kroner fra 2018. Det er funnet rom for noen omprioriteringer innenfor rammen på utdanning og næring. Disse tiltakene/kostnadene er spesifisert under innsparing da de forutsetter at kostnadene på andre områder tas ned for at de skal kunne gjennomføres.

Tiltakene er spesifisert i tabellen nedenfor.

Tabell. Nye tiltak i økonomiplan 2017-2020. I 1000 kr

	2017	2018	2019	2020
Politikerområdet:				
Marborg	50	50	50	50
SMISO	50	50	50	50
Fullfinansiering elev- og lærlingombud samt mobbeombud		900	900	900
Prosjekt omstilling	1 500			
Utdanning:				
<u>Føringer i statsbudsjettet:</u>				
Lærlingtilskuddet	3 350	3 350	3 350	3 350
Utvidet rett til videregående opplæring for innvandrere	1 400	1 400	1 400	1 400
Samferdsel:				
<u>Føringer i statsbudsjettet:</u>				
Styrking vegvedlikehold (tab C)	18 479	18 479	18 479	18 479
Økt CO2 avg. Mineralolje. Lokale båtruter	400	400	400	400
Økt CO2 avg. Mineralolje. Fylkesvegferjer	600	600	600	600
Stab og støtte:				
Prosjekt "Forenkling digitalisering fylkeskommunene FINT3"	400			
Økning i KS-kontingent utover prisvekst	204	204	204	204
SUM ENDRINGER STATSBUSETTET	26 433	25 433	25 433	25 433

5 INNSPARINGER

Den økonomiske situasjonen er som nevnt innledningsvis utfordrende. Det er behov for betydelige og økende innsparinger i økonomiplanperioden. Behovet er 60 mill. kroner i 2017, økende til 140 mill. kroner i 2020. Innsparingene inkluderer økte innsparinger fra 2017 som er vedtatt i økonomiplan 2016-2019.

Det har vært kontinuerlig fokus på innsparing og omstilling de siste årene så er det er lite eller ingen slakk i driften av organisasjonen, og det er derfor behov for ytterligere omstilling i kommende økonomiplanperiode.

Fordeling av innsparing er vist nedenfor. De første par årene er innsparingene spesifisert. Fylkesrådet vil tidlig i 2017 sette i gang prosesser for å tilpasse driften til de økonomiske rammene i slutten av perioden. Det vil være nødvendig å ta en gjennomgang av oppgavene vi i dag tar ansvar for, hvilke verktøy som løser oppgavene best og hvilken organisasjonsstruktur som best løser oppgaver mest mulig effektivt. I tillegg til systematisk arbeid med langsiktig horisont vil det bli vurdert å søke ekstern bistand til analysearbeidet. Det er lagt inn 1,5 mill. kroner til dette arbeidet i 2017.

Omfanget av innsparingen har tatt høyde for ønske om og behov for omprioritering innenfor rammene til både utdannings- og næringssetaten. Både innsparingstiltak og økte kostnader/bevilgninger er tatt med i tabellen.

Tabell. Innsparing i økonomiplan 2017-2020. Endring fra 2016. I 1000 kr

	2017	2018	2019	2020
POLITIKEROMRÅDET	-234	-419	-603	-603
Gatejuristen	-100	-200	-300	-300
Norsk pensjonistforbund Troms	-84	-169	-253	-253
Fylkesrådets disposisjon	-50	-50	-50	-50
UTDANNING:	-23 400	-29 220	-44 740	-54 360
<u>Herav:</u>				
Årlig reduksjon antall grupper/tilbudsstruktur	-4 050	-12 375	-15 513	-15 513
Flatt nedtrekk	-12 913	-6 000		
Utstyr, inv. omb. Renov	-9 000	-6 788		
Læremidler	-1 000			
Etter og videreutd	-1 000			
Allerede vedtatte innsparinger i økplan 16-19	-6 237	-10 137	-19 787	-19 787
Ikke spesifisert		-5 820	-21 340	-30 960
Sum andre områder	-34 200	-41 120	-56 640	-66 260
4. Forventet merkostnad og nedtrekk på ramme				
a) Driftstilskudd spesialunderv.	2 000	2 000	2 000	2 000
b) Økt behov særskilt norsk undervisning	1 800	1 800	1 800	1 800
c) Innføringsklasser	2 600	3 700	3 700	3 700
d) Fullføringsrett	1 000	1 000	1 000	1 000
e) FTM Samspill for økt gjennomføring	3 000	3 000	3 000	3 000
f) Økte lisenskostnader VIGO	400	400	400	400
Sum merkostnad/nedtrekk ramme	10 800	11 900	11 900	11 900
TANNHELSE	-3 200	-3 680	-5 500	-6 650
<u>Herav:</u>				
Høyere priser for voksne betalende	-350	-350	-350	-350
Produktivitetsutvikling og ekstraordinære ansatteavtaler	-2 850	-3 330	-3 500	-3 500
Ikke spesifisert			-1 650	-2 800
KULTUR	-1 900	-2 630	-4 040	-4 930
<u>Herav:</u>				
Kutt prisstigning	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Bortfall ordning driftstilskudd til studieforbund	-200	-400	-400	-400
Red. i tilskuddsordninger frivillige lag og foreninger	-400			
Innkjøp kunst	-100			
Vakanser på etaten	-270			
Reduksjon i nordnorsk kulturavtale		-770	-770	-770
Korr. midlertidig innsp. som erstatter med varig tiltak	670	670	670	670
Ikke spesifisert		-530	-1 940	-2 830
SAMFERDSEL	-27 000	-33 890	-52 250	-63 790
<u>Herav:</u>				
Innsparte kapitalutgifter	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Reduksjonen kollektiv	-17 000	-17 000	-17 000	-17 000
Ikke spesifisert		-6 890	-25 250	-36 790
NÆRING	-1 200	-1 450	-2 110	-2 530
<u>Herav:</u>				
Økning næringsfondet	3 547	3 547	3 547	3 547
Regional transportstøtte	-4 747	-4 746	-4 745	-4 744
STAB OG STØTTEFUNKSJONER	-3 600	-4 430	-6 650	-8 040
<u>Herav:</u>				
Personalforsikring	-300	-300	-300	-300
Skadeforsikring	-500	-500	-500	-500
Personalpolitiske tiltak	-300	-300	-300	-300
Energi	-2 500	-2 530	-2 530	-2 530
Ikke spesifisert			-3 020	-4 410
SUM NETTO INNSPARINGER	-60 534	-75 719	-115 893	-140 903

6 INVESTERINGER OG FINANSIERING

Det legges opp til samlet investering i økonomiplanen på nesten 1,903 mrd. kroner. Av dette lånefinansieres 1,35 mrd. kroner, 335 mill. finansieres ved merverdiavgiftskompensasjon knyttet til investeringene, 187 mill. med rassikringsmidler, 1,6 mill. refusjoner og 30 mill. kroner overføring fra drift (egenkapital). Nesten 1,5 mrd. kroner av investeringene er knyttet til samferdsel. Dette er vist i tabellen nedenfor. Investeringene er prisjustert i perioden.

Investeringene i økonomiplanen er i all hovedsak videreføring av tidligere økonomiplanvedtak. I løpet av 2017 vil den nye Bardufoss Høgtun vgs stå ferdig. Den nye skolen i Breivika er forsinket med ett år og er planlagt tatt delvis i bruk høsten 2019, og hele skolen står klar fra skolestart høsten 2020. På samferdsel er de to fergeavløsningsprosjektene Bjarkøy og Langsund forsinket og er planlagt ferdigstilt henholdsvis 2019 og 2020. Disse to prosjektene har til sammen en kostnadsramme i økonomiplanen på 1,1 mrd. kroner i planperioden.

Investeringsbudsjett for 2017 er kr 526.614.000 hvorav kr 329.325.000 finansieres ved låneopptak. Av låneopptaket er 143.900.000 kroner lån med rentekompensasjon og 20 års løpetid. Investeringsbudsjettet fordeler seg med kr 159.850.000 på utdanning og kr 366.764.000 på samferdsel.

Innsparinger som følge av skolestrukturendringer er ikke lagt inn som en spesifikk finansiering i investeringene. Disse er i økonomiplan lagt inn som innsparing (nedtrekk) av rammen til utdanning. Når innsparingen realiseres, vil den fordeles mellom bygg og eiendom (drift, vedlikehold og strøm) og utdanning (administrativ innsparing).

For nærmere omtale vises det til kommentarer om investeringsbudsjettet i kap. 11 Utdanning og kap. 14 Samferdsel og miljø.

Tabell. Samlede investeringer og finansiering i økonomiplan 2017-2020. I 1000 kr

	BUD 2017	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	Sum økplan 2017-2020
Senja vgs, skolested Finnjordbotn	4 100				4 100
Bardufoss Høgtun videregående skole	115 425				115 425
Ny videregående skole i Breivika	22 100	102 300	102 300	72 100	298 800
Skjervøy	18 225				18 225
SUM INVESTERINGER UTDANNING	159 850	102 300	102 300	72 100	436 550
Harstadpakken	4 100	4 500			8 600
Transportnett Tromsø	24 000				24 000
Bjarkøy-forbindelsen	142 640	325 000	100 000		567 640
Langsund-forbindelsen	5 000	145 500	245 000	150 000	545 500
Planlegging	500	500	1 000	3 000	5 000
Planlegging Ullsfjordforbindelsen	3 000				3 000
Tilskudd RDA-midler					
Tilskudd fra kommuner					
Miljø- og servicetiltak	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Kollektivinfrastruktur	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Ekstraordinært avdrag lån rassikring	88 974				88 974
Statstilskudd rassikring	-88 974				-88 974
Rassikring Fv 243 Røynesbukta	22 350	80 000	17 650		120 000
Statstilskudd rassikring	-18 226	-65 200	-14 385		-97 811
Langbakken	65 000				65 000
Fv86 Forlengelse G/S-vei Tømmervik-Grunnreis	9 200				9 200
Tilbakebetaling kommunale forskutteringer G/S-veier		7 500	7 500	7 500	22 500
Overføring fra drift samferdsel		-7 500	-7 500	-7 500	-22 500
SUM INVESTERINGER SAMFERDSEL	366 764	565 000	373 150	162 500	1 467 414
SUM INVESTERINGER	526 614	667 300	475 450	234 600	1 903 964
<u>Finansiering:</u>					
Bruk av rentekompensasjonslån	-143 900	-143 900	-143 900		-431 700
Bruk av ordinære lån	-185 425	-326 955	-221 680	-184 430	-918 490
Tilskudd til investeringer	-107 200	-65 200	-14 385		-186 785
Kompensasjon for merverdiavgift	-81 789	-122 945	-87 985	-42 670	-335 389
Refusjoner	-800	-800			-1 600
SUM ekstern finansiering	-519 114	-659 800	-467 950	-227 100	-1 873 964
Overføring fra drift sektorene	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	-30 000
Sum finansiering	-526 614	-667 300	-475 450	-234 600	-1 903 964

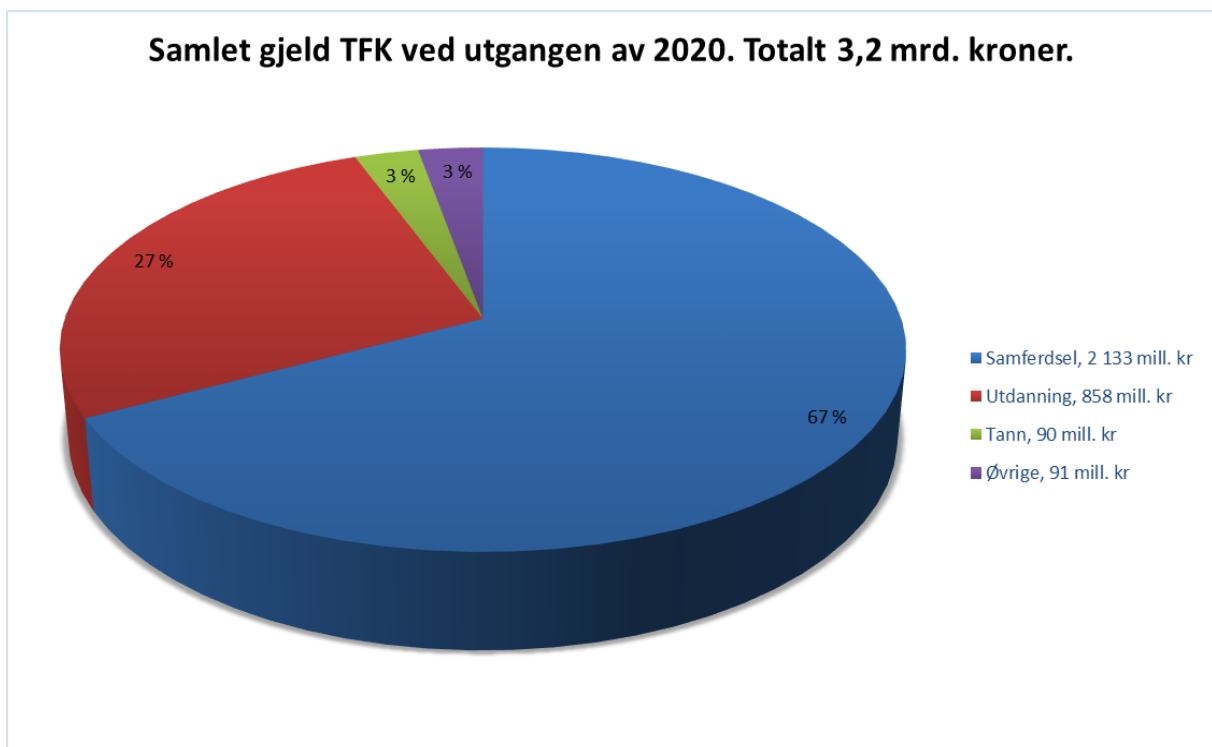
Gjeld

Ved utgangen av 2016 vil fylkeskommunen ha om lag 2,3 mrd. kroner i lånegjeld. Det foreslås låneopptak på tilsammen 1,35 mrd. kroner samtidig som det er planlagt betalt 513 mill. kroner i avdrag i økonomiplanen. Samlet lånegjeld i utgangen av økonomiplanperioden vil være nesten 3,2 mrd. kroner. Årsaken til den store økningen skyldes i hovedsak låneopptak på tilsammen 906 mill. kroner knyttet til Bjarkøy- og Langsundforbindelsene, og tilsammen 340 mill. kroner knyttet til skoleinvesteringer i økonomiplanperioden.

Renter og avdrag vil belaste økonomien med 242 mill. kroner per år i 2020 hvorav 51 mill. kroner dekkes av bompenger, fergeavløsningsmidler og refusjoner av ulik karakter.

Ved utgangen av økonomiplanperioden vil gjelden fordele seg med 67 prosent på samferdsel, 27 prosent på utdanning og 6 prosent på øvrige sektorer. Noe av gjelden på samferdsel og tannhelse finansieres av eksterne parter (innbyggerfinansiering/bompenger, kommuner, staten).

Samlet lånegjeld er illustrert i figuren nedenfor.

7 FINANSUTGIFTER OG -INNTEKTER

Finansutgifter

I tabellen nedfor er finansutgiftene i økonomiplanperioden vist.

	2017	2018	2019	2020
Låneopptak	328 925	470 855	365 580	184 430
Renter	63 149	70 766	84 694	91 034
Avdrag	105 860	120 780	136 350	150 690
SUM renter og avdrag	169 009	191 546	221 044	241 724

Kapitalutgiftene øker markant fra 2017 til 2020, fra 169 til 243 mill. kroner som følge av store låneopptak i årene fremover, avdrag på rentekompensasjonslån knyttet til samferdsel samt budsjettert økning i rentenivået. Se nærmere redegjørelse i kap. 6 Investeringer og finansiering.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for beregning av finansutgifter:

- Løpende rente på gjeld er budsjettert med 2,6 prosent i 2017 og 2018, 2,9 prosent i 2019 og 3,0 prosent i 2020.
- Låneopptak er lagt inn med halvårseffekt på renteutgifter første år og avdrag fra andre år
- Avdragstid på nye låneopptak er 30 år på bygninger og 40 år på veg. Låneopptak på utstyr tas opp med løpetid lik den økonomiske levetiden til aktuelt utstyr.

Norges Bank sin styringsrente er fortsatt lav (0,5 prosent), og selv om påslaget i det norske pengemarkedet har økt er rentenivået fortsatt svært lavt. Norges Bank anslår at styringsrenten vil holde seg uendret gjennom 2017, for så å nedjusteres svakt i løpet av første halvår. Etter dette og frem til utgangen av 2019 anslås en gradvis økende styringsrente til 0,9 prosent.

På bakgrunn av den høye lånegjelden og små reserver foreslår fylkesrådet å budsjettere med 2,6 prosent rente i 2017. Det er lagt inn svak økning i rentenivået i økonomiplanperioden.

Alle låneopptak knyttet til samferdselsinvesteringer (både rentekompensasjonslån og ordinære låneopptak) er forutsatt dekket innenfor rammen til samferdsel eller ved tilskudd fra andre. Dette betyr at låneopptakene dekkes innenfor budsjetttet til vegvedlikehold.

Rentekompensasjonslån

Rentekompensasjonsrammen er videreført med 143,5 mill. kroner i 2019. Renterefusjonen er budsjettert på samferdsel og går til å dekke deler av renteutgiftene på samferdselsinvesteringer.

Lån der renter og avdrag dekkes av den enkelte sektor

Lån der renter og avdrag dekkes av driftsbudsjettet til den enkelte sektor, kalles økonomipakkelån. Denne type lån er i hovedsak benyttet innenfor samferdsel der alle låneopptak etter 2010 er dekket innenfor rammen til samferdsel. På samferdsel utgjør renter og avdrag 52,5 mill. kroner i 2017, økende til 115 mill. kroner i 2020. Se også omtale under kap.

14 Samferdsel. Renterefusjon på veginvesteringer samt refusjon fra Harstad kommune og Karlsøy kommune som inntektsføres på samferdsel, går til å dekke deler av kapitalutgiftene.

	2017	2018	2019	2020
Sum økonomipakkelån	54 922	72 981	97 004	116 123
<u>Herav:</u>				
Samferdsel	52 599	70 856	95 912	115 048
Utdanning	301	295	175	173
Tannhelse	2 023	1 830	917	901

Rammen for rentekompensasjonslån på veginvesteringer økte fra 100 til 143,9 mill. kroner fra 2015. Fylkestinget har vedtatt at samferdselssektoren bare får beholde rentekompensasjon for nye lån på 100 mill. kroner pr. år, mens kompensasjonen for de resterende 43,9 mill. kroner skal overføres fellestøtten på sektorovergripende poster. Det legges opp til at denne refusjonen fjernes som inntekt på sektorovergripende poster, fra 2017. Samferdsel belastes differansen mellom rente- og avdragsutgifter for ordinære låneopptak med 30 års løpetid og med 40 års løpetid da fylkestinget har vedtatt at innsparingen skal tilfalle sektorovergripende poster i økonomiplanperioden. Det budsjetteres derfor i tillegg med følgende overføringer fra samferdsel til sektorovergripende poster:

2017	2018	2019	2020
-1 200	-1 700	-3 680	-4 715

Likviditet og renteinntekter

	2017	2018	2019	2020
Renteinntekter	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Rentekompensasjon skoleanlegg	-2 500	-2 385	-2 175	-1 965
Rentekompensasjon veg	-8 348	-9 570	-10 725	-11 088
SUM	-15 848	-16 955	-17 900	-18 053

Det legges til grunn en forventet gjennomsnittlig rentebærende overskuddslikviditet i økonomiplanperioden på 350 mill. kroner.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for beregning av finansinntektene:

- Rentenivå 1,45 prosent i hele planperioden
- 350 mill. kroner i overskuddslikviditet
- Det forutsettes at den årlige rentebærende overskuddslikviditeten i sin helhet plasseres som bankinnskudd til flytende rentebetingelser i tråd med fylkeskommunens finansreglement

I fylkestingssak 72/16 ble det vedtatt å selge Troms fylkeskommune sine aksjer i Ymber AS til Troms Kraft AS, og at oppgjøret for aksjene skal gis som et ansvarlig lån. Renteinntekter for

ansvarlig lån er ikke lagt inn da salgsprosessen ikke er ferdigstilt. Fylkesrådet vil komme tilbake til saken i budsjettoppfølging i 2017.

Renteinntekter knyttet til regionale utviklingsmidler inntektsføres på rammen for de næringsrettede midlene til regional utvikling, kap. 551 postene 60 og 61. Disse midlene er holdt utenfor i beregningen av fylkeskommunens renteinntekter som er oppgitt ovenfor.

Trekkrettigheter

Troms fylkeskommune har nok likviditet til å finansiere løpende drift og til å ta opp lån sent i året for å dekke utgifter knyttet til investering. Det foreslås likevel at fylkestinget godkjenner bruk av trekkrettigheter på 50 mill. kroner i tilknytning til hovedbankavtalen med Sparebank1Nord-Norge dersom det skulle bli nødvendig. Vurderinger høsten 2016 tilsier ikke at det blir behov for å trekke på kassakreditten i økonomiplanperioden, men det er flere usikkerhetsfaktorer blant annet utviklingen i premieavviket og hvordan den vil belaste likviditeten.

Rentekompensasjon

Det budsjetteres med 2,5 mill. kroner i rentekompensasjon skolebygg og 8,3 mill. kroner i rentekompensasjon veg i 2017. Rentekompensasjon veg budsjetteres på samferdsel.

Aksjeutbytte/eieruttak

Det budsjetteres ikke med utbytte i økonomiplanperioden.

8 HOVEDOVERSIKT NETTO DRIFTSRAMMER 2017-2020

Minus=inntekt, Pluss=utgift. 2017-kroner hele økonomiplanen. Beløp i 1000 kr	Vedtatt 2016	2017	2018	2019	2020
00 Politiske styringsorganer	28 608	32 318	30 633	31 849	30 449
01 Kontrollorganer	5 178	5 292	5 292	5 292	5 292
10 Stabs- og støttefunksjoner	151 768	150 476	148 996	146 776	145 386
20 Utdanning	1 062 996	1 046 952	1 041 132	1 025 612	1 015 992
40 Tannhelse	123 547	118 256	117 776	115 956	114 806
50 Kultur	95 812	95 493	94 752	93 335	92 436
60 Samferdsel	1 276 495	1 300 480	1 293 590	1 275 230	1 263 690
70 Næring	44 927	47 767	47 517	46 857	46 437
90 Sektorovergripende poster. Spesifisert:	-23 042	41 119	23 411	-2 304	-22 212
Innsparing sentraladm. Fordeles i løpet av året	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Avsetning til lønnsvekst 2017		32 700	32 700	32 700	32 700
Avsetning lønnsvekst 2016, 2,7 pst.	42 162	32 162	32 162	32 162	32 162
Pensjonsutgifter	34 667	60 800	60 800	60 800	60 800
Mva kompensasjon (samlepost til fordeling)	-7 692	-7 692	-7 692	-7 692	-7 692
Leieinntekter UiT (lokaler flyfag)	-270	-648	-648	-648	-648
Leieinntekter Nord-Troms vgs (Lerøy Aurora AS og Skjervøy kommune)	-264	-633	-633	-633	-633
Ref. kapitalutgifter fra Tromsø kommune Rassikring	-582	-552			
Ref. Kveøy-forbindelsen (Kvæfjord kommune og Kveøyforbindelsen AS)	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Ref. kapitalutgifter Dale-Alvestad Harstad kommune	-2 002	-1 954	-1 906	-1 859	-1 859
Refusjon kapitalutgifter TANN-bygget fra staten	-17 234	-14 092	-13 841	-13 600	-13 354
Refusjon fra samferdsel	-2 400	-1 200	-1 700	-3 680	-4 715
Dekning kapitalutgifter fra etatene	-66 577	-54 922	-72 981	-97 004	-116 123
A Sum sektorer, netto utgifter	2 766 288	2 838 152	2 803 098	2 738 602	2 692 275
Skatteinntekter	-840 000	-890 000	-890 000	-890 000	-890 000
Inntektsutjevning	-104 000	-103 000	-103 000	-103 000	-103 000
Rammetilskudd	-1 996 915	-2 010 588	-2 001 754	-1 965 629	-1 941 812
B Sum inntekter (ekskl. renter)	-2 940 915	-3 003 588	-2 994 754	-2 958 629	-2 934 812
C BRUTTO DRIFTSRESULTAT (=A+B)	-174 627	-165 436	-191 656	-220 027	-242 537
Renteutgifter	79 620	63 149	70 766	84 694	91 034
Aksjeutbytte	-1 000				
Renteinntekter	-5 500	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Rentekompensasjon skolebygg	-3 610	-2 500	-2 385	-2 175	-1 965
D Netto renteutgifter	69 510	55 649	63 381	77 519	84 069
E Avdrag på lån	102 118	105 860	120 780	136 350	150 690
F NETTO DRIFTSRESULTAT (=C+D+E)	-2 999	-3 927	-7 495	-6 158	-7 778
<u>Brukt slik:</u>					
Avsetning til/bruk av disposisjonsfond	2 999	3 927	7 495	6 158	7 778
Avsetning til/bruk av disposisjonsfond - premieavvik					
Overføringer til investeringsregnskapet					
Dekning/bruk av tidligere års under-/overskudd					
G REGNSKAPSMESSIG RESULTAT	0	0	0	0	0

9 POLITISKE STYRINGSORGANER

Politiske styringsorganer	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
			2017	2018	2019	2020
<i>Beløp i 1000 kr</i>	2 015	2016				
Fylkestinget						
Utg	18 801	18 309	20 571	20 571	21 971	20 571
Innt	-290	-142	-146	-146	-146	-146
Netto	18 511	18 167	20 425	20 425	21 825	20 425
Fylkesrådet						
Utg	11 282	10 542	11 995	10 310	10 126	10 126
Innt	-157	-101	-102	-102	-102	-102
Netto	11 125	10 441	11 893	10 208	10 024	10 024
SUM SEKTOR 00						
Utg	30 083	28 851	32 566	30 881	32 097	30 697
Innt	-447	-243	-248	-248	-248	-248
Netto	29 636	28 608	32 318	30 633	31 849	30 449

Kommentarer til endringer:

Endring (i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020
Prisvekst	244	244	244	244
Utgifter tilknyttet valg	900		1 400	
Mobbeombud, elev- og lærlingeombud	1 200	2 100	2 100	2 100
Prosjekt omstilling	1 500			
SMISO	50	50	50	50
Marborg	50	50	50	50
Gatejuristen	-100	-200	-300	-300
Norsk Pensjonistforbund Troms	-84	-169	-253	-253
Fylkesrådets disposisjon	-50	-50	-50	-50
SUM ENDRNG	3 710	2 025	3 241	1 841

Budsjettet til Politiske styringsorganer, skal dekke utgiftene til fylkestinget, fylkesrådet samt andre politiske råd og utvalg.

Budsjettansvaret for sektoren er delt mellom fylkestinget og fylkesrådet.

Under fylkestingets ansvarsområde ligger utgifter til fylkestinget, utgifter tilknyttet valg, fylkeseldrerådet og fylkesråd for funksjonshemmede. I tillegg er mobbeombud og elev- og lærlingeombud lagt under dette ansvarsområdet fra 2017.

Fylkestinget	Budsjett	Budsjett
<i>Beløp i 1000 kr</i>	2016	2017
Fylkestinget	17 206	17 358
Utgifter tilknyttet valg		900
Fylkeseldrerådet	522	525
Fylkesrådet for funksjonshemmede	439	443
Mobbepbud		300
Elev- og lærlingeombud		900
Netto ramme	18 167	20 426
	Endring	2 259

Under fylkesrådets ansvarsområde ligger utgifter til fylkesrådet, bevilgning til fylkesrådets disposisjon og tilskudd til diverse organisasjoner.

Fylkesrådet	Budsjett	Budsjett
<i>Beløp i 1000 kr</i>	2016	2017
Fylkesrådet	8 125	9 664
Til fylkesrådets disposisjon	1 053	1 024
Tilskudd diverse organisasjoner	1 263	1 204
Netto ramme	10 441	11 892
	Endring	1 451

Posten «Til Fylkesrådets disposisjon» benyttes blant annet for tildeling av støtte etter innkommende søknader gjennom året. Mottakere av støtte er i hovedsak lag og organisasjoner og humanitære hjelpeorganisasjoner.

Under posten utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar ligger tilskudd til Støttesenteret mot incest og krisesentra, tilskudd til Amatheia, Norsk pensjonistforbund i Troms, Gatejuristen og Marborg.

10 KONTROLLORGANER

Kontrollorganer	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
			2017	2018	2019	2020
<i>Beløp i 1000 kr</i>	2 015	2016				
SUM SEKTOR 01						
Utg	4 702	5 198	5 312	5 312	5 312	5 312
Innt	-3	-20	-20	-20	-20	-20
Netto	4 699	5 178	5 292	5 292	5 292	5 292

Budsjettrammen for kontrollorganer i 2017 er i fylkesrådets innstilling på 5,3 mill. kroner. Ingen endringer utenom prisvekst på 114.000 kroner.

Budsjettet skal dekke totale utgifter til kontrollutvalget, kjøp av tjenester fra K-sekretariatet IKS, jfr. FTG-sak 36/04, samt kjøp av revisjonstjeneste fra KomRev Nord IKS.

Kontrollutvalgssak 64/16 – Budsjettramme 2017 ligger vedlagt fylkesrådets innstilling knyttet til Budsjett 2017/Økonomiplan 2017-2020. Kompensasjon for lønnsvekst/økt godtgjøring folkevalgte fra 1.1.2017 vil bli innarbeidet senere i budsjettet.

11 UTDANNING

FAKTABOKS OM UTDANNINGSSEKTOREN

- Fylkeskommunen har ansvar for 14 videregående skoler (inklusive SMI-skolen) med om lag 6.000 elever fordelt innenfor alle utdanningsprogram.
- Forsøks- og utviklingsarbeid organisert i egne prosjekter
- I samarbeid med rundt 800 bedrifter og 23 opplæringskontor har fylkeskommunen ansvaret for fag- og yrkesopplæringen av rundt 1.300 lærlinger.
- Voksenopplæring
- Fagskole
- Opplæringsansvar ved helseinstitusjoner og barnevern
- Fængselsundervisning ved Tromsø fengsel
- Karriere Troms (senter for karriereveiledning)
- Oppfølgingstjenesten og PPT
- Ungdomssatsing
- Om lag 1.400 ansatte

Driftsbudsjett

Utdanningsetaten	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
<i>Beløp i 1000 kr</i>	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A - Videregående skoler						
Utg.	893 267	828 445	811 457	808 245	801 457	801 457
Innt.	-91 043	-55 814	-56 930	-56 930	-56 930	-56 930
Netto	802 224	772 631	754 526	751 314	744 527	744 527
B - Fag- og yrkesopplæring						
Utg.	125 012	119 310	124 826	124 826	124 826	124 826
Innt.	-21 205	-14 498	-14 772	-14 772	-14 772	-14 772
Netto	103 807	104 812	110 054	110 054	110 054	110 054
C - Utdanning sentralt						
Utg.	77 180	145 440	143 219	146 431	153 219	153 219
Innt.	-32 362	-25 809	-26 566	-26 566	-26 566	-26 566
Netto	44 818	119 631	116 653	119 865	126 653	126 653
D - Annen opplæring				0	0	0
Utg.	163 132	122 441	123 039	117 218	101 698	92 078
Innt.	-79 289	-56 519	-57 319	-57 319	-57 319	-57 319
Netto	83 843	65 922	65 720	59 899	44 379	34 759
SUM SEKTOR 20						
Utg.	1 258 591	1 215 635	1 202 540	1 196 719	1 181 200	1 171 580
Innt.	-223 899	-152 639	-155 588	-155 587	-155 587	-155 587
Netto	1 034 692	1 062 995	1 046 952	1 041 132	1 025 612	1 015 992

Budsjettrammen for utdanning i 2017 er i fylkesrådets innstilling på 1,047 mrd. kroner. Dette er en realnedgang på 16 mill. kroner fra 2016. I dette ligger det et rammenedtrekk på 23,4 mill. kroner som er en økning på 18 mill. kroner fra økonomiplanen 2016-2019. I tillegg er det forventet merkostnader på 10,8 mill. kroner som følge av igangsatt aktivitet. Det gir en samlet

innsparing og omprioritering på 34,2 mill. kroner i 2017. Dette vil bli svært krevende fordi at 7/12 av årsbudsjettet i 2017 er bundet opp i igangsatt aktivitet for skoleåret 2016/2017.

I tråd med føringene i statsbudsjettet er rammen øket med 3,35 mill. kroner til økt lærlingtilskudd og 1,4 mill. kroner til utvidet rett til videregående opplæring for innvandrere. I tillegg er budsjettet prisjustert med 4,1 mill. kroner.

Midler til bredbåndfylket er flyttet til næring og har ingen netto effekt.

Endring (i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020
Endringer:				
Prisvekst 2017	4 118	4 118	4 118	4 118
Nye tiltak:				
<u>Planlagt innsparing</u>				
Årlig reduksjon antall grupper/tilbudsstruktur	-4 050	-12 375	-15 513	-15 513
Flatt nedtrekk	-12 913	-6 000		
Utstyr, inv. omb. Renov	-9 000	-6 788		
Læremidler	-1 000			
Etter og videreutd	-1 000			
Samlokalisering Høgtun/Bardufoss fra H2017	-2 100	-6 000	-6000	-6000
Endring skolestruktur ytre Midt-Troms fra H2016	-3 300	-3 300	-3300	-3300
Sammenslåing TMS og Breivika fra H2018				-4500
Andre vedtatte innsparinger i økplan 16-19	-837	-837	-10 487	-10 487
Ikke spesifisert		-5 820	-21 340	-30 960
<u>Forventa merkostnader</u>				
a) Driftstilskudd spesialunderv.	2 000	2 000	2 000	2 000
b) Økt behov særskilt norsk undervisning	1 800	1 800	1 800	1 800
c) Innføringsklasser	2 600	3 700	3 700	3 700
d) Fullføringsrett	1 000	1 000	1 000	1 000
e) FTM Samspill for økt gjennomføring	3 000	3 000	3 000	3 000
f) Økte lisenskostnader VIGO	400	400	400	400
<u>Annet</u>				
Lærlingetilskudd	3 350	3 350	3 350	3 350
Utvidet rett til videregående oppl. for innvandrere	1 400	1 400	1 400	1 400
Tilknytningsavgift Bredbåndfylket Troms	-1 512	-1 512	-1 512	-1 512
SUM ENDRNG	-16 044	-21 864	-37 384	-51 504

Prioriteringer

Fylkesplanen for Troms 2014-2025 har sentrale utdanningspolitiske mål:

- Den videregående opplæringen skal preges av profesjonalitet og mestring og gi en kunnskapsbasis som kan møte endringer i samfunnets behov.
- Et videregående opplæringstilbud der elever, lærlinger/lærekandidater fullfører med oppnådd grunn-, yrkes- eller studiekompetanse.
- Skolestedsstrukturen må være gjenstand for tilpasning til fylkeskommunens økonomiske situasjon og demografiske og samfunnsmessige endringer.

I den politiske plattformen til fylkesrådet ligger blant annet følgende føringer:

- Styrking av yrkesfagene vil gi størst effekt i arbeidet med økt gjennomføring.
- Løft av fagskolen som høyere yrkesfagutdanning
- Opprettholdelse og utvikling av den desentraliserte skolestrukturen

- Bevaring av det offentlige opplæringstilbudet
- Økt samarbeid med ungdomsskolene, Universitetet og næringslivet

	Hovedmål	Strategi i økonomiplan
1	Øke gjennomføringen til dagens nasjonale nivå på 72 %.	<p>Oppfølging av strategiplanen «Tid for mestring».</p> <p>Sikring av høy oppfylingsgrad i opplæringstilbudene og fremme kvalitet og sterke fagmiljøer.</p> <p>Dimensjonere opplæringstilbudet i forhold til arbeids- og næringslivets behov/tilgang på læreplasser.</p> <p>Prioritere søkere med rett ved inntak til videregående opplæring og utnytte kapasiteten med fullføringsrett til alle som har fullført og bestått vg1.</p> <p>Optimalisere ressursutnyttelsen som følge av elevtallnedgangen.</p> <p>Etablere et godt kunnskapsgrunnlag som styringsinformasjon for sektoren. Kunnskapsgrunnlaget for fagopplæring i arbeidslivet vil da være særlig viktig.</p>
2	Lærings- og utviklingsprosessene i skolene og opplæringskontorene/ lærebedriftene skal kjennetegnes av profesjonalitet og ansvarsutøvelse fra alle aktører.	<p>Kontinuerlig arbeid med å bygge lærende organisasjoner hvor aktørene utvikler og deler kunnskap, kompetanse og erfaringer i samspill med hverandre.</p> <p>Utvikling av kvaliteten gjennom interne og eksterne kvalitets- og evalueringssystemer.</p>

Gjennomføring og elevtallsprognoser

Hovedutfordringer

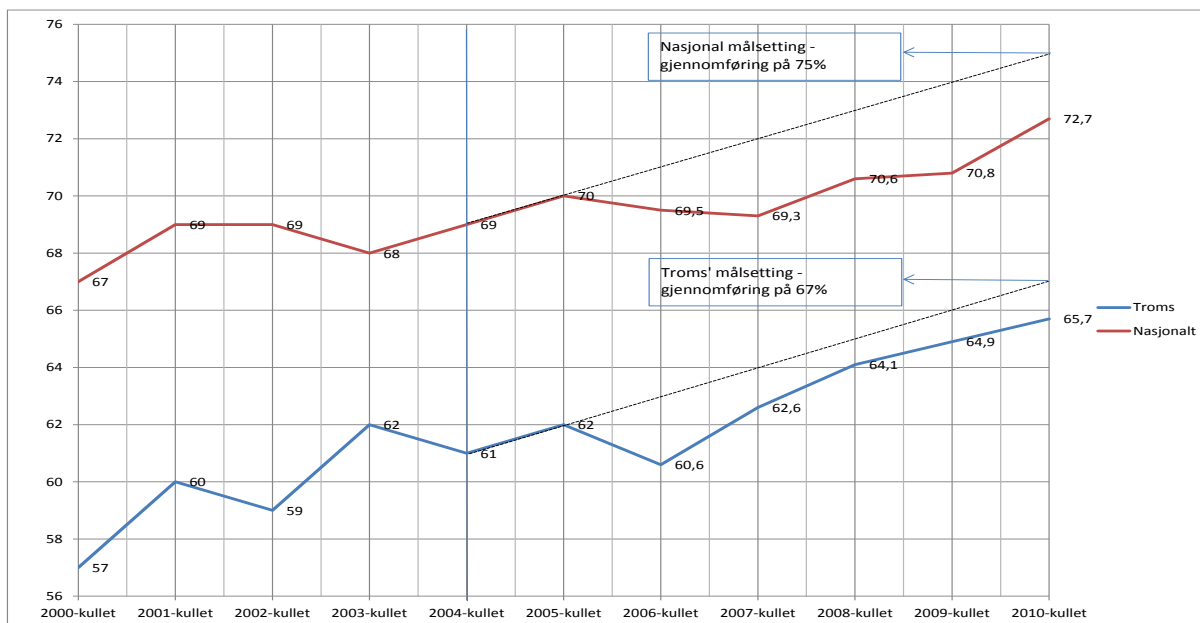
- Svak gjennomføringsprosent, særlig i yrkesfaglige utdanningsprogrammer.
- Synkende ungdomskull.
- Svakheter i overgangen fra skole til læreplass og samspillet fram til fagbrev/svennebrev.
- «Skolekvalitet» – SØF-rapporten (Det nord-norske problemet).

Gjennomføring

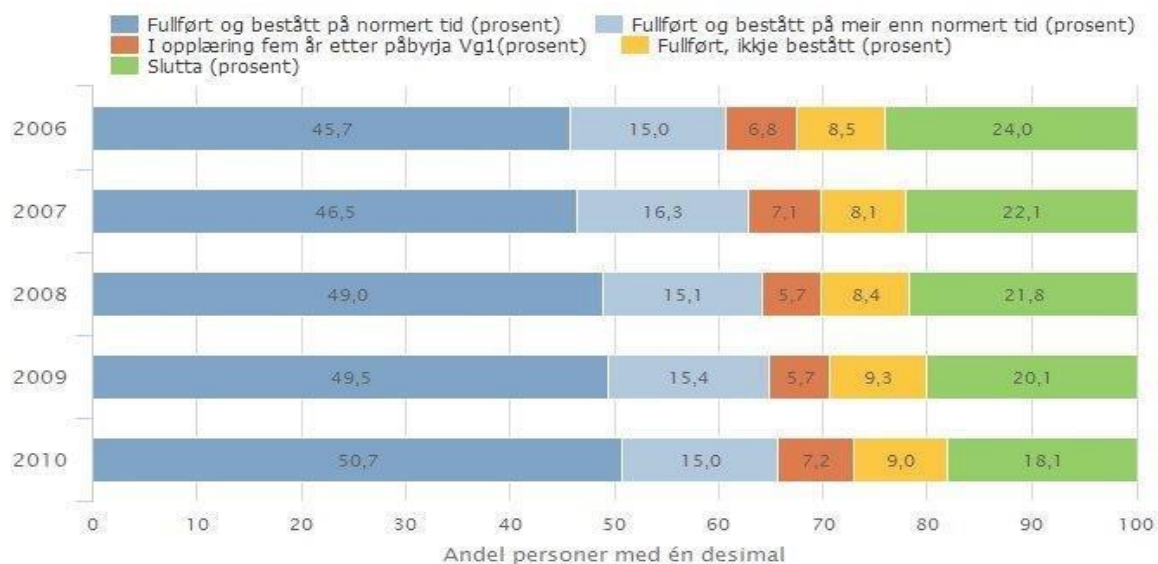
Den overordnede nasjonale målestokken for kvalitet og effektivitet i videregående opplæring er andelen av ungdomskullene som gjennomfører og består videregående opplæring i løpet av fem år etter utskrivning fra grunnskolen. Troms har hatt en positiv utvikling på dette området de siste årene. I 2014 satte Troms seg et mål om en gjennomføringsgrad på 67 prosent. I 2016 var gjennomføringsgraden 65,7¹ prosent, litt lavere enn målsettingen fra 2014. Det er fortsatt betydelige utfordringer med å nå dagens landsgjennomsnitt som er 72,7 prosent.

¹ SSB målte gjennomføring av elever med bostedsadresse Troms til 67%, mens Udir/Skoleporten måler elever på skoler i Troms.

Å øke gjennomføringen i videregående opplæring i Troms til nasjonalt gjennomsnitt på 72,7 prosent, er prioritet nummer én. Det er store forskjeller i gjennomføringsgraden mellom yrkesfaglige og studieforbereidende utdanningsprogrammer i Troms. Gjennomføringsgraden for de sistnevnte er på 83,5 prosent, nært landsgjennomsnittet på 85,8 prosent. Av de som velger yrkesfag i Troms er det bare 51,7 prosent som gjennomfører mot landsgjennomsnittet på 58,9 prosent.

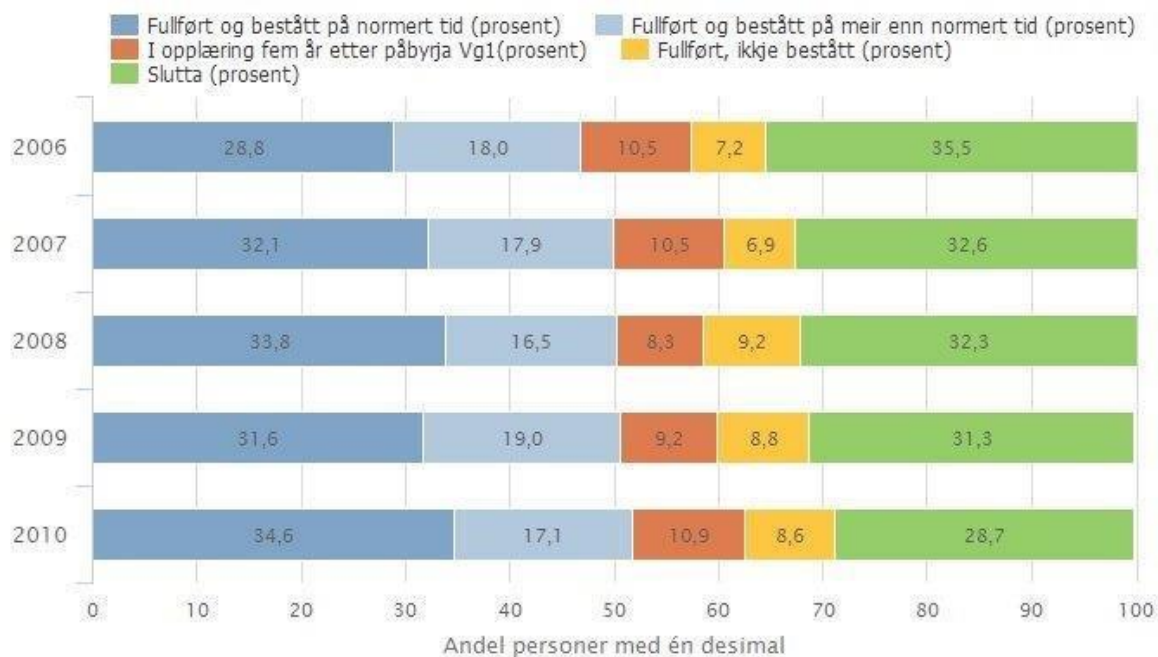
Gjennomføring etter fem år for alle utdanningsprogrammene – Troms

Troms fylke, Videregående skole, Gjennomføring, Alle eierformer, Alle trinn, Begge kjønn, Alle utdanningsprogram

Gjennomføring etter fem år for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene – Troms

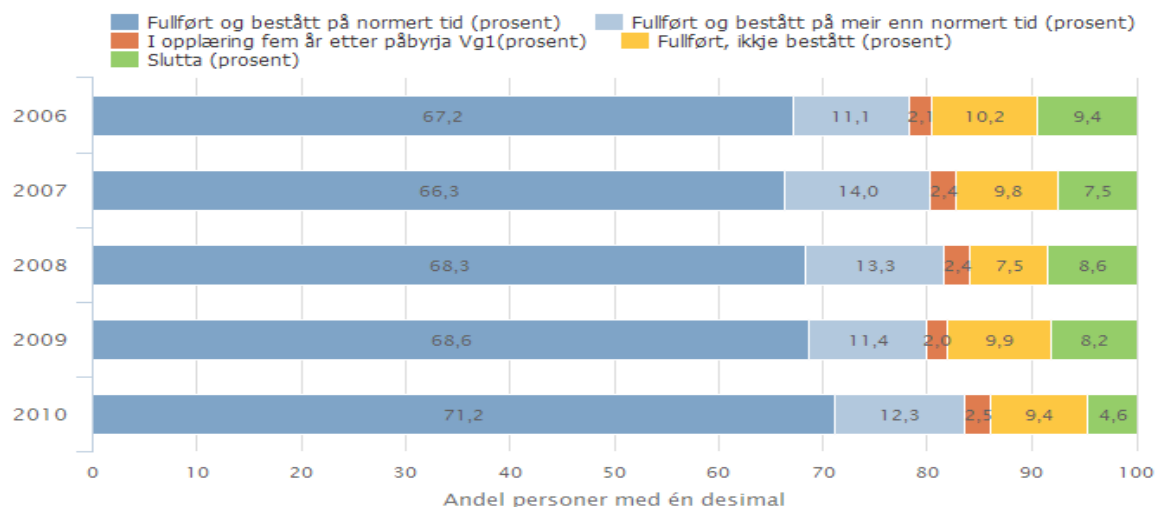
Diagrammene nedenfor viser at utfordringen med gjennomføring er betydelig innenfor yrkesfagene. Troms ligger 7,2 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet, på gjennomføring ved de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Troms fylke, Videregående skole, Gjennomføring, Alle eierformer, Alle trinn, Begge kjønn, Alle yrkesfaglige program

Gjennomføring etter fem år for de studieforberedende utdanningsprogrammene i Troms

Diagrammene nedenfor viser at Troms ligger 2,3 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet, på gjennomføring ved de studieforberedende utdanningsprogrammene.

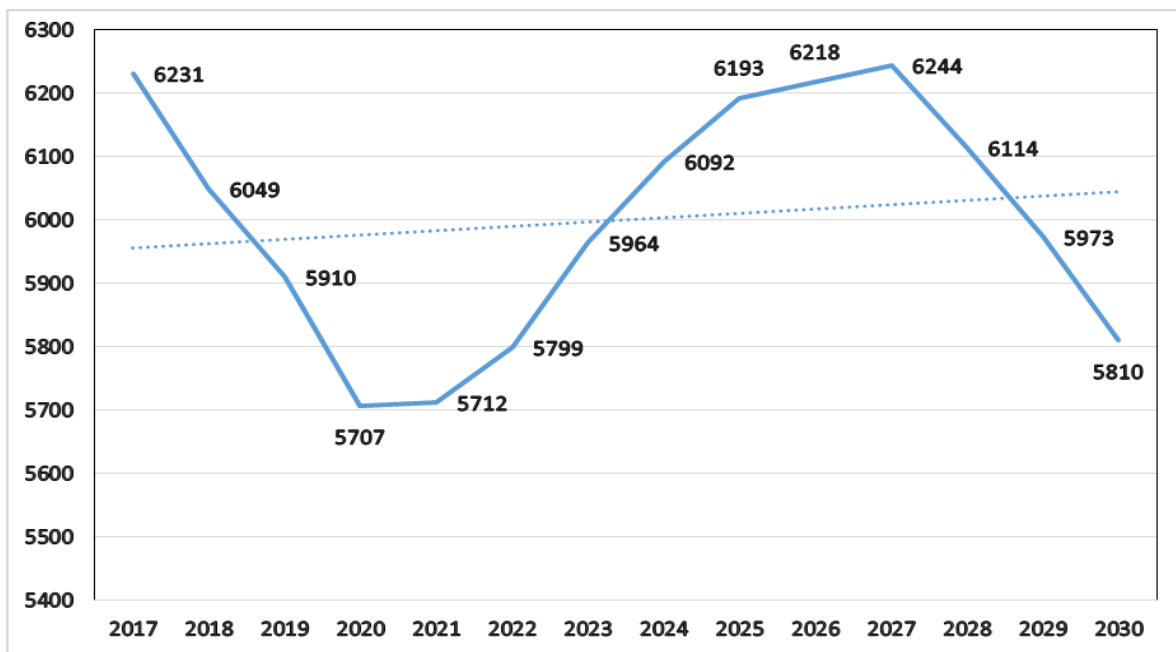
Troms fylke, Videregående skole, Gjennomføring, Alle eierformer, Alle trinn, Begge kjønn, Alle studieforberedende program

Elevtallsprognoser

Det ventes betydelig nedgang i størrelsen på ungdomskullene som utskrives fra grunnskolen, de nærmeste årene. Dette vil øke utfordringene med å opprettholde tilbud og skolesteder som i dag har marginal søkning. Opplæringstilbudet ble gjennomgått og redusert i fylkestingsak 42/14 i juni 2014. Ved forventet nedgang i elevtall de kommende årene vil ytterligere reduksjoner bli nødvendig.

Reduksjonen i antall elever med ungdomsrett samsvarer med prognosene. Samtidig er det totale elevtallet i Troms høyere enn prognosene fordi flere ungdommer uten ungdomsrett er tatt inn i videregående opplæring. Dette gjelder ungdommer med fullføringsrett, ungdommer som tar helse- og oppvekstfag og ungdommer i innføringsklasser. Det er kun ungdommer i alderen 16-18 år, det vil si elever med ungdomsrett, som legger grunnlag for de økonomiske overføringer til fylkeskommunen. Elevtellingen per 1.10.2016 viser en økning i antall elever som følge av at flere elever tas inn i innføringsgrupper (vg0), og at mange har benyttet seg av den nye fullføringsretten.

Befolkningsutvikling 16-19-åringer i Troms (kilde SSB)

Elevtallet har vært relativt stabilt de siste årene med en betydelig reduksjon inneværende skoleår. Fram mot 2020 er det en forventet nedgang på over 10 prosent.

Befolkningsutvikling i Troms 2014-2024. 16-19-åringer - fordelt på regionene

	2014	2024	Endring	Andel
Tromsø	3 787	3 750	-37	- 1%
Sør-Troms	1 760	1 556	-204	-12%
Midt-Troms	2 002	1 732	-270	-13%
Nord-Troms	658	570	-88	-13%
Lyngen, Storfjord, Balsfjord	567	470	-97	-17%

Tabellen viser at nedgangen i 16-18 åringer i hovedsak kommer i regionene utenom Tromsø. Nedgangen i Tromsø er marginal. Den store nedgangen i elevtall gir betydelige utfordringer i den årlige prosessen som danner grunnlaget for fastsettelsen av opplæringstilbudet.

Det søkbare videregående skoletilbudet i Troms utredes hvert år og vedtas av fylkesrådet i desember. Intensjonen om god tilgang på alle utdanningsprogrammene for søkerne, uavhengig av bosted, er nedfelt i den politiske plattformen til fylkesrådet. Nedgang i elevgrunnet vil forsterke utfordringene i dette arbeidet.

Videregående skoler (A)

Driftsbudsjett

A - Videregående skoler	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
<i>Beløp i 1000 kr</i>	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen						
Utg.	3 040	2 012	2 012	2 012	2 012	2 012
Innt.	-7	0	0	0	0	0
Netto	3 033	2 012	2 012	2 012	2 012	2 012
Skolelokaler og internatbygninger						
Utg.	90 872	86 316	80 456	83 913	83 913	83 913
Innt.	-10 899	-5 802	-5 922	-5 922	-5 922	-5 922
Netto	79 972	80 514	74 534	77 990	77 990	77 990
Fellesutgifter og støttefunksjoner vgo						
Utg.	86 909	79 162	73 446	69 546	59 896	59 896
Innt.	-9 336	-5 472	-5 577	-5 577	-5 577	-5 577
Netto	77 573	73 690	67 868	63 968	54 318	54 318
Ordinær undervisning						
Utg.	604 912	571 014	565 488	562 720	562 582	562 582
Innt.	-56 181	-35 344	-36 051	-36 051	-36 051	-36 051
Netto	548 731	535 670	529 437	526 669	526 531	526 531
Landslinjer						
Utg.	13 387	9 341	9 394	9 394	9 394	9 394
Innt.	-7 905	-4 948	-5 047	-5 047	-5 047	-5 047
Netto	5 482	4 393	4 347	4 347	4 347	4 347
Spesialundervisning og tilpasset opplæring						
Utg.	94 147	80 600	80 662	80 662	80 662	80 662
Innt.	-6 715	-4 248	-4 333	-4 333	-4 333	-4 333
Netto	87 433	76 352	76 329	76 329	76 329	76 329
SUM VIDEREGÅENDE SKOLER						
Utg.	893 267	828 445	811 457	808 245	798 457	798 457
Innt.	-91 043	-55 814	-56 930	-56 930	-56 930	-56 930
Netto	802 224	772 631	754 526	751 314	741 527	741 527

Hovedutfordringer

- Intensjon om god tilgang til alle utdanningsprogram uavhengig av bosted i fylket.
- Små opplæringsenheter med svak oppfylingsgrad.
- Styret sammenheng mellom dimensjoneringen av skoletilbudet og antall tilgjengelige læreplasser.
- Ny struktur for nasjonale utdanningsprogram.
- Utfordringer knyttet til drift av mange tilbud, relativt små skolesteder og i hovedsak en eldre bygningsmasse.

Tilbudsstruktur

Fylkestinget vedtok i juni 2014, sak 42/14, omfattende endringer i tilbudsstrukturen for å tilpasse tilbudet til antall elever og de økonomiske rammene. Disse endringene har gradvis gitt økonomisk effekt, gjennom reduksjon i antall grupper og antall lærerstillinger. Tilbudsstrukturen vurderes årlig, og for å tilpasse tilbudet i forhold til nedgang i antall søkere med ungdomsrett har ytterligere nedjusteringer blitt foretatt i 2015 og 2016.

Tilbudsstrukturen vil i planperioden bli ytterligere utfordret av forventet nedgang i antall ungdommer i alderen 16-18 år som er bosatt i Troms, da denne aldersgruppen legger grunnlaget for de økonomiske overføringer til fylkeskommunen. Samtidig er det, for å imøtekomme næringslivets behov, igangsatt nye relativt dyre tilbud, som for eksempel kjemiprosess, flere innføringsklasser for minoritetsspråklige og tilbud om fullføringsrett for dem som ikke har gjennomført videregående opplæring (fylkesrådssak 116/16). I 2017 vil man få en kostnadsøkning på 10,8 mill. kroner. Dette er knyttet til den helårlige kostnadseffekten av opplæringstilbudet for skoleåret 2016/2017, merkostnader til spesialpedagogisk opplæring, norsk som andrespråk, og kostnader til gjennomføring av strategiene i fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring».

Vurdering av hvilke tilbud som skal legges ut som søkbare tilbud kommende skoleår, blir svært krevende. Vesentlige momenter i disse vurderingene er økonomi, konsekvenser av demografisk utvikling, samfunnets behov for kompetanse, elevenes ønsker og tilgangen på læreplasser. Det er vanskeligere å oppnå vesentlige økonomiske innsparinger med en sterkt desentralisert skolestedstruktur i fylket.

I løpet av kommende planperiode vil det nasjonalt bli innført en ny tilbudsstruktur for yrkesfagene. Hvilken innvirkning en endring av tilbudet kan ha i forhold til intensjonen om å opprettholde vg1 tilbud i alle skoleregionene, er vanskelig å forutsi. En ny tilbudsstruktur vil kreve en ny gjennomgang av tilbudet i Troms og en gjennomgang av retningslinjer for rullering av opplæringstilbudet.

Innføringsklasser

Troms fylke opprettet i 2013-2014 innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever med rett til videregående opplæring på Breivika Tromsø Maritime skole. Skoleåret 2015-2016 ble det opprettet tilsvarende tilbud i Sør-Troms ved Rå videregående skole, og fra høsten 2016 ved Senja videregående skole. Innføringstilbud i videregående opplæring er et forberedende år 0 for søkere med ungdomsrett som fyller krav til inntak til videregående opplæring. Ved en lovendring av § 3-1 (1.8.2014) fikk asylsøkere under 18 år rett til videregående opplæring i ventefasen.

I år er det til sammen rundt 80 deltakere i tilbudet mot 30 forutgående år. Dette har sammenheng med den store flyktningestrømmen som kom i fjor. Når strømmen avtar må klassestørrelsene endres. Det er store krav til fleksibilitet i tilbudet, og det arbeides med en forskriftsendring for å få til kontinuerlig inntak for denne elevgruppen. I år har vi i tillegg hatt et forsøk med Tromsø kommune om tilbudet på Breivika Tromsø Maritime skole, dette samarbeidet viser at det behov for å se på hvordan dette tilbudet er lagt opp. Det er blant annet kommet en lovendring i opplæringsloven §4A-1 som gir rom for at fylkeskommunen kan drive grunnopplæring for denne elevgruppen for å sikre gjennomføring. Det arbeides med videreutvikling av dette tilbudet særlig i Tromsø, men muligens også på de andre lokasjonene. Denne ordningen gir en

merkostnad i 2017 på 2,6 mill. kroner og gir store økonomiske utfordringer for utdanningssektoren.

Fullføringsrett

Fylkesrådet vedtok i møte 24.05.16 som en prøveordning, å åpne for fullføringsrett for troms ungdommer uten voksenrett som ikke har fullført innenfor ungdomsretten. Kravet er at søkerne minst må ha fullført og bestått vg1. Søkere med brukt ungdomsrett må i prøveperioden benytte skoleplasser i Troms. Prøveordningen ble iverksatt fra skoleåret 2016/2017 og gjelder i to år. De som starter i prøveperioden, får fullføre opplæringen. Ordningen skal evalueres av fylkestinget i mars 2018. Dersom evalueringen er positiv, tar fylkesrådet sikte på permanent ordning fra påfølgende skoleår.

Det ble ved skolestart 2016/2017 tatt inn om lag 60 elever. Dette er elever som ikke inngår i inntektssystemet, ved beregning av rammetilskudd. Kostnaden ved denne ordningen ligger på rundt 1,0 mill. kroner for 2017, noe som er relativt lite i forhold til kostnad ved opprettelse av klasser/grupper for samme antall elever.

Friere skolevalg

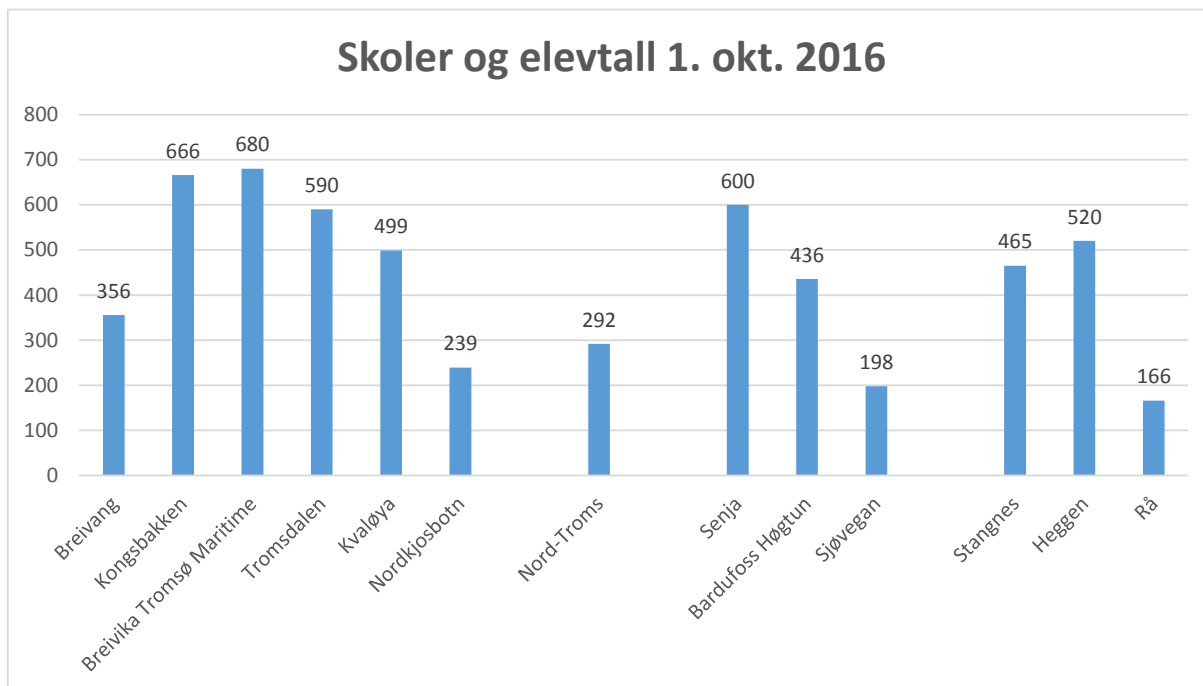
Fylkesrådet i Troms ga 20.09.16 høringsvar til Utdanningsdirektoratets forslag til endringer i forskrift til Opplæringslovens kapittel 6 om inntak til videregående opplæring og i kapittel 19 om fylkeskommunenes økonomiske ansvar for videregående opplæring. Dette åpner for friere skolevalg over fylkesgrensene fra og med skoleåret 2017/2018. Elever vil da kunne søke utdanningsvalg i andre fylker, og hjemfylket må betale for skoleplassen i det andre fylket. Gjesteelever skal imidlertid ikke fortrenge egne elever med rett. Prioriteringsrekkefølgen foreslås slik:

- Egne søkere i samsvar med §§ 6-14 eller 6-29.
- Prioriterte gjesteelever.
- Gjesteelever som konkurrerer etter poeng.

Det er foreløpig uklart hvilke økonomiske konsekvenser ordningen med friere skolevalg vil ha for fylkeskommunen.

Skolestruktur

Dagens skolestruktur består av 13 ordinære videregående skoler fordelt på fire regioner: Tromsø, Nord-Troms, Midt-Troms og Sør-Troms. Diagrammet under viser skolesteder og antall elever per skole. Den 14. skolen er SMI-skolen som er ansvarlig for opplæring for barn og unge som er pasienter/beboere i helse- og i barnevernsinstitusjoner i Troms.

Status skolebygg

Til tross for store byggeprosjekter ved Senja videregående skole, skolested Finnfjordbotn, ny videregående skole på Rustahøgda, ombygging ved Nord-Troms vgs, Skjervøy, samt renovering og nybygg ved Breivika Tromsø maritime videregående skole (Fra 1.1.2017 Ishavsbyen vg skole), er mesteparten av bygningsmassen til de videregående skolene over 30 år gammel. Den tekniske tilstanden på de videregående skolene i fylket reflekteres gjennom alderen på bygningsmassen. For å kunne innfri nye bygningsmessige krav og krav til endringer i pedagogikk og didaktikk er det store behov for bygningsmessige utbedringer. Den utfordrende økonomiske situasjonen til fylkeskommunen vil legge rammer for denne saken.

Den videregående skolestrukturen i Troms ble utformet på 1980-tallet og tilpasset elevtallet den gangen. Endringer i befolkningsstrukturen i Troms fra slutten av 80-tallet med en reduksjon av elevtallet i distriktene, har ført til at mange skoler i distriktene har mye areal og få elever. Små skoler og mange ledige elevplasser er med på å gi Troms høye utgifter per elev. Det er derfor behov for arealeffektivisering. En nasjonal arealberegningmodell for videregående skoler viser at det er et potensial for arealeffektivisering på om lag 50.000 kvm (tall fra teknisk tilstandsrapport i 2009). Eksempelvis har Bardufoss Høgtun videregående skole i dag om lag 27.000 kvm. Den nye skolen på Rustahøgda vil være på om lag 7.500 kvm.

Tilstanden på skolebyggene i Harstad-regionen, især Heggen videregående skole, er av en art som krever betydelige tiltak. Fylkesrådet vil utrede muligheten for å finansiere nybygg gjennom endring i den lokale skolestrukturen, og komme tilbake til Fylkestinget med en sak om dette.

Hovedutfordringene i økonomiplanperioden er å redusere arealbruken, ta ned driftsutgiftene og oppgradere den gamle bygningsmassen til dagens krav og standard. Fylkesrådet vil komme tilbake til dette i egen sak i løpet av 2017.

Spesialundervisning og tilpasset opplæring

Hovedutfordringer

- Skape økonomisk forutsigbarhet. Vi har god kunnskap om hvor mange elever som har behov for omfattende spesialundervisning, men mangler kunnskap om hvor mange elever som søker med lave inntakspoeng og hvor mange elever som vil søke og få innvilget utvidet opplæringstid med et 4. eller 5. år.
- Vi har de siste årene vært gjenstand for flere tilsyn fra Fylkesmannen i Troms. Disse har avdekket at vi har utfordringer når det gjelder forvaltningskompetansen.

Bakgrunn og fakta om spesialundervisning

Troms fylkeskommune bruker 80,6 mill. kroner på spesialundervisning. Sammenlignet med de fleste andre fylkeskommunene er dette relativt mye. Skolene tildeles midler basert på blant annet antall søkere med lave inntakspoeng. Antall elever som tas inn med lave inntakspoeng er lite forutsigbart og kan gi utfordringer i form av stor variasjon i kostnadsnivået fra et elevkull til et annet. Utdanningsetaten arbeider med å få en bedre oversikt over denne elevmassen. Samtidig vil enkelte elever søke om å få innvilget utvidet opplæringstid med et 4. eller 5. år. Dette antallet er også lite usikkert og gjør at det økonomiske bildet er lite forutsigbart for spesialundervisningen.

Det følger av § 1-3 i opplæringsloven at opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene til eleven. For enkelte elever er ikke tilpasning av ordinær opplæring tilstrekkelig til at de får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Disse elevene har etter § 5-1 i opplæringsloven rett til spesialundervisning etter enkeltvedtak. Elever med rett til spesialundervisning skal ha en individuell opplæringsplan (IOP).

Spesialundervisning er et viktig område for både skoleeiere, skoleledere, lærere, elever og foreldre. På tross av en uttalt politisk målsetting (fylkestingssak 42/14) om at bruken av spesialundervisningen skal reduseres i tråd med nasjonalt kostnadsnivå, har den over tid økt både i form av antall enkeltvedtak og ressursbruk. Fylkesrådet vedtok å iverksette prosjektet «Tilpasset opplæring og spesialundervisning i Troms» som blant annet har ført til at hele det spesialpedagogiske saksfeltet i fylket gjennomgås og kvalitetsutvikles i perioden 2014-2017. Dette gjøres i samarbeid med skolene, lærebedrifter, opplæringskontor og PPT.

Forskning og erfaring viser at mindre spesialundervisning er mulig. Å redusere spesialundervisningen krever en kombinasjon av tiltak; som endret regelverksforståelse, fleksibel organisering av undervisningen og endret undervisningspraksis. Det er mulig for skolene å organisere undervisningen uten at det som kreves av ekstra ressurser blir definert som spesialundervisning. Prosjektet «Tilpasset opplæring og spesialundervisning i Troms» er forskningsbasert og bidrar til at denne forståelsen forankres hos de ulike aktørene i Tromsskolen.

I Troms fylkeskommune ser vi nå et positiv resultat av satsingen ved at behovet for tradisjonell spesialundervisning går ned.

Andre prosjekter i videregående opplæring

Program for bedre gjennomføring

Et tett samarbeid mellom staten, fylkeskommuner og kommuner ble etablert i 2010 gjennom prosjektet "Ny GIV". Dette prosjektet ble avsluttet desember 2014. Et forsterket samarbeid med fylkeskommunene for å få flere til å gjennomføre videregående opplæring ble videreført gjennom prosjektet "Program for bedre gjennomføring i videregående opplæring". Dette prosjektet har et sterkt fokus på overgangene mellom trinnene og på ulike tiltak som kan styrke gjennomføringen i videregående opplæring. Prosjektet er nasjonalt finansiert.

Kvalitetsnettverk

For å styrke kvaliteten i den videregående opplæringen har fylkesutdanningsjefene i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund etablert et nasjonalt kvalitetsnettverk. Dette Kvalitetsnettverket skal være en delingsarena for konkrete handlinger som gir resultat i form av bedre gjennomføring og økt kvalitet i videregående opplæring.

Utdanningsetaten har i tillegg tatt initiativ til etablering av et eget kvalitetsnettverk mellom fylkeskommunen og kommunene i Troms som har som hovedmål å øke gjennomføringen og videreutvikle kvaliteten i grunnopplæringen i Troms. Et systematisk og strukturert samarbeid mellom utdanningsnivåene kan på sikt legge grunnlag for nye måter å samhandle på og bedre gjennomføringen. Hensikten er derfor å videreutvikle dette samarbeidet og innhente erfaringer fra denne form for samhandling, informasjonsutveksling og kompetansebygging. Det er tilsatt en egen prosjektleder i full stilling som leder arbeidet. Stillingen er finansiert av eksterne midler.

Nytt skoleadministrativt system (Visma Flyt Skole)

Det nye skoleadministrative systemet Visma Flyt Skole (VFS) skal etter planen innføres i Troms i 4. kvartal 2018. Innføringen er forsinket med ett år fra opprinnelig plan grunnet leverandørens problemer knyttet til timeplanmodulen. Det er etablert et lokalt innføringsprosjekt fra januar 2015. Hovedmålet med prosjektet er å bytte dagens skoleadministrative systemer til et moderne og helhetlig system, effektivisere ressursutnyttelsen og øke kvaliteten i skoleadministrasjonen både lokalt hos de videregående skolene og i sentraladministrasjonen. Dette inkluderer videregående opplæring, voksenopplæring, fagskolen og privatistadministrasjonen.

Kostnadene for Troms fylkeskommune er anslått til 2,2 mill. kroner for integrasjoner og konvertering av elev/ansattdata. I tillegg er det budsjettert med 3,2 mill. kroner til utviklingskostnader i 2016 og 2017. Kostnader knyttet til drift vedlikehold og support av VFS til påløpe fra 2018. Utgifter til dagens systemer (overlapping om lag ett år), lønn til prosjektleder, intern frikjøp av ressurser, opplæring og reiser dekkes innenfor den ordinære rammen.

Fag- og yrkesopplæring (B)

Driftsbudsjett

B - Fag- og yrkesopplæring	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Beløp i 1000 kr</i>						
Fagopplæring I Arbeidslivet						
Utg.	37 787	30 280	32 446	32 446	32 446	32 446
Læringetilskudd Utg.	87 224	89 030	92 380	92 380	92 380	92 380
Innt.	-21 205	-14 498	-14 772	-14 772	-14 772	-14 772
Netto	103 807	104 812	110 054	110 054	110 054	110 054
SUM FAG- OG YRKESOPPLÆRING						
Utg.	125 012	119 310	124 826	124 826	124 826	124 826
Innt.	-21 205	-14 498	-14 772	-14 772	-14 772	-14 772
Netto	103 807	104 812	110 054	110 054	110 054	110 054

Rammen for fagopplæring I arbeidslivet er økt fra 104,8 mill. kroner i 2016 til 110,0 mill. kroner i 2017. Økningen på 5,2 mill. kroner kommer som følge av økt læringstilskudd med 3,35 mill. kroner og prisstigning.

Fylkestingsmeldingen Samspill for økt gjennomføring

Fylkestinget behandlet i sak 42/15 i juni 2015 fylkestingsmelding om fag- og yrkesopplæringen i Troms «Samspill for økt gjennomføring». Her ble det foreslått en rekke strategier og tiltak for å heve kvaliteten og øke gjennomføringen i fag- og yrkesopplæringen, blant annet gjennom et bedre samspill mellom skoler, lærebedrifter, opplæringskontor og bransjer. En av forutsetningene for bedre og mer stabil gjennomføring av yrkesopplæringen er økt felles ansvar for sammenhengen mellom antall elevplasser i skole og læreplasser i bedrift. Nye fleksible modeller kan samtidig motvirke nedleggelse av tilbud som følge av lavere elevkull og for lave klassetall. Forsøkene vil ha en fireårig tidshorison for å få med hele opplæringsløpet. Det settes av rundt 10,0 mill. kroner årlig for satsingen i økonomiplanperioden. Dette er en økning på 3,0 mill. kroner fra 2016.

Iverksetting og implementering skal etter fylkestingets vedtak skje i samarbeid med flere parter i fag- og yrkesopplæringen og organiseres som prosjekter. De første forsøkene ble iverksatt fra skolestart høsten 2016. For å sikre god fremdrift i arbeidet ble det i 2016 tilsatt en prosjektkoordinator. Tiltakene som planlegges prosjektfinansieres innenfor sektorens rammer.

Digitalisert opplæring er et viktig satsingsområde både som rasjonaliserings- og kvalitetsutvikling for små fag og desentraliserte skolesteder. Det vil også være viktig for utviklingen av voksenopplæringen i Troms, og som verktøy for å realisere større fleksibilitet i fag- og yrkesopplæringen. Utdanningssektoren er i gang med å utarbeide en egen strategi for den digitale satsingen.

Hovedmål	Strategi i økonomiplan
<ul style="list-style-type: none"> • Redusere frafall i overgangen fra Vg2 til lære • Å redusere feilvalg og frafall i skole og bedriftsperiode • Å skape formelle samarbeidsarenaer der skoler og lærebedrifter/opplæringskontor i fellesskap sikrer faglig enhet og pedagogisk sammenheng i fag- og yrkesopplæringen • Å realisere et helhetlig og sammenhengende kvalitets- og ansvarssystem med elevenes og lærlingenes behov i sentrum • Å sikre tilbud som gjenspeiler arbeidslivets behov gjennom tilgjengelige læreplasser • Å gjøre skoleopplæringen mer yrkesrelevant • Å forberede elevene på arbeidslivets innhold og forventninger • Å legge til rette for kommunikasjons- og kompetansefellesskap som omfatter hele fag- og yrkesopplæringen 	<p>Iverksette forsøk der skoler blir delegert større del av det fylkeskommunale ansvaret for å sikre et gjennomgående kvalitetssystem i fag- og yrkesopplæringen</p> <p>Iverksette forsøk med mer fleksible opplæringsmodeller</p>

Prioriteringer

- Implementering av fagopplæringsmeldingen
- Forbedret gjennomføring i yrkesopplæringen

I fylkestingsmeldingen kommer det klart frem at hovedutfordringen i Troms er at bare halvparten av elevene som starter på et yrkesfaglig løp på Vg1, fullfører og består opplæringen i løpet av fem år. Hovedmodellen er at fag- og yrkesopplæringen først gis over to år i skole og så over to år i lærebedrift. Overgangen fra skole til opplæring i bedrift er identifisert som særlig problematisk. Når om lag halvparten av elevene i Troms som velger yrkesfaglig opplæring etter ungdomstrinnet, ikke fullfører og består, er dette et betydelig samfunnsproblem.

Forsøks- og utviklingsarbeid i fag- og yrkesopplæringen

Strategi 1 - Iverksette forsøk med mer fleksible opplæringsmodeller

Troms fylkeskommune deltar i den nasjonale utprøvingen av vekslingsmodeller innenfor helse- og oppvekstfag 2013-2017. Vekslingsmodellen innebærer en veksling mellom skole og bedrift gjennom hele det fireårige opplæringsløpet. Utprøvingen er et ledd i satsingen på fleksible, tilpassede løp og i utvikling av alternativer til den tradisjonelle modellen med 2 år i skole og 2 år i lære. Fylkestingsmeldingen legger opp til at flere skoler får prøve ut muligheten til å organisere opplæringen mer fleksibelt innenfor ulike utdanningsprogram. Dette har blant annet ført til forsøk med mer fleksible opplæringsmodeller også innenfor byggfag.

Status strategi 1

- Vekslingsmodeller etablert på to skoler (Breivika Tromsø maritime skole og Nord-Troms vgs) i to fag (Helsearbeiderfaget og Barne- og ungdomsarbeiderfaget).
- Ny vekslingsmodell under etablering i Byggfag (Kvaløys vgs. fullt operativ fra 2017-2018).
- Kjemiprosess (Nordkjosbotn og Sjøvegan vg skoler) vurderes utviklet til en vekslingsmodell.
- Følgeforskning vil bli igangsatt.

Strategi 2 - Iverksette forsøk der skoler blir delegert større del av det fylkeskommunale ansvaret for å sikre et gjennomgående kvalitetssystem i fag- og yrkesopplæringen

Det er igangsatt forsøk der Bardufoss Høgtun, Breivika og Stangnes videregående skoler er delegert større ansvar for å sikre et gjennomgående kvalitetssystem i fag- og yrkesopplæringen.

Status strategi 2

- Tre pilotskoler (Stangnes, Bardufoss Høgtun, Breivika Tromsø maritime skole).
- Forberedende møter med næringsliv for etablering av regionale samarbeidsutvalg er gjennomført.
- Funksjon for arbeidslivsveiledere er etablert på alle skoler med yrkesfag.
- Følgforskning vil bli igangsatt.

Strategi 3 - Iverksette forsøk med tids- og stedsuavhengig opplæring

Den demografiske utviklingen i Troms gir behov for nye måter å tilby videregående opplæring på. Det er derfor igangsatt arbeidet med en digital strategi for den videregående opplæringen i Troms, hvor fag- og yrkesopplæringen utgjør en sentral del av strategien.

Status strategi 3

- Kobles sammen med utarbeidelse av en digital strategi for Troms fylkeskommune

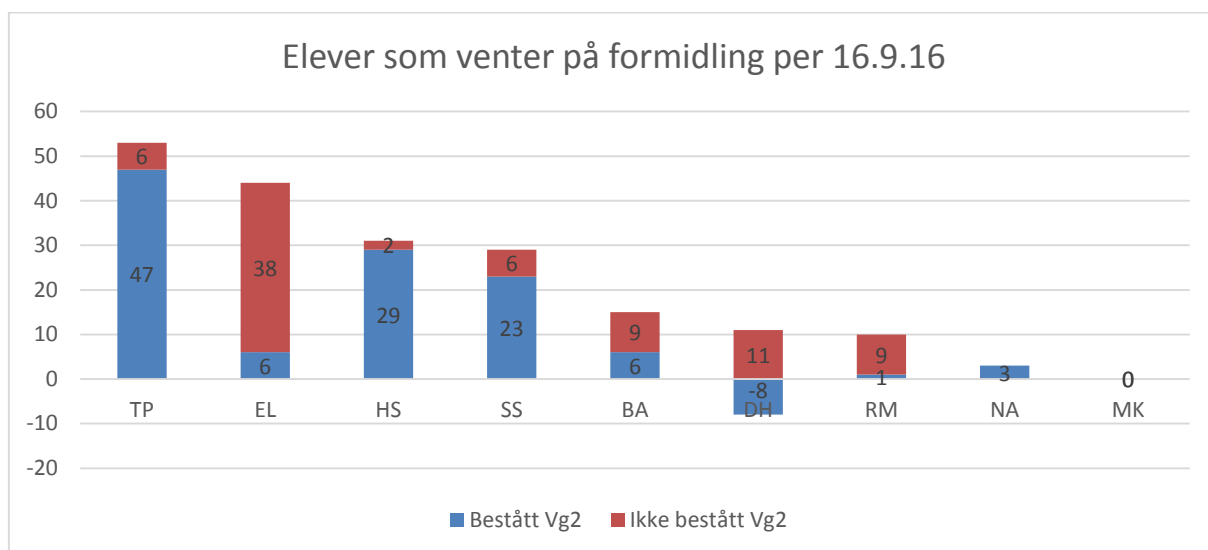
Strategi 4 – Øvrige forslag til tiltak - Formidling til læreplass

Elever i videregående skole som velger yrkesfag, har fått en lovfestet rett til å kunne planlegge og gjennomføre sin avsluttende opplæring i lærebedrift eller skole. Inntaksforskriften slår fast at søkere som ikke oppnår læreplass innen 1. september, skal tilbys opplæring i skole. Endringen vil styrke elevs rett til videregående opplæring, og påvirke bedriftenes forberedelser og rutiner for inntak av lærlinger og lærekandidater.

Status strategi 4

- Krav om læreplasser settes i alle anbudsutlysninger hvor det er relevant.
- Arbeid med plan for kompetanseutvikling for lærere i fag- og yrkesopplæringen er igangsatt.
- Fylkestingsmelding om fagskolen er satt på vent til nye nasjonale føringer kommer i 2016-2017.
- Videre tiltak om internasjonalisering av opplæringen drøftes med internasjonal avdeling i fylkeskommunen.
- Stilling for elev- og lærlingombud og for mobbeombud er lyst ut høst 2016. Tilsetninger i 2017.
- Samarbeid UiT om universitetsskoler er under formalisering.

Læreplasser

Tabellen viser at det i likhet med tidligere år fremdeles var relativt mange som sto uten læreplass like etter formidlingsfristen 1. september. Selv om noen flere blir avklart senere på høsten, er det utfordrende for en betydelig andel elever som ikke får fortsette og fullført sin ønskede opplæring. Videre medfører dette ekstra arbeid og kostnader med å tilrettelegge for alternative opplæringsstilbud for dem som ikke får læreplass. Det arbeides kontinuerlig med å øke antall læreplasser i samarbeid med de ulike næringene. I tillegg vil det bli nødvendig å tilpasse kapasiteten på de ulike utdanningsprogrammene til tilgjengelige læreplasser.

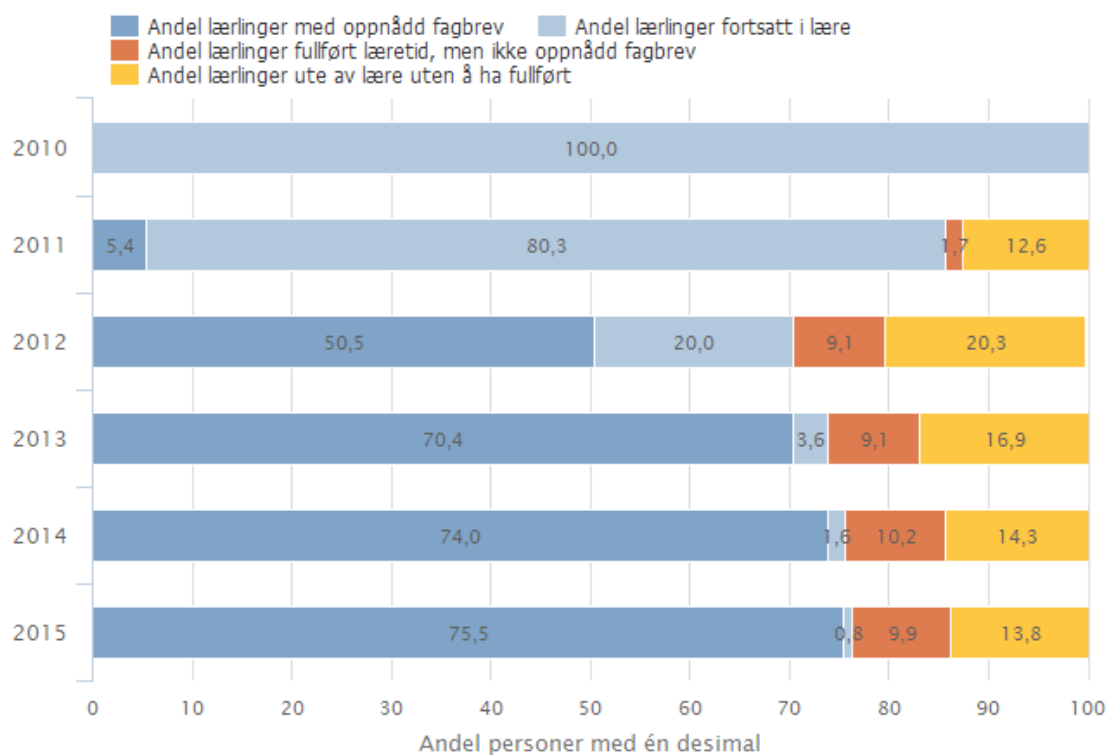
Forutsetninger

Gjennomføring og bestått på VG1 og VG2 må sees i sammenheng med forutsetninger fra ungdomsskolen. I Troms er det store forskjeller på karaktersnitt fra ungdomsskolen på yrkesfaglige utdanningsprogram og studieforberevende utdanningsprogram. Elevene på yrkesfag har et lavere karaktersnitt enn elevene på studieforberevende.

I strategiplanen «Tid for Mestring!» er en av strategiene at vi skal etablere rutiner for tidlig innsats og utvikle fleksible opplæringsløp.

Fylkestingsmeldingen «Samspill for økt gjennomføring» åpner for flere forsøk med fleksible opplæringsmodeller med utstrakt veksling mellom skole og bedrift. Dette medfører at elever med svakere faglige forutsetninger fra ungdomsskolen tidlig i utdanningsløpet, i større grad kan oppleve mestring ute i bedrift, større motivasjon, mindre fravær. Dette kan igjen kompensere for dårlig karaktergrunnlag. Tidlig innsats og økt bruk av bedrifter tidlig i opplæringen vil kunne medføre utfordringer med økte kostnader per elev på yrkesfag.

Gjennomføring i bedrift

Troms fylke, Fag- og yrkesopplæring, Gjennomføring av læretiden, Årskull: 2010, Alle eierformer, Alle trinn, Begge kjønn, Alle utdanningsprogram

Gjennomføring i bedrift i Troms er 75,5 prosent. På nasjonalt nivå er gjennomføringen 81,2 prosent. Indikatoren tar utgangspunkt i et kull nye lærlinger og viser deres status per 1. oktober i årene etter at de startet i lære.

Kilde: Skoleporten

I Troms får mellom 60 og 70 prosent av lærlingene som går opp til fag- eller svenneprøve, resultatet *Bestått*. Rundt 28 prosent får resultatet *Bestått meget godt*. Rundt 5 prosent består ikke fagprøven. De aller fleste går opp på nytt og består på andre forsøk.

Kilde: Qlikview

Utdanningsetaten sentralt (C)

Driftsbudsjett

C - Utdanning sentralt	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Beløp i 1000 kr</i>						
Ungdommens fylkesting/råd						
Utg.	543	823	837	837	837	837
Innt.	-23	-47	-48	-48	-48	-48
Netto	521	776	789	789	789	789
Administrasjon						
Utg.	6 250	6 540	6 565	6 565	6 565	6 565
Innt.	-1 801	-820	-836	-836	-836	-836
Netto	4 450	5 721	5 728	5 728	5 728	5 728
Skolelokaler og internatbygninger						
Utg.	342	0	0	0	0	0
Innt.	-34	0	0	0	0	0
Netto	309	0	0	0	0	0
Fellesutgifter og støttefunksjoner ...						
Utg.	19 493	18 486	19 098	19 098	19 098	19 098
Innt.	-4 170	-309	-315	-315	-315	-315
Netto	15 323	18 177	18 783	18 783	18 783	18 783
Ped. ledelse/fellesutgifter og gjestelevsoppgjør						
Utg.	18 628	40 264	42 706	42 706	42 706	42 706
Innt.	-22 236	-21 287	-21 715	-21 715	-21 715	-21 715
Netto	-3 608	18 977	20 991	20 991	20 991	20 991
Drift av studieretningene						
Utg.	13 959	0	0	0	0	0
Innt.	-2 792	0	0	0	0	0
Netto	11 167	0	0	0	0	0
Spesialundervisning og tilpasset opplæring						
Utg.	6 780	6 383	6 606	6 606	6 606	6 606
Innt.	-1 087	-1 125	-1 147	-1 147	-1 147	-1 147
Netto	5 692	5 258	5 459	5 459	5 459	5 459
Voksenopplæring						
Utg.	1 931	2 606	2 613	2 613	2 613	2 613
Innt.	-254	-60	-61	-61	-61	-61
Netto	1 677	2 546	2 552	2 552	2 552	2 552
Ungdomskordinator						
Utg.	908	914	919	919	919	919
Innt.	34	-40	-41	-41	-41	-41
Netto	942	873	878	878	878	878
Interne finansieringstransaksjoner						
Utg.	8 346	510	510	510	510	510
Innt.	0	0	0	0	0	0
Netto	8 346	510	510	510	510	510
C1 - Sentrale avsetninger						
Utg.	0	68 914	63 366	66 578	73 366	73 366
Innt.	0	-2 121	-2 402	-2 402	-2 402	-2 402
Netto	0	66 793	60 964	64 176	70 964	70 964
SUM UTDANNING SENTRALT						
Utg.	77 180	145 440	143 219	146 431	153 219	153 219
Innt.	-32 362	-25 809	-26 566	-26 566	-26 566	-26 566
Netto	44 818	119 631	116 653	119 865	126 653	126 653

Fellesutgifter og støttefunksjoner i videregående opplæring

IT henvendelsessystem

Ett av de viktigste utviklingsområdene for inntaket til videregående opplæring er fortsatt økt tilgjengelighet i inntaksperioden. Det jobbes derfor med å utvikle et nettbasert system for informasjon hvor søkerne kan få svar på enkle spørsmål.

Web-arbeid utdanningsetaten

Fornyng av web-sidene til Troms fylkeskommune er igangsatt, og ny teknisk plattform gir nye utviklingsmuligheter. Effektiv informasjonsstruktur er derfor et viktig satsningsområde for utdanningsetaten med sin store brukergruppe.

Det settes av 0,5 mill. kroner innenfor ramma til disse to tiltakene.

IKT-strategi for videregående opplæring i Troms

En videre utvikling av IKT-bruk i den videregående opplæringen skal oppfylle følgende forventninger:

1. Den desentraliserte skolestrukturen skal ikke produsere sosiale forskjeller. Bruk av digitale læringsressurser og nettilbud kan bidra til en prinsipiell lik fag- og fremtidsvalgmulighet for elever i den videregående opplæringen i Troms, uavhengig av skolested.
2. «Samspill for økt gjennomføring» forutsetter forsøk med tids- og stedsuavhengig opplæringstilbud i relevante deler av fag- og yrkesopplæringen.
3. Kvaliteten på og omfanget av samiskopplæringen kan økes gjennom læreres og elevers bruk og videreutvikling av IKT-baserte læringsressurser.
4. Kvaliteten på hele den videregående opplæringen i fylket kan økes gjennom et skifte i pedagogisk tenkning som omfatter IKT-baserte læringsressurser på relevante måter i de ulike fagene i skolene (og etter hvert også lærebedriftene).

Prioriteringer

For å nå de ovennevnte forventningene forutsettes det et skifte i pedagogisk tenkning og utvikling av undervisning. Sentrale virkemidler er å tilby kompetanseutvikling i pedagogisk og teknisk bruk av de digitale læringsressursene:

1. Kompetanse til å velge og bruke IKT-baserte læringsressurser til å forbedre læringsutbyttet av undervisningen.
2. Kompetanse til å være produsent og formidler av IKT-baserte læringsressurser til ulike undervisnings- og læringssituasjoner.
3. Kompetanse til å lede og legge til rette for et skifte i pedagogisk tenkning, bruk og utvikling av IKT-baserte læringsressurser i opplæringen.

Satsningen skal rettes mot opplæringens kjerne, undervisningen. Dette innebærer å etablere møtesteder der elever og lærere kan dele forventninger til bruk av digitale læringsressurser, samt møte impulser fra nye, digitale læringsressurser, og bygge opp kompetansegivende tiltak basert på disse forventningene og impulsene.

Den økonomiske konsekvensen av tiltaket er ikke beregnet, men forutsettes dekt innenfor sektorens egne rammer.

Ungdomsordinator

Hovedutfordringer:

- Utarbeide ny strategiplan for ungdomssatsingen i Troms.
- Gi lederopplæring for engasjert ungdom som driver med politikk, kultur og idrett – fremtidens ledere.
- Tilrettelegge for et bredt samfunnsengasjement blant ungdom.
- Gi ungdom en opplevelse av å bli sett og hørt.
- Være døråpner mot politikerne, de andre etatene og regionene i Troms.

- Arrangere Ungdommens fylkesting og samarbeide om regionale ungdomssamlinger.
- Elevrådsopplæring sammen med skolens ledelse og skolevalg (2017).

Barn og unge er vår viktigste ressurs for å utvikle et livskraftig og nyskapende fylke. Gjennom deres medvirkning kan det stimuleres til aktivitet, bolyst og tilhørighet. Medvirkningsperspektivet er likevel først og fremst et uttrykk for at ungdom tas på alvor som likeverdige innbyggere. Gjennom å bli gitt ansvar rustes de til å bære ansvar. Barn og unges behov må bli synliggjort og ivaretatt, og de må involveres og tas hensyn til i offentlige beslutningsprosesser. Det settes av 0,9 mill. kroner i 2017 til dette arbeidet.

Ungdomssatsingen er et tverrsektorielt samarbeid som involverer alle etater og enheter i fylkeskommunen. Satsingen skal samtidig skje på ungdommens egne premisser, godt forankret i Ungdommens Fylkesråd og Ungdommens Fylkesting. Gjennom fylkeskommunens ungdomssatsing har en sett behovet for en samordnet plan eller oversikt i fylket som skal benyttes aktivt i arbeidet med ungdom. Planen skal bidra til helhetstenkning og bygges opp med konkrete mål og tiltak som ungdomssatsingen i fylket skal arbeide etter.

Sentrale avsetninger til videregående skoler (C1)

Sentrale avsetninger omfatter tiltak som planlegges iverksatt ved de videregående skolene, i løpet av budsjettåret. Siden det er knyttet usikkerhet både til hvilke skoler som involveres og omfang av aktivitet, er budsjettbeløpene ikke fordelt ved starten av budsjettåret. Vedtak og fullmakter sentralt fungerer som grunnlag for justering av involverte skolars budsjett i påfølgende år.

Driftsbudsjett

C1 - Sentrale avsetninger	Regnskap		Budsjett		Økonomiplan		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
<i>Beløp i 1000 kr</i>							
Fylkeskommunale lærlinger							
Utg.	0	4 559	4 559	4 559	4 559	4 559	
Innt.	0	0	0	0	0	0	
Netto	0	4 559	4 559	4 559	4 559	4 559	
Inventar, utstyr, mindre ombygginger							
Utg.	0	11 005	2 226	4 438	11 226	11 226	
Innt.	0	-1 988	-2 028	-2 028	-2 028	-2 028	
Netto	0	9 018	198	2 410	9 198	9 198	
Fellesutgifter og støttefunksjoner vgo							
Utg.	0	500	500	500	500	500	
Innt.	0	0	0	0	0	0	
Netto	0	500	500	500	500	500	
Ped. ledelse/fellesutgifter og gjestelevsoppgjør							
Utg.	0	11 705	10 705	11 705	11 705	11 705	
Innt.	0	-134	-134	-134	-134	-134	
Netto	0	11 571	10 571	11 571	11 571	11 571	
Drift av studieretningene							
Utg.	0	1 000	1 020	1 020	1 020	1 020	
Innt.	0	0	0	0	0	0	
Netto	0	1 000	1 020	1 020	1 020	1 020	
Fagskoler							
Utg.	0	7 957	8 118	8 118	8 118	8 118	
Innt.	0	0	0	0	0	0	
Netto	0	7 957	8 118	8 118	8 118	8 118	
Spes.undervisning- og tilp. opplæring, språkopplæring							
Utg.	0	10 308	14 108	14 108	14 108	14 108	
Innt.	0	0	0	0	0	0	
Netto	0	10 308	14 108	14 108	14 108	14 108	
Voksenopplæring etter opplæringsloven							
Utg.	0	11 917	11 917	11 917	11 917	11 917	
Innt.	0	0	0	0	0	0	
Netto	0	11 917	11 917	11 917	11 917	11 917	
Barnvern							
Utg.	0	4 827	5 063	5 063	5 063	5 063	
Innt.	0	0	-140	-140	-140	-140	
Netto	0	4 827	4 923	4 923	4 923	4 923	
Privatister							
Utg.		5 137	5 150	5 150	5 150	5 150	
Innt.	0	0	-101	-101	-101	-101	
Netto	0	5 137	5 049	5 049	5 049	5 049	
SUM SENTRALE AVSETNINGER							
Utg.	0	68 914	63 366	66 578	73 366	73 366	
Innt.	0	-2 121	-2 402	-2 402	-2 402	-2 402	
Netto	0	66 793	60 964	64 176	70 964	70 964	

Inventar, utstyr og mindre ombygginger

Utstyrssituasjonen ved de videregående skolene, spesielt de videregående skolene som tilbyr yrkesfaglige utdanningsprogrammer, er ikke tilfredsstillende. Det har i liten grad vært avsatt midler til innkjøp av tungt utstyr og inventar de siste årene. Det bør settes av betydelige beløp innenfor rammen til utdanning per år til innkjøp av utstyr og inventar. Dette behovet kan imidlertid ikke imøtekommes før det er skapt et reelt økonomisk handlingsrom. I 2017 er den økonomiske situasjonen så krevende at det ikke er satt av penger til utstyr og inventar ved de videregående skolene. Her vil det være et nedtrekk på 9 mill. kroner. Dersom utdanningssektoren har et mindreforbruk i 2016, vil dette bli prioritert til utstyr og inventar i 2017.

Verneutstyr

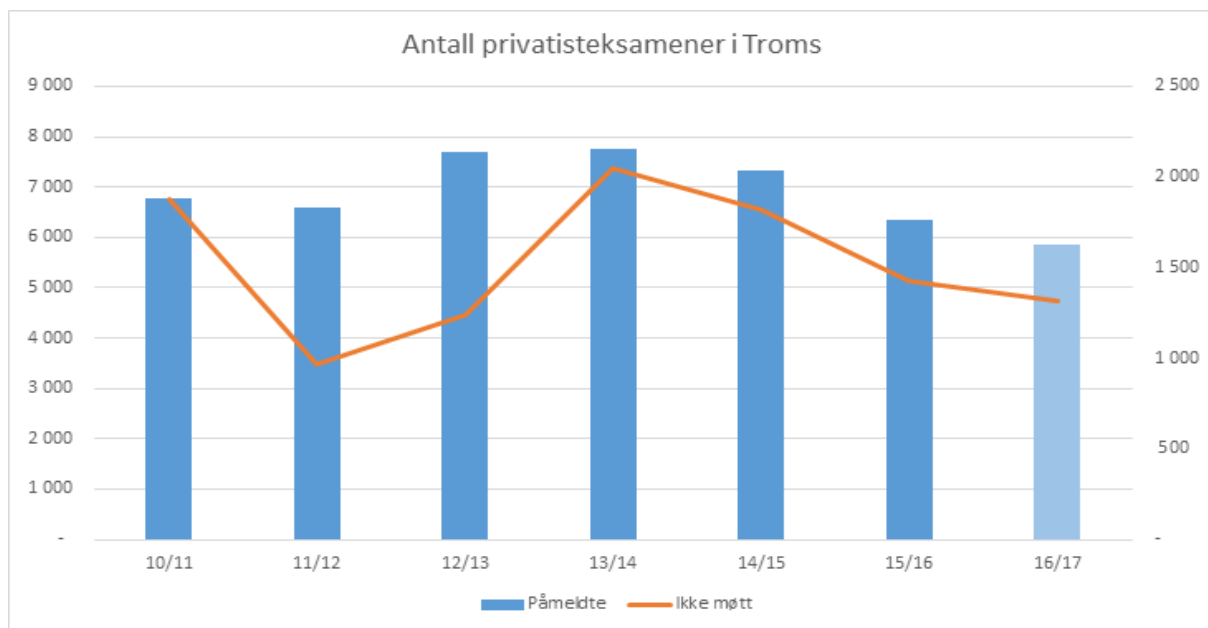
Det er gjennomført et arbeid for å sikre elevene på de ulike utdanningsprogrammene riktig verneutstyr. Dette inkluderer også innkjøpsavtaler for de ulike produktene. En del av kostnadene forventes tatt av elevene over sine utstyrsstipend, mens skoleeier vil ta kostnadene ved innkjøp av klassesett til for eksempel hjelmer, hørselsvern, vernebriller, m.m.

Arbeidet ble ferdigstilt i 2016 slik at verneutstyret var på plass til skolestart høsten 2016.

Eksamen privatister

Antall privatisteksamener i Troms siste tre skoleår er redusert med omtrent 1500. Reduksjonen antas i hovedsak å skyldes at eksamensgebyret er betraktelig økt. Tiltak for å redusere en markant økning i antall privatisteksamener synes derfor å ha hatt ønsket effekt. Økt eksamensgebyr kan ha ført til mer bevisst påmelding til privatisteksamener, og dermed færre tilfeller av forberedt eksamen uten at kandidat møter opp.

Skriftlige privatisteksamener gjennomføres delvis i egne skolelokaler og delvis i leide lokaler. Gjennomføring av privatisteksamener gjøres i samarbeid mellom utdanningsetaten og noen av skolene. For å dekke utgiftene til skolene er det budsjettert med om lag 5 mill. kroner. Kort leietid og varierende behov for innleide lokaler gir utfordringer med å skaffe egnede lokaler hver enkelt eksamenstermin.

Antall oppmeldinger som er gratis pga lærefag eller sykemelding, er ikke kjent. Forfall for skoleåret 2016/2017 og antall oppmeldte for våren 2017, er prognoser basert på tilsvarende verdier året før.

Annenn opplæring (D)

Driftsbudsjett

D - Annenn opplæring	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
			2015	2016	2017	2018
<i>Beløp i 1000 kr</i>						
Fagskoler						
Utg.	33 467	31 601	31 737	31 737	31 737	31 737
Innt.	-4 854	-8 318	-8 484	-8 484	-8 484	-8 484
Netto	28 613	23 283	23 252	23 252	23 252	23 252
PPT og Oppfølgingstjenesten						
Utg.	20 524	18 736	18 821	18 821	18 821	18 821
Innt.	-2 183	-603	-615	-615	-615	-615
Netto	18 341	18 133	18 206	18 206	18 206	18 206
Voksenopplæring						
Utg.	10 262	0	0	0	0	0
Innt.	-717	0	0	0	0	0
Netto	9 545	0	0	0	0	0
SMI Skolen						
Utg.	18 270	18 335	18 358	18 358	18 358	18 358
Innt.	-2 041	-1 865	-1 903	-1 903	-1 903	-1 903
Netto	16 229	16 470	16 455	16 455	16 455	16 455
Opplæring i fengsel						
Utg.	3 479	3 700	3 700	3 700	3 700	3 700
Innt.	-3 545	-3 746	-3 746	-3 746	-3 746	-3 746
Netto	-66	-46	-46	-46	-46	-46
Andre formål						
Utg.	77 130	50 069	50 423	44 602	29 082	19 462
Innt.	-65 949	-41 986	-42 571	-42 571	-42 571	-42 571
Netto	11 181	8 082	7 851	2 030	-13 490	-23 110
SUM ANNEN OPPLÆRING						
Utg.	163 132	122 441	123 039	117 218	101 698	92 078
Innt.	-79 289	-56 519	-57 319	-57 319	-57 319	-57 319
Netto	83 843	65 922	65 720	59 899	44 379	34 759

Fagskoler

Hovedutfordringer

- Et kvalitativt godt tilbud tilpasset næringslivets behov
- Finansiering av virksomheten

Fagskole er korte, yrkesrettede videreutdanninger med varighet på et halvt til to studieår, og bygger på fagbrev eller tilsvarende realkompetanse. Tilbudene gis av Fagskolen i Troms både som heltidstilbud, nettstøttet og samlingsbasert.

Fagskolen finansieres primært med statlige tilskudd til teknisk fagskoleutdanning, basert på innrapporterte studenttall pr. 01.10. hvert år. For 2017 er Troms tildelt 23,2 mill. kroner fra staten. De statlige tilskuddene har ikke vært tilstrekkelig til å finansiere aktiviteten i Fagskolen i Troms. Fylkestinget har derfor gjennom flere år bevilget ekstra midler for å fullfinansiere driften. Denne kostanden har økt fra 5,8 mill. kroner i 2014 til 8,1 mill. kroner i 2017. I tillegg har fylkeskommunen ansvar for å fordele statlige tilskudd til fagskoleutdanning i helse- og sosialfag til offentlige og private studietilbydere.

Stortinget vil i oktober 2016 behandle NOU 2014:14 – **Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg**. Her vil blant annet fremtidig organisering og finansiering bli behandlet. Det vil etter dette bli fremmet en egen sak for fylkestinget om fagskolens fremtidige organisering og utvikling i Troms.

Fagskolens tre avdelinger i Troms ble administrativt sammenslått med virkning fra 01.08.15 med nytt navn: Fagskolen i Troms avdeling Tromsø, og er med det, den klart største avdelingen. Aktiviteten er fortsatt spredt på to studiesteder; Breivika og Tromsø maritime. Fysisk samlokalisering vil skje når nybygget står ferdig i Breivika.

Fylkesrådet forventer en styrket statlig finansiering av fagskolene, uansett eierskap, både hva gjelder finansiering av drift og tilbud og det som gjelder utvikling og markedsføring. I påvente av behandling av ovennevnte NOU stortingsmeldingen om fagskolen og eventuelle endringer i finansieringen av fagskolene, vil Fagskolen i Troms fortsatt ha behov for bevilgning fra fylkestinget ut over det som kommer gjennom rammetilskuddet for å opprettholde kvaliteten på sine tilbud. I tillegg er det ønskelig å kunne ha ressurser til å utvikle nye studietilbud i tråd med næringslivets behov, men det må ses i sammenheng med formingen av «den nye fagskolen» nasjonalt og regionalt.

Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) og Oppfølgingstjenesten (OT)

Hovedutfordringer

- Bidra til et videregående opplæringstilbud der elever, lærlinger/lærekandidater fullfører med oppnådd grunn-, yrkes- eller studiekompetanse.
- Bidra til et godt og inkluderende læringsmiljø som fremmer læring og utvikling

Virksomheten omfatter PPT/OT (Pedagogisk psykologisk tjeneste og Oppfølgingstjenesten i videregående opplæring) og har et budsjett på om lag 18,2 mill. kroner. PPT vgo skal hjelpe skoler og bedrifter i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge forholdene til rette for elever, lærlinger og lærekandidater med særskilte behov. Videre skal den pedagogiske psykologiske tjenesten sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der loven krever det. Oppfølgingstjenesten (OT) er en lovpålagt tjeneste som skal sørge for at all ungdom som tilhører målgruppen får tilbud om opplæring, arbeid eller andre kompetansefremmende tiltak.

Prioriteringer

- Psykisk helse – Arbeids- og læringsmiljø
- Økt gjennomføring

En utfordring som begge tjenestene fortsatt opplever, er at flere ungdommer i og utenfor skolen sliter i forhold til psykisk helse. PPT har økning av elever som henvises på grunn av psykiske vansker. I skolen krever disse ungdommene særskilt tilrettelegging og organisering av skoletilbud. OT arbeider i økende grad med forebygging og følger opp ungdom i og utenfor skolen i forhold til psykisk helse. PPT og OT er en viktig del av skolens elevtjeneste og jobber

tett på skolene for økt gjennomføring. Fra nasjonalt hold er det en økende forventning om at PPT skal jobbe mer forebyggende og på systemnivå i skolene, jf NOU 2015:2 – Å høre til.

Prosjektet Program for bedre gjennomføring blir gjennomført ut 2016. Det er opprettet et nytt prosjekt under Program for bedre gjennomføring, Spor 2. Våren 2016 var det oppstart i prosjektet «Spor 2 - Gode psykososiale læringsmiljø». Prosjektet gjennomføres med økonomisk støtte fra Kunnskapsdepartementet ut 2018. Det tilføres ressurser for at OT skal kunne ha en koordinerende funksjon i tiltaket Nærværsteam.

Voksenopplæring

Hovedutfordringer

- Forventet økt antall minoritetsspråklige voksne
- Søkere med mindre yrkeserfaring enn tidligere
- Økning i antall yngre søkere som ikke har gjennomført videregående opplæring

Det er satt av 11,9 mill. kroner til voksenopplæring i 2017. Det forventes et økt antall minoritetsspråklige voksne. Gruppen er svært sammensatt, noen er elever med ordinær framdrift i videregående skole, mens noen ikke har grunnlag for å begynne i videregående opplæring. Vi ser allerede i dag at dette stiller større krav til differensiering av voksenopplæringen. Troms fylkeskommune har etablert et tilbud om prekvalifisering av minoritetsspråklig ungdom. Tilsvarende opplæring er nå igangsatt for voksne minoritetsspråklige søkere på Kongsbakken vgs. Dette er ressurskrevende, men øker mulighetene for å gjennomføre innenfor en normal tidsramme.

Voksenopplæring i yrkesfag i Troms har de siste årene i hovedsak vært et tilbud til søkere med mye erfaring. Det vil i realiteten bety korte eksamensforberedende kurs med påfølgende eksamen. Søkergrunnetilbudet til voksenopplæring har endret seg, og yrkeserfaring innen fag det skal gis opplæring i er mindre. Opplæringsløpene til disse gruppene blir lengre og mer ressurskrevende. Det er derfor startet prosjekt i helsefagene for å utvikle et slikt løp, der voksenopplæringslever får et tilnærmet ordinært elevløp. De minoritetsspråklige helsefagarbeiderne vi klarer å utdanne gjennom denne nye modellen vil kunne bidra til å dekke arbeidskraftbehovet i helsefagene fremover. På sikt vil det være nødvendig å utvikle en tilsvarende modell for tekniske fag.

Stortinget vedtok i juni å endre aldersgrensen for voksenrett fra 25 til 21 år, uten å love tilførte økte midler i rammeoverføringene. Implementering av vedtaket kan derfor i en overgangsperiode føre til økte kostnader for fylkeskommunen ettersom voksne fire nye årskull får voksenrett på en gang. På linje med Fullføringsretten vil noen med voksenrett også kunne benytte ordinære tilbud i videregående skoler, men heller ikke det er uten kostnader.

SMI-skolen

Hovedutfordringer

- Opprettholde høy standard som sertifisert dysleksi-/dyskalkulivennlig skole
- Omorganisering i SMI, avd. UNN, vg-gruppe og Ambulant team
- Utvidelse av eksisterende skolevegringsgruppe i SMI
- Samkjøring av utviklingsprosesser med Statped Nord
- Deltakelse i Ungdomstrinn i utvikling
- Deltakelse i fylkeskommunens utviklingsprosjekter

SMI-skolen er ansvarlig for opplæring for barn og unge som er pasienter/beboere i helse- og i barnevernsinstitusjoner i Troms. Budsjetttramme for 2017 er på 16,5 mill. kroner. SMI-skolen ivaretar rettighetslever i alder 0-24 år, innen somatikk og psykiatri. Opplæringen gjelder alle fag. Skolen har mottatt melding fra helse Nord angående økte sengeplasser på avdelingene Regionalt senter for spiseforstyrrelser og Ungdomspsykiatrisk seksjon.

Opprettelsen av SMI-skolen Ambulant team skal i tillegg bistå de videregående skolene med utfordringer innenfor feltet psykisk helse i elevgruppen.

Opplæring i fengsel

Prioriteringer

- Vektlegge formell yrkeskvalifisering i verkstedtreningen.

Troms fylkeskommune har ansvaret for undervisning i Tromsø fengsel. Ansvaret for opplæringen er delegert til Breivika/Tromsø maritime skole. Fengslet stiller til rådighet lokaler som opplæringen foregår i. Opplæringstilbudets justeres etter brukernes ønsker og behov, i kombinasjon med mulighetene som finnes i fengselet. Omfanget av opplæringen justeres etter tildeling gitt av staten ved Fylkesmannen i Hordaland.

Driftsutgiftene innenfor godkjent ramme dekkes i sin helhet gjennom statlig finansiering.

Annen aktivitet (E)

Karriere Troms

Hovedmål

- Karrieresenteret skal tilby profesjonell bistand og veiledning til voksne som ikke omfattes av skolerådgivningen.
- Karrieresenteret skal tilby profesjonell bistand og veiledning til nyankomne innvandrere og nyetablerere.

- Karrieresenteret skal være en sentral bidragsyter overfor skolerådgivningstjenesten, NAV og andre aktuelle samarbeidsparter.
- Få ungdom til å velge utdanninger som arbeidslivet og samfunnet har og vil få behov for.

Hovedutfordringer

- Langsiktig og forutsigbar finansiering.
- En liten organisasjon sårbar for endringer i bemanningen.

Karriere Troms ble etablert i 2010 i et partnerskap bestående av 10 partnere. I dag består partnerskapet av tre parter: Troms fylkeskommune, Nav Troms og Tromsø kommune. Det er finansiert gjennom grunnstøtte fra VOX, anbudsmidler fra Tromsø kommune og prosjektmidler.

Senteret har oppgaver som omfatter karriereveiledning av voksne over 19 år. De siste årene har det vært jobbet i prosjekt mot flyktninger, lærlinger og brukere av Nav.

Karriere Troms vant et fireårig anbud fra Tromsø kommune angående karriereveiledning av nyankomne innvandrere. Anbudet gjelder i perioden 2016-2020, Det vil derfor bli en viktig del av det Karriere Troms vil jobbe med i neste periode. Karriere Troms har jobbet med kompetansebygging av karriereveiledere, rådgivere og veiledere i skole, Nav og andre. Det har vært arbeidet på systemnivå med overgangen mellom grunn- og videregående opplæring og da særlig knyttet til faget Utdanningsvalg.

Videre utvikling av karriereveiledning i fylket må ses på i sammenheng med Stortingets føringer for en mer helhetlig karriereveiledning i landet.

Investeringsbudsjett

Hovedutfordringer

- Tilpasse arealbruken til nedgang i elevtallet og endringer i opplæringstilbudet
- Gjennomføre vedtatte utbygginger/ombygginger
- Renovering/nybygg for Heggen vg skole, Harstad

De videregående skole-byggene i Troms har gjennomgående høy alder:

- 11 skoler er bygd i 1990 eller tidligere
- 1 skole er bygd ny etter 1990 – Breivang vgs
- Flere skolesteder har nyere tilbygg og er blitt delvis renovert
 - Rå
 - Stangnes
 - Senja
 - Kvaløya
 - Breivika
 - Kongsbakken
 - Bardufoss

Det som kjennetegner skoler bygd før 1990 er i hovedsak:

- Dårlig energiøkonomi
- Mangelfull ventilasjon/dårlig inneklima
- Mangelfull universell utforming
- Høy arealbruk (mange kvm pr elev) og lite fleksible løsninger med hensyn til omstilling til endret undervisning/ny pedagogikk, som også krever flere enkeltmøter mellom lærer og elev.

Den fysiske tilstanden ved mange av skolene i Troms tilsier iverksetting av renovering og ombygginger flere steder. Fylkesrådet anser Heggen vg skole i Harstad for å ha de største utfordringene hva gjelder inneklima og romprogram. Fylkesrådet vil utrede muligheten for å finansiere nybygg, eventuelt gjennom driftsbesparelser i skolestrukturen, og vil komme med en fylkestingsak om dette i 2017.

Investeringsramme

	Ramme	Tidligere års budsjett	BUD 2017	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	Sum økplan 17-20
Prosjekt							
Senja vgs, skolested Finnfjordbotn							
Tilrettelegging lokaler PPT/OT	4 100		4 100				4 100
<u>Finansiering:</u>							
Mva-Komp	-800		-800				-800
Låneopptak	-3 300		-3 300				-3 300
Bardufoss Høgtun videregående skole							
Nybygg	319 200	203 775	115 425				115 425
<u>Finansiering:</u>							
Mva-Komp	-63 800	-40 800	-23 100				-23 100
Låneopptak	-255 400	-162 975	-92 325				-92 325
Ny videregående skole i Breivika							
Nybygg og renovring	299 300	500	22 100	102 300	102 300	72 100	298 800
<u>Finansiering:</u>							
Mva-Komp	-59 900	-100	-4 400	-20 500	-20 500	-14 400	-59 800
Låneopptak	-239 400	-400	-17 700	-81 800	-81 800	-57 700	-239 000
Skjervøy	18 225	0	18 225				18 225
<u>Finansiering:</u>							
Mva-Komp	-3 600		-3 600				-3 600
Låneopptak	-14 625		-14 625				-14 625
SUM INVESTERINGER UTDANNING	640 825	204 275	159 850	102 300	102 300	72 100	436 550
SUM INVESTERINGER	640 825	204 275	159 850	102 300	102 300	72 100	436 550
<u>Finansiering:</u>							
EK, mva-kompensasjon	-128 100	-40 900	-31 900	-20 500	-20 500	-14 400	-87 300
Overføring fra drift sektorene							
Sum Egenkapital	-128 100	-40 900	-31 900	-20 500	-20 500	-14 400	-87 300
Bruk av lån	-512 725	-163 375	-127 950	-81 800	-81 800	-57 700	-349 250
Sum finansiering	-640 825	-204 275	-159 850	-102 300	-102 300	-72 100	-436 550

Senja videregående skole, Finnfjordbotn – Nybygg

Total bevilgning: 193,1 mill. kroner.

Bevilgning i økonomiplan 2017-2020: 4,1 mill. kroner. Bevilgningen er prisjustert med kommunal deflator på 2,3 prosent.

Skolen ble i hovedsak ferdigstilt i 2016. Ferdigstille arealene til PPT/OT gjenstår i 2017.

Bardufoss Høgtun videregående skole – ny skole

Total bevilgning: 319,2 mill. kroner.

Bevilgning i økonomiplan 2017-2020: 115,425 mill. kroner. Bevilgningen er prisjustert med kommunal deflator på 2,3 prosent i perioden.

Nybygget ble vedtatt i fylkestinget i sakene 33 og 76/10 samt sakene 40 og 47/12. Kontrakt for gjennomføringen av totalentreprisen er inngått. Oppstart av byggearbeidene var oktober 2015 med ferdigstilling 7.7.2017.

Ny videregående skole i Breivika videregående skole – nybygg og ombygging

Total bevilgning: 299,3 mill. kroner.

Bevilgning i økonomiplan 2017-2020: 298,8 mill. kroner. Bevilgningen er prisjustert med kommunal deflator på 2,3 prosent i perioden.

Prosjektet ble vedtatt i fylkestinget i sak 07/13. Funksjons- og arealprogrammet er utarbeidet, og nye lokaler er planlagt delvis tatt i bruk høsten 2019 og resterende areal fra høsten 2020.

Bevilgningene i økonomiplanperioden er prisjustert. Det endelige behovet for utstyr og inventar er ikke utredet. Det vil bli gjennomført en foreløpig utredning i løpet av 2017, slik at dette kan tas inn i den samlede investeringskalkylen

Nord-Troms videregående skole – skolested Skjervøy, ombygging til visningskonsesjon og Newtonrom

Total bevilgning: 18,225 mill. kr.

Bevilgning i økonomiplan 2017-2020: 18,225 mill.kr. Bevilgningen er prisjustert med kommunal deflator på 2,3 prosent i perioden.

Ombyggingen ble vedtatt i fylkestingssak 26/15.

Egne kostnader i forbindelse ombygging av arealer for Naturbruk på grunn av tilrettelegging for visningsrom oppdrett og Newton rom er anslått til 2,4 mill. kroner. Utstyrs-kostnadene er anslått til 0,6 mill. kroner. Fylkesrådet foreslår i sin innstilling at dette legges inn.

Prosjektet forventes ferdigstilt i løpet av september 2017. Skoledelen av prosjektet vil prioriteres slik at hvis det er mulig så vil det stå ferdig til skolestart i 2017.

12 TANNHELSE

Faktaboks tannhelse

- Fylkeskommunen skal sørge for at tannhelsetjenester, herunder spesialisttjenester, i rimelig grad er tilgjengelige for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i fylket. Fylkeskommunen har ansvaret for samordning av Den offentlige tannhelsetjenesten og privat sektor.
- Fylkeskommunen skal fremme tannhelsen i befolkningen og ved sin tannhelsetjeneste sørge for nødvendig forebyggelse og behandling. Den skal spre opplysning om og øke interessen for hva den enkelte selv og allmennheten kan gjøre for å fremme tannhelsen. Den offentlige tannhelsetjenesten skal organisere forebyggende tiltak for hele befolkningen.
- Den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til de prioriterte gruppene: barn og ungdom til og med 18 år, psykisk utviklingshemmede, eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie, 19-20 år. I tillegg har den offentlige tannhelsetjenesten fått et ansvar for innsatte i Kriminalomsorgen og et finansieringsansvar for rusavhengige i institusjon og LAR. Det er om lag 56.000 personer under tilsyn i Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms, hvorav 41.000 prioriterte pasienter.
- Det er 4 tannhelsedistrikter med 24 ordinære tannklinikker, pluss behandlingsrom i Kriminalomsorgen Tromsø og på UNN Tromsø og Harstad.
- Troms fylkeskommune har påtatt seg ansvaret for TkNN, det regionale odontologiske kompetansesenteret i Nord-Norge. Kompetansesenteret leverer spesialisttjenester til befolkningen, og har også en rolle i spesialistutdanning og forskning. Spesialistutdanning og forskning er finansiert med tilskudd fra Helsedirektoratet.
- Driftsansvaret for Universitetstannklinikken som gir klinisk trening til tannlegestudentene som utdannes ved Universitetet i Tromsø, er tillagt den offentlige tannhelsetjenesten ved Troms fylkeskommune. Driften av Universitetstannklinikken fullfinansieres av Universitetet i Tromsø.

Driftsbudsjett

Tannhelse	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Distriktshelsetjenesten						
Utg	139 220	124 080	121 644	121 164	120 994	120 994
Innt	-50 131	-45 543	-46 803	-46 803	-46 803	-46 803
Netto	89 089	78 537	74 841	74 361	74 191	74 191
Kompetansesenteret, TkNN						
Utg	89 290	40 058	40 235	40 235	40 235	40 235
Innt	-72 765	-24 020	-24 500	-24 500	-24 500	-24 500
Netto	16 525	16 038	15 735	80 910	80 910	80 910
Universitetstannklinikken, UTK						
Utg	31 131	34 951	34486	34486	34486	34486
Innt	-31 131	-34 951	-34486	-34486	-34486	-34486
Netto	0	0	0	0	0	0
Felles/administrasjon						
Utg	19 580	36 296	35 151	35 151	33 501	32 351
Innt	-1 782	-7 324	-7 471	-7 471	-7 471	-7 471
Netto	17 798	28 972	27 680	27 680	24 380	25 770
SUM SEKTOR 40						
Utg	279 221	235 385	231 516	231 036	229 216	228 066
Innt	-155 809	-111 838	-113 260	-113 260	-113 260	-113 260
Netto	123 413	123 547	118 256	117 776	115 956	114 806

Budsjettrammen for tannhelse i 2017 er i fylkesrådets innstilling på 118,256 mill. kroner. Endring i rammen fra 2016 består av prisvekst og innsparing på 2,2 mill. kroner. Midler til tilknytningsavgift bredbåndsfylket er flyttet til næring og har ikke netto effekt. En del oppgaver finansieres gjennom tilskuddsordninger fra Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet eller Universitetet i Tromsø.

Endring i rammen er vist i tabell nedenfor.

Endring (i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020
Endringer:				
Prisvekst 2017	-483	-483	-483	-483
Nye tiltak:				
<u>Planlagt innsparing</u>				
Høyere priser for voksne betalende	-350	-350	-350	-350
Produktivitetsutvikling og ekstraordinære ansatteavtaler	-2 850	-3 330	-3 500	-3 500
Ikke spesifisert			-1 650	-2 800
<u>Annet</u>				
Tilknytningsavgift Bredbåndsfylket Troms	-1 608	-1 608	-1 608	-1 608
SUM ENDRNG	-5 291	-5 771	-7 591	-8 741

Endring av rammen fra 2016 består blant annet av prisvekst samt nedtrekket på 350.000 kr. Dette vil kompenseres av en takstendring for betalende pasienter som tilsvarer prisstigningen og et ekstra påslag på 1 prosent på takstene. Det vil i samarbeid med organisasjonene for profesjonsgruppene i tannhelsetjenesten ta sikte på en fortsatt produktivitetsutvikling, samtidig som det tas sikte på at fylkeskommunens utgifter til belønningsordning (bonus) for økt produktivitet skal reduseres.

Midler til tilknytningsavgift bredbåndsfylket er flyttet til næring og har ikke netto effekt.

Prioriteringer og status

Tannhelsetjenestens oppgaver og prioriteringer er definert gjennom Lov om tannhelsetjenester. De prioriterte gruppene står omtalt i § 1-3, og er barn og ungdom 0-18 år; psykisk utviklingshemmede over 18 år; eldre, langtidssyke og uføre på institusjon og i hjemmesykepleie; ungdom 19-20 år. Det er også fylkeskommunens oppgave å sørge for at resten av befolkningen har tilstrekkelig tilgjengelighet til tannlegetjenester. Det er viktig for Den offentlige tannhelsetjenesten å ha voksne pasienter for å få et visst volum på alle typer behandlinger, for å ha et godt grunnlag til å kunne gi god kvalitet på disse tjenestene når behovet dukker opp hos barn og ungdom. Et visst volum av voksenbehandling har også stor betydning for å rekruttere og beholde tannhelsepersonell. Fylkeskommunen skal sørge for rimelig tilgjengelighet av vanlige tannhelsetjenester og til tannlegespesialisttjenester for hele befolkningen. EFTA Surveillance Authority har bestemt at der tjenester ytes mot betaling i områder hvor det er tilstrekkelig konkurranse med det private markedet, skal virksomheten gå med overskudd.

Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har fortsatt noe utfordringer med vakanser og rekruttering til tannlegestillinger i distriktstjenesten og i spesialisttjenesten. Vakansene knytter seg til en viss grad til foreldrepermisjoner hvor vi ikke får dekket opp med vikarer. I følge KOSTRA hadde Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms tannlegevakanser pr 31.12.2015 på 5,9 prosent, noe som var betydelig lavere enn året før (18 prosent), men likevel en god del høyere enn landsgjennomsnittet. Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms hadde ikke vakanser i tannpleierstillingene.

I gruppen 1-18 år var 96,0 prosent under tilsyn² i 2015. Tilsynsprosenten er noe lavere enn landsgjennomsnittet. Det er en utfordring å unngå etterslep i de prioriterte gruppene. Etterslepet (dvs de som ikke er behandlet ifølge plan ved utgangen av kalenderåret) er redusert fra 1975 personer i 2014 til 1334 personer ved utgangen av 2015. 988 av disse personene var i gruppen 3-18 år.

Staten har lagt vekt på at sosiale og geografiske ulikheter i tannhelse skal utjevnes. Når det gjelder barne- og ungdomsgruppen har vi god oversikt over tannhelsestatus. Tannhelsen til 5-åringer og 12-åringer målt ved hjelp av DMFT³ ligger omtrent på landsgjennomsnittet, og tannhelsen til 18-åringene nærmer seg også landsgjennomsnittet med store skritt. Tannhelsetjenesten må innhente kunnskap om hvordan tannhelsen fordeler seg i resten av

² Under tilsyn er summen av undersøkt/behandlet i et kalenderår pluss de som har et planlagt innkallingstidspunkt i neste kalenderår. Innkallingsintervallet kan være større enn 12 måneder.

³ DMFT er summen av tenner med karies (DT), med fylling (FT) eller tenner som er trukket pga karies (MT-sjelden).

befolkningen. Forskningsinnsatsen til TkNN dreier seg blant annet om å utvikle slik kunnskap. Noen artikler er allerede publisert fra Tromstannen, og flere vil komme.

Resultater KOSTRA 2014	Troms	Finnmark	Nordland	N-Trøndelag	Norge
5 åringer uten karies (%)	83,1	79,4	78,0	83,3	81,7
Tannhelse 12 år (DMFT)	1,0	1,5	1,1	0,9	0,9
Tannhelse 18 år (DMFT)	4,2	5,3	4,5	4,4	3,9
Tilsyns-% barn og ungdom	96,0	99,6	98,8	95,1	98,1
Tilsyns-% PUH	92,2	88,4	96,9	90,7	93,0
Tilsyns% institusjon	74,2	82,6	75,5	60,6	78,7
Tilsyns-% hjemmesykepleie	35,7	40,0	32,7	27,9	31,4
Tilsyns-% 19-20 år	65,2	51,4	80,5	51,4	77,2
Undersøkt/behandlet siste 3 år, 12 år	99,4	83,6	98,7	97,2	96,2
Undersøkt/ behandlet siste 3 år, 18 år	95,6	78,7	94,4	94,6	93,2
Undersøkt/ behandlet siste 3 år, PUH	94,8	82,1	90,3	92,0	90,8
Netto driftsutgifter pr innbygger	808	927	627	597	445

KOSTRA - rapporten for 2015 viser at Tannhelsetjenesten i Troms hadde kr 808 i netto driftsutgifter pr innbygger mot 831 kroner i 2014. Ser vi på perioden 2011-2015 som helhet står utgiftene på stedet hvil, noe som innebærer at Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har blitt relativt billigere i perioden da tallene ikke er justert for lønns- og prisvekst. Tjenesten har, relativt sett, også blitt mer kostnadseffektiv i forhold til sammenligningsfylkene.

Tallene inkluderer fylkeskommunenes samlede utgifter på i tannhelsetjenestens KOSTRA-funksjoner, og omfatter utgifter til drift av tannklinikker, som husleie, avskrivninger, snøbrøyting og strøm. Troms fylkeskommune er eier av Tannbygget og har investert i seks eksterne praksis klinikker i fylket i forbindelse med den etablerte tannlegeutdanningen. TkNN gir Troms en bredere og bedre produksjon av tjenester og dermed høyere utgifter til tannhelse enn fylkene som vi her sammenligner oss med.

Troms fylkeskommune bruker om lag 19 mill. kroner på drift av TkNN og avskrivning av Tannbygget (120 kr pr innbygger)⁴. Disse føres på KOSTRA-funksjonene til tannhelse, men er delt budsjettmessig mellom tannhelse og sektorovergrepene poster. Dette er utgifter som de fleste andre fylkeskommuner ikke har.

⁴ Ca 12 millioner i tabellen, pluss andel av fellesutgifter, pluss husleieutgifter

Distriktstjenesten

	Hovedmål		Delmål	Status pr 2015	Tiltak
1	Fremme tannhelsen og redusere sosiale og geografiske ulikheter i tannhelse i befolkningen	1.1	Redusere karies i jekslene og initialkaries i mellomrommene	Tannhelse for 12- og 18 år har nærmet seg landsgjennomsnittet	Bruk av fissurforsøgling av tyggeflaten på jekslene Rutinemessig fluorlakk på initialkaries
		1.2	Etablere kunnskap om andre befolkningsgrupper	Spørreus SSB, Datainnsamling Tromstannen Datainnsamling Tromsø7 Nasjonal rus-analyse	Data bearbeides og offentliggjøres
		1.3	Helsefremmende og forebyggende arbeid		Utadrettet virksomhet økes, prosjekt i VGS. Prosjektleder for forebyggende plan tilsatt.
2	Prioriterte grupper skal få et regelmessig og oppsøkende tilbud (Tannhelsetjenestelovens § 1.3)	2.1	Full oversikt over prioriterte grupper	Problemer noen steder i forhold til grupper i hjemmesykepleien	
		2.2	Tilsyns-% økes til landsgjennomsnitt		
		2.3	Etterslep dvs behandlingsskø reduseres (vanlig tannbehandling, narkose)	Etterslep i 2015 er kraftig redusert fra 2014.	
3	Tannhelsetjenester skal være rimelig tilgjengelige også utenom prioriterte grupper	3.1	Ventelister reduseres		
4	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	4.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen		
		4.2	Kostnad pr innbygger skal reduseres justert for prisstigning	Kostnad pr innbygger redusert fra 831 i 2014 til 808 i 2015.	
		4.3	Investeringer i takt med behovet		
		4.4	Kompetanseutvikling		

Den offentlige tannhelsetjenesten har klinikker i 19 av fylkets nåværende 24 kommuner. I tillegg er det fem kommuner hvor tannklinikken ikke er bemannet hver dag i uka. En desentralisert klinikkstruktur er viktig for å oppfylle kravet om rimelig tilgjengelighet til tannhelsetjenester for hele befolkningen.

Spesialisthelsetjenesten

	Hovedmål		Delmål	Status pr 2015	Tiltak
1	Spesialisttjenester skal være rimelig tilgjengelig for hele befolkningen	1.1	Alle spesialiteter med unntak av radiologi skal være rimelig tilgjengelig i fylket	Opptak innenfor radiologi gjøres på TkNN, men bildene sendes til tolkning. Alle spesialiteter er tilgjengelig, men ujevnt tilbud.	Rekruttering av spesialister må være bærekraftig. Det gis stipend når behovet for rekruttering er stort.
		1.2	Ventelister skal reduseres til et rimelig nivå		
2	Bærekraftig rekruttering av spesialister til TkNN			Kandidater under utdanning i kjeveortopedi, endodonti, oral kirurgi, protetik, pedodonti	Spesialistutdanning i kjeveortopedi, pedodonti og klinisk odontologi opprettholdes. Etablering av nye spesialistutdanninger vurderes i forhold til kompetanse og behov. Ved behov gis det støtte til nordnorske kandidater til spesialistutdanning som ikke tilbys i Tromsø
3	Staten og UiT har også forventninger til at TkNN bidrar mer til grunnutdanningen			Avtale med UiT etablert	
4	Innenfor forskningsområdet prioriteres klinisk forskning og epidemiologi, se også distrikttjenesten pk1 1.2			De første artikler fra Tromstannen publisert. Forskningsnettverk etablert.	Data bearbeides og offentliggjøres
5	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	5.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen		

Følgende oppgaver fullfinansieres av Staten:

- Spesialistutdanning
- Forskning (innsamling av data på klinikknivå finansieres ikke av staten)
- Utredning av pasienter med odontofobi

Det er fylkeskommunens oppgave å sørge for rimelig tilgjengelighet til spesialisttjenester i fylket. Før TkNN ble opprettet var det stor underdekning på spesialisttjenester samlet sett i privat og offentlig regi. Spesialistbehandling på TkNN har en kostnad for fylkeskommunen, siden de prioriterte gruppene har krav på gratis behandling (rabattert for gruppe d – 19-20 år). Erfaringene fra TkNN er at en stadig større del av pasientbehandlingstiden går til å behandle pasienter med krav på offentlig finansiering.

Universitetstannklinikken (UTK)

	Hovedmål		Delmål	Status pr 2014	Tiltak
1	Samarbeide med UiT om en best mulig utdanning			Evaluering fra studentene mottas hvert år	
2	Arbeide for at tannpleierutdanningen og tannhelsesekretærutdanningen ved VGS blir best mulig integrert med tannlegeutdanningen	1.2	Ventelister skal reduseres til et rimelig nivå		

Universitetstannklinikken ligger i Tannbygget i Tromsø. Oppgaven til Universitetstannklinikken er å gi tannlegestudenter klinisk trening. Introduksjon til nye behandlingsmomenter skal ideelt sett foregå her. Institutt for klinisk odontologi (IKO) er faglig ansvarlig. Veiledere og tannhelsesekretærer ved tannlegeutdanningen er ansatt i Troms fylkeskommune. Utgiftene til klinikkdriften refunderes av Universitetet i Tromsø.

Tannlegestudentene har også klinisk praksis ute i Den offentlige tannhelsetjenesten i mange fylker. I Troms er det 6 klinikker som har utplassering av tannlegestudenter, og er skiltet Universitetstannklinik. På disse klinikkene skal studentene få mengdetrening på klinisk arbeid på områder hvor de allerede har fått grunnopplæring, og bli kjent med hvordan den offentlige tannhelsetjenesten arbeider. For utplassering av studenter får disse klinikkene et tilskudd fra Universitetet i Tromsø.

Investeringer

TkNN har behov for større arealer. I Fylkestingssak 18/16 gjorde Fylkestinget vedtak om å bygge ut nye lokaler for TkNN i Breivika innenfor en netto arealramme på 1200 kvm. Fylkestinget bevilget samtidig 5 mill. kroner i låneopptak til forprosjektet. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) vil dekke kostnadene gjennom en husleieavtale slik at investeringen har ikke økonomiske konsekvenser for fylkeskommunen.

Fylkestinget har satt som forutsetning at det inngås skriftlig avtale med HOD før forprosjektet igangsettes. Forslag til slik avtale er oversendt departementet for signering, men ennå ikke returnert. Fylkesrådet vil komme tilbake til saken når avtale er inngått.

13 KULTUR

Faktaboks kultur

Folkehelse:

- Et kunnskapsbasert plan- og folkehelsearbeid
- Oppfølging av folkehelseoven
- Oppfølging av Troms som trygt fylke/ Safe Community

Friluftsliv:

- Regionalt utviklingsarbeid innen friluftsliv
- Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027
- Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder
- Tilskudd til aktivitet og tilrettelegging, og tilskudd til friluftsråd og Forum for natur og friluftsliv i Troms

Fylkesbiblioteket:

- Regionalt utviklingsarbeid innen bibliotek
- Litteraturformidling / forsyning
- Bok- og kulturbussen
- Samisk bibliotektjeneste

Kulturarv:

- Regionalt utviklingsarbeid innen kulturminnevern
- Arkeologisk feltarbeid
- Driftstilskudd til de regionale museene

Kunst- og kulturformidling:

- Regionalt utviklingsarbeid
- Den kulturelle skolesekken
- Tilskudd kunst- og kulturinstitusjoner og Den nordnorske kulturavtalen
- Landsdelsmusikerordningen og Folkemusikk nord
- Samisk språk og kultur
- Kvensk språk og kultur
- Kultursamarbeid i Barentsregionen

Idrett:

- Regionalt utviklingsarbeid innen idrett
- Samarbeid og driftstilskudd Troms idrettskrets
- Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Driftsbudsjett

Kulturetaten	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Administrasjon						
Utg	1 369	1 472	1 472	1 472	1 472	1 472
Innt	-18	-79	-79	-79	-79	-79
Netto	1 351	1 393	1 393	1 393	1 393	1 393
Regionalt folkehelsearbeid						
Utg	3 941	4 118	3 924	4 118	4 118	4 118
Innt	-488	-336	-336	-336	-336	-336
Netto	3 453	3 782	3 588	3 782	3 782	3 782
Friluftsliv						
Utg	7 358	9 400	9 275	9 400	9 400	9 400
Innt	-3 492	-5 560	-5 560	-5 560	-5 560	-5 560
Netto	3 866	3 840	3 715	3 840	3 840	3 840
Fylkesbiblioteket						
Utg	13 103	11 464	11 691	11 680	11 673	11 664
Innt	-2 550	-1 164	-1 164	-1 164	-1 164	-1 164
Netto	10 553	10 300	10 527	10 516	10 509	10 500
Kulturarv og muséer						
Utg	34 666	25 852	26 102	26 102	26 102	26 102
Innt	-16 104	-6 248	-6 248	-6 248	-6 248	-6 248
Netto	18 562	19 604	19 854	19 854	19 854	19 854
Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter						
Utg	105 295	93 336	92 984	92 485	92 485	92 485
Innt	-54 209	-40 909	-40 909	-40 909	-40 909	-40 909
Netto	51 086	52 427	52 075	51 576	51 576	51 576
Idrett						
Utg	46 650	45 046	44 921	45 046	45 046	45 046
Innt	-42 257	-40 580	-40 580	-40 580	-40 580	-40 580
Netto	4 393	4 466	4 341	4 466	4 466	4 466
Ikke spesifisert				-675	-2 085	-2 975
SUM SEKTOR 50						
Utg	212 382	190 688	190 369	189 628	188 211	187 312
Innt	-119 118	-94 876	-94 876	-94 876	-94 876	-94 876
Netto	93 264	95 812	95 493	94 752	93 335	92 436

Budsjettrammen til kultur er 95,49 mill. kroner i 2017.

Kommentarer til endringer:

Endring (i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020
Tilskudd kap.utg. Biblioteket i Tromsø (nedtrapping)	-123	-134	-142	-150
Meløyvær og Frøy	250	250	250	250
Kutt prisvekst	-1 455	-1 455	-1 455	-1 455
Driftstilskudd til studieforbund	-200	-400	-400	-400
Tilskuddsordninger frivillige lag og foreninger	-400			
Innkjøp kunst	-130			
Vakanser på etaten	-385			
Tidligere innsparing må erstattes med varige tiltak	670	670	670	670
Reduksjon Nordnorsk kulturavtale		-770	-770	-770
Ikke spesifisert		-675	-2 085	-2 975
SUM ENDRNG	-1 773	-2 514	-3 932	-4 830

Prioriteringer

Kulturetaten skal levere tjenester og tiltak i henhold til lover, forskrifter, planer og vedtak. Samtidig skal etaten bidra til regional utvikling og kompetansebygging og skal bidra til å lage gode beslutningsgrunnlag for fylkesrådet og fylkestinget.

Kulturetaten skal legge til grunn et helsefremmende perspektiv i sitt arbeid, og bidra til deltakelse og opplevelser av høy kvalitet. Barn og ungdom er prioriterte målgrupper. Samisk og kvensk kultur skal være en naturlig og integrert del i kulturtilbudet som utvikles. Videre skal betydningen av internasjonalt kultursamarbeid med fokus på Barentssamarbeidet og nordområdesatsingen være synlig i kulturetatens arbeid.

Fylkesrådet har styrket det frivillige feltet innen festivaler, friluftsliv, idrettstiltak og barn- og ungdomsorganisasjoner gjennom tidligere års budsjett. Kulturetaten har ulike tilskuddsordninger innen disse områdene. Det foreslås en redusert ramme for 2017, noe som vil bety mindre aktivitet i hele fylket. Det er et stort gap mellom omsøkt beløp og tilgjengelige midler

I tråd med Fylkesrådets tiltredelseserklæring ble det i 2016 utredet en mulighet for henholdsvis kulturkort for ungdom og et aktivitetskort som et sosialt utjevne tiltak. En lokal forsøksordning vil i begge tilfeller kreve friske midler. En hensiktsmessig innretning på en satsing for å utjevne sosiale ulikheter i aktivitet er å understøtte frivillige lag og organisasjoner og kommuner gjennom tiltak slik som utstyrssentraler og aktivitetsguider.

Fylkesrådet har i henhold til vedtak i Fylkestingssak 46/13 økt tilskuddene til henholdsvis Sør-Troms museum og Nord-Troms museum for å sikre videre formidling knyttet til de fredede anleggene på Meløyvær Fort og Frøy i Storfjord. Fylkesrådet gikk inn med kr 250 000 i 2016 til Meløyvær Fort og fra 2017 med samme beløp til Frøy.

Regional plan for bibliotek og regional plan for idrett og anlegg for fysisk aktivitet 2017-2026 skal etter planen vedtas i fylkestinget i mars 2017. Regional plan for friluftsliv, vilt og fisk 2016-2027 ble ferdigstilt i 2016, og planens handlingsprogram skal følges opp.

Tromsøundersøkelsen er unik i nasjonal og internasjonal sammenheng, og er en viktig bidragsyter i det regionale kunnskapsbaserte plan- og folkehelsearbeidet. Fylkeskommunen har

foreløpig ikke sett det som mulig å bidra med en årlig medfinansiering til Tromsundersøkelsen. Muligheten for å bidra vil vurderes nærmere.

En reduksjon i prisveksten for hele sektoren vil påvirke aktiviteten, både i fagetaten, institusjonene, organisasjoner og frivillig virksomhet.

Regionalt folkehelsearbeid

	Hovedmål (fylkesplan)	Strategi i økonomiplan
1	Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none">• Følge opp arbeidet som et Trygt lokalsamfunn/ Safe Community• Følge opp folkehelseloven• Ivareta folkehelse i areal- og samfunnsplanleggingen• Styrke samarbeidet med UiT – Norges Arktiske Universitet om et kunnskapsbasert plan- og folkehelsearbeid

Hovedutfordringer

- Kunnskapsgrunnlaget til regional planstrategi som ble utarbeidet i 2015 peker på følgende utfordringer i Troms når det gjelder folkehelse: sosial ulikhet i helse, økning i psykiske lidelser, økning i livsstilssykdommer, skader, ulykker og vold og et behov for å etablere og forankre det kommunale folkehelsearbeidet i sterkere grad.
- Folkehelsepolitikken og -arbeidet er et ansvar på tvers av sektorer og ansvarsområder. Dette er et langsiktig arbeid som ikke nødvendigvis gir effekter på kort sikt.
- Det er behov for flere data om forhold som fremmer helse. Utvikling av kunnskapsgrunnlaget som grunnlag for folkehelsearbeidet er et ressurskrevende arbeid som pågår kontinuerlig både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Folkehelse er et overordnet tema i fylkesplanen og skal fremmes gjennom all regional planlegging og ivaretas i alle sektorer. Fylkeskommunen har videre ansvar for folkehelse i egen tjeneste, samordne det regionale- og understøtte det lokale folkehelsearbeidet og holde oversikt over helsetilstanden i fylket.

Arbeidet med et kunnskapsbasert plan og folkehelsearbeid skal i henhold til regional planstrategi være et fokusområde. Kunnskapsgrunnlaget skal videreutvikles i samarbeid med kompetansemiljøene i Troms. Det skal utvikles et mer formelt samarbeid med UiT Norges Arktiske universitet og kunnskapsmiljøene tilknyttet ulike befolkningsundersøkelser.

Troms fylkeskommune er godkjent som et Trygt lokalsamfunn/ Safe Community av Verdens helseorganisasjon (WHO). Aktiviteten følges opp gjennom fylkeskommunens tverrsektorielle arbeidsgruppe.

Gjennom kompetansehevede tiltak og ulike prosjekter understøtter fylkeskommunen kommunene og frivillige organisasjoner i folkehelsearbeidet. Fra 2017 planlegger Helse- og

omsorgsdepartementet og KS å innføre et folkehelseprogram for psykisk helse og rus i kommunene. Fylkeskommunene vil få en rolle i dette som tilskuddsforvalter og gjennom å bistå kommunene og bidra til regional koordinering.

Folkehelsesamarbeidet med Helse Nord og Finnmark og Nordland fylkeskommuner videreføres.

Friluftsliv

	Hovedmål (fylkesplan)	Strategi i økonomiplan
1	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	<ul style="list-style-type: none"> • Følge opp Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027
2	Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Understøtte friluftsrådene og Forum for natur og friluftsliv • Videreføre skilting og merking av turruter i Troms • Prioritere tilskudd til annen tilrettelegging for friluftsliv og friluftaktiviteter i nærmiljøet
3	Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til at områder av verdi for friluftslivet sikres og forvaltes for framtidig bruk • Videreføre kartlegging og verdsetting av viktige friluftsområder
4	Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre tilskudd til friluftslivsaktivitet i regi av friluftsråd og frivillige organisasjoner

Hovedutfordringer

- Det er et gratis fellesgode at alle har lov til å ferdes og oppholde seg i utmarka i Norge. Det er behov for å spre kunnskapen om allemannsretten, slik at dette godet blir benyttet og ikke hindres av uklarheter om allmennhetens ferdselsrett.
- Friluftslivsinteressene er under stadig press i samfunns- og arealplanleggingen.
- Det er fortsatt behov for en videre utvikling av infrastrukturen for friluftsliv, med spesielt fokus på tilrettelegging av områder for friluftsliv i nærmiljøene.

Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027 med tilhørende handlingsprogram vil være førende for arbeidet innenfor ansvarsområde friluftsliv. Prioriterte tema i planen er: friluftsområder, friluftaktiviteter, fysisk tilrettelegging, natur- og kulturminnebaserte opplevelser og strategier for forvaltning av vilt og innlandsfisk.

Det er stor friluftslivsaktivitet i Troms. Fylkeskommunen vil fortsette det gode samarbeidet med kommunene, friluftsråd og frivillige organisasjoner. Det skal som tidligere år ytes tilskudd til de fire friluftsrådene og Forum for natur og friluftsliv (FNF). Tilskudd til tiltak for både aktivitet og tilrettelegging for friluftsliv vil fortsette slik at enda større deler av befolkningen kommer seg ut i naturen. Satsingen på skilting og merking av turruter vil videreføres. En redusert ramme vil medføre noe redusert aktivitet innenfor friluftsliv i 2017.

Gjennom flere år er det gjennomført kartlegging av viktige friluftsområder i kommunene i Troms. Kartleggingen gir blant annet oversikt over bruken av områder, oversikt over behov for tilrettelegging og behov for å sikre adkomster. Alle kommuner, friluftsråd og interesserte har tilgang til dataene og kan bruke det som beslutningsgrunnlag i arealplanarbeidet. Fylkeskommunen har mottatt prosjektmidler fra Miljødirektoratet til å oppdatere arbeidet med et spesielt fokus på nærmiljøområder. Kartleggingen bidrar til et kunnskapsløft om friluftsområder og aktiviteten i disse.

Fylkesbiblioteket

	Hovedmål (fylkesplan)	Strategi i økonomiplan
1	Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller.	<ul style="list-style-type: none"> Arbeide for bokbusstjeneste i Midt-Troms Utvikle bibliotekene som integreringsarena.
2	Være konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomhet	<ul style="list-style-type: none"> Folkebibliotekene må utvikles til fagbibliotek for lokalsamfunn, lokalt arbeidsliv og desentralisert utdanning
3	Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> Følge opp regional bibliotekplan 2016-2027 Bibliotekene må utvikle tjenestene i samarbeid med andre lokale aktører.
4	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	<ul style="list-style-type: none"> Etablere og utvikle privatarkiv-tjeneste i Troms i samarbeid med Statsarkivet. Gjennomføre en nordnorsk litteraturstrategi

Hovedutfordringer

- Følge opp Bibliotekplan for Troms 2017-2027. Fylkeskommunens lovpålagte oppdrag om regional bibliotekutvikling forutsetter samhandling med kommunene gjennom plan.
- Etablere bibliotekbusstjenester i Midt-Troms
- Arbeide for at bibliotekjenestene blir ivaretatt i kommunereformen.
- Folkebibliotekene som kompetanseaktører for alle krever økt kompetanse i bibliotekene og samarbeid med UIT Norges arktiske universitet.
- Folkebibliotekene må styrkes som integreringsarena
- Utvikle en nordnorsk litteraturpolitikk
- Fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkiv er hjemlet i Arkivloven og skal finnes i alle fylker. Troms er ett av svært få fylker der en permanent løsning for privatarkiv ennå ikke er avklart.

Fylkesbiblioteket ivaretar fylkeskommunens ansvar for regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling. I dette inngår rådgivning til lokale myndigheter, bibliotekfaglig veiledning og assistanse, kompetansetilbud, fellestjenester og litteraturtilbud. Dette forutsetter samhandling med kommunene, og reguleres av felles plan. Det er gjennomført et stort utviklingsarbeid i Troms, der fylkeskommunale virkemidler til oppfølging av plan har vært avgjørende for at det er utløst nærmere 9 mill. kroner i statlige midler til folkebibliotekene i årene 2012-2016. Denne satsinga må videreføres i neste planperiode.

Bokbussen når alle barn i skoler og barnehager og er både geografisk og sosialt utjevne. Kulturbussen i Sør-Troms samarbeider tett med folkebibliotek, skoler og barnehager. Det gis tilskudd til barnebokbussen i Tromsø og bokbussen i Kåfjord. Midt-Troms mangler et slikt tilbud. Dette vil ikke kunne etableres uten at det er skapt et reelt økonomisk handlingsrom.

Fylkesbiblioteket ivaretar en utjevne litteraturforsyning i fylket. Fylkesomfattende utlån av e-bøker videreføres og det øvrige digitale tilbudet til kommunene følges opp. Ny statlig infrastruktur for lånesamarbeid kan gjøre det nødvendig å etablere transportordning for bøker i fylket. For å støtte opp om bibliotekenes integreringsarbeid er det digitale tilbudet utvidet med en internasjonal avistjeneste på mer enn 60 språk.

Bibliotekenes nye oppdrag som møteplass og samtalearena gjør det relevant å se biblioteket som nav i lokale møteplasser, der offentlige og frivillige aktører samarbeider om tilbud tilpasset lokale behov og som omfatter opplevelse, deltakelse og læring for alle.

Bibliotekene skal kunne ha rollen som kunnskapsformidler og informasjonsmegler for lokalsamfunnet generelt og desentralisert utdanning spesielt. Folkebibliotekene har fått et økt ansvar for å sikre befolkninga nødvendig digital kompetanse. Å sikre allmenheten tilgang til oppdatert og lisensbelagt faglitteratur er ei stadig uløst utfordring.

Interkommunale samarbeid skaper faglige nettverk og utvikling. Fylkesbiblioteket gir tilskudd til biblioteksamarbeid i Midt- og Nord-Troms og bidrar til kompetanseheving. Bibliotekenes økte og breie samfunnsoppdrag krever regionalt samarbeid om kompetanse, samarbeid med UIT Norges arktiske universitet og løpende kompetanseheving.

Samisk bibliotektjeneste bidrar til å øke bibliotekenes kjennskap til samisk litteratur og kultur. Bok- og kulturbussen i Sør-Troms er delvis finansiert av Sametinget, utvikler tjenester i samarbeid med Várdobaiki samisk senter og omfatter også tilbud over fylkesgrensa mot Nordland.

God skjønnlitteratur og sakprosa er med på å skape identitet og tilknytning til landsdelen. God skjønnlitteratur forankret i landsdelen bidrar til å synliggjøre det nordnorske både nasjonalt og internasjonalt, og kan ligge til grunn for teater-, film og fjernsynsproduksjon. Forholdene må legges til rette for produksjon og formidling av nordnorsk litteratur gjennom å følge opp Den nordnorske kulturavtalen om litteraturpolitikk.

Ingen har ansvar for at private arkiv i Troms blir ivaretatt. Dette er et problem for den enkeltes rettighetsbehov og for samfunnsdokumentasjonen, og gjør at privat sektor i liten grad kan bli synlig i historia. I Troms er det nå i hovedsak privat virksomhet i byene som er dokumentert i arkiv. Statsarkivet i Tromsø vil kunne samarbeide med fylkeskommunen om en privatarkivtjeneste, og stille fritt til rådighet godkjent arkivlagringsareal og formidling. Foreløpig er det ikke prioritert friske midler til medfinansiering av stillingsressurs. Mulighetene for å bidra til en permanent løsning vil bli vurdert gjennom året».

Kulturminnevern og museer

	Hovedmål (fylkesplan)	Strategi i økonomiplan
1	Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsette fredningssaker og følge opp skjøtels- og forvaltningsplaner for de større fredete områdene (Trondenes i Harstad, krigsminnelandskap Storfjord, Skattøra i Tromsø, områdefredning Bjarkøy) • Videreføre prøveprosjektet KULA – viktige regionale kulturlandskap – til en oversikt over viktige kulturlandskap og tilrettelagte kulturminner i Troms • Råd og veiledning til eiere av kulturminner, samarbeid med landbruket om skjøtelsplaner som utløser tilskudd
2	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk	<ul style="list-style-type: none"> • Søke videreføring av prosjektet «Krigsminnelandskap Troms» i Interregprosjekt sammen med regionalparkforvaltningen • Videreføring av tilskuddsordningen for vedlikehold av verneverdige bygninger (Redningsplanken) • Tydelig forvaltning av den nasjonale kulturarven gjennom informasjon og samarbeid med eiere, reiselivsnæringen og frivillige. Fortsette arbeidet med BERG og BARK – tilrettelegging og skjøtsel av bergkunst og automatisk fredete kulturminner
3	Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikling av Trastad Samlinger som kompetansesenter for Outsider Art • Videreutvikle Barnemuseet på Finnsnes (Midt-Troms museum) • Videreutvikle Halti som tyngdepunkt for formidling av natur- og kulturhistorie i Nord-Troms, med særlig synliggjøring av kvensk historie • Videreutvikle Sør-Troms museum som senter for nordnorsk middelalderhistorie.

Hovedutfordringer

- Trastad Samlinger har manglet finansiering over statsbudsjettet som nasjonalt kompetansesenter for Outsider Art.
- I løpet av 2017 vil det komme en evalueringsrapport fra Forsvarsbygg om forsøksordningen med museal drift av kaldkrigsanleggene Frøy og Meløyvær fort. Ut fra denne må det gjøres avtaler om eierforhold og varig drift.
- Som vertsfylke har Troms fylkeskommune behov for en tettere kommunikasjon med Riksantikvaren om utvikling av Nordnorsk Fartøyvernsenter. Det er også behov for en diskusjon om fremtiden til Båtmuseet, som er en del av samme stiftelse.
- Kulturminneverdiene blir ikke tilstrekkelig ivaretatt og nyttiggjort som premiss og ressurs for framtidig bruk og utvikling av landskap, arealer, bygninger og anlegg. Kommunene må lage kulturminneplaner og ta ansvar for sine lokale kulturminner.

Fylkeskommunen er sektormyndighet innen kulturvernområdet med delegerte statlige ansvarsområder. Fagområdet omfatter bevaring av kulturminner, kulturmiljøer og landskapets kulturhistoriske innhold gjennom vern, bærekraftig bruk, kunnskapsformidling og vedlikehold. Kulturminnevernet har egen myndighet innenfor arealplanlegging i henhold til plan- og

bygningssloven. Det er likevel et kommunalt ansvar å sørge for at kulturarven blir tatt vare på og brukt på en bærekraftig måte i samfunnsutviklingen. Museene formidler kulturarven og tar vare på samlinger og anlegg.

Av kommunene i Troms deltar 12 i det nasjonale prosjektet KIK – kulturminner i kommunene, under veiledning fra kulturminneforvaltningen. Et resultat av dette vil bli kommunale kulturminneplaner og planer for forvaltning og tilrettelegging av den lokale kulturarven. Staten vil prioritere veiledning i kommunene for å gjennomføre dette viktige området, og samarbeid med landbruket om skjøtsel av kulturminner i landbruksområder.

En revisjon av Kulturarvplanen 2011 – 2014 vil inkluderes i regional plan for kultur som skal utarbeides i planperioden 2016-2019.

Selv om mange eldre bygninger rives eller står for fall, ser vi likevel en økende interesse for å ta vare på det opprinnelige. Det er stor søkning til tilskuddsordningen «Redningsplanken» og til det nasjonale kulturminnefondet, og stor pågang av privatpersoner som vil ha råd om istandsetting av gamle hus.

Utvalgte fredete kulturminner i Troms («fornminner», som helleristninger, jernaldergraver og steinalderboplasser) skiltes og tilrettelegges for publikum i henhold til de nasjonale programmene BARK og BERG, som delfinansieres av Riksantikvaren. Av nye fredningssaker prioriterer etaten fredning av krigsminnelandskapet i Storfjord. Her finnes en, i internasjonal målestokk, unik samling av spor etter tyske anlegg fra siste krig (Lyngen-linjen) og norske anlegg fra den kalde krigen (Frøy-linjen). Det arbeides med en fredningsplan for området for å sikre det og gi det en nasjonal status. Tilrettelegging og skjøtsel i dette området vil bli et satsingsfelt i økonomiplanperioden.

Sør-Troms museum med Trastad samlinger gjør et stort arbeid for å synliggjøre Outsider Art-kunstnere, utøvere som i en eller annen form er mentalt syke, har intellektuelle vansker eller lærevansker og som lever eller har levd på kanten av samfunnet. Institusjonen løfter frem et fagfelt som har vært underkommunisert i hele landet. Trastad Samlinger ser ut til å komme inn på statsbudsjettet fra 2017

Midt-Troms museum har stor aktivitet i alle kommunene i sin region, og har etablert seg med et tyngdepunkt på Finnsnes der de bygger opp Barnemuseet - et unikt museumskonsept for barn. Museets virksomhet innenfor naturkunnskap er også betydelig. Det er et mål at våtmarksystemet ved Balsfjord Fjordmuseum skal få autorisasjon fra Klima- og miljødepartementet som våtmarksenter.

Sør-Troms museum (STM) utvider på Trondenes med middelaldertunet «Allmenningr». Tunet vil bety et løft for opplevelsestilbudet i regionen, ikke minst for reiselivet. STM fokuserer på vikingtid/middelalder i Troms, og formidler historien om Tore Hund og Asbjørn Selsbane. Museet formidler også en viktig del av krigshistorien gjennom tilretteleggingen av den sovjetiske fangeleiren og de øvrige kulturminnene fra andre verdenskrig på Trondenes.

Halti II ble åpnet i oktober 2015. Det satses på å få en synergieffekt av samspillet mellom Nord-Troms museum, Halti kvenkultursenter og Halti nasjonalparksenter, biblioteket og de øvrige aktørene i det nye Halti, slik at dette blir et kraftsenter i hele Nord-Tromsregionen. Det vil være særlig viktig å løfte frem den kvenske historien, og her vil et godt samarbeid mellom aktørene på Halti spille en avgjørende rolle.

Nord-Troms og Sør-Troms museer er inne i et prøveprosjekt med museal formidling av fredete anlegg fra den kalde krigen i henholdsvis Storfjord og Harstad kommune. Forsvarsbygg gjennom Skifte eiendom har ansvar for vedlikehold av anleggene i prøveperioden. I løpet av 2017 vil Forsvarsbygg gjennomføre en evaluering av prosjektet, og det må deretter inngås avtaler om varig drift og om eierforhold. Fylkestinget har forutsatt at Forsvaret fortsetter som permanent eier av anleggene.

Kunst- og kulturformidling

	Hovedmål (fylkesplan)	Strategi i økonomiplan
1	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge.	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre Den nordnorske kulturavtalen • Videreføre tilskudd til regionale kunst- og kulturinstitusjoner og organisasjoner • Sikre Riddu Riddu en forutsigbar økonomi
2	Velfungerende sentra som motor for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre erfaringene fra Rom for kulturprosjektet • Videreføre ordningen med tilskudd til festivaler
3	Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle Den kulturelle spaserstokken • Videreutvikle strategiplan for Den kulturelle skolesekken • Styrke TROBUR (Troms barne- og ungdomsråd)
4	Urfolksdimensjonen	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre vekst i tilskuddet til de samiske språk- og kultursentrene • Videreutvikle samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Troms fylkeskommune.

Hovedutfordringer

- Å utvikle og opprettholde en kulturell infrastruktur for prosjektbasert og varig samarbeid mellom kunst- og kulturaktører i nordområdene.
- Sikre landsdelen utvikling av et profesjonelt og mangfoldig kunst- og kulturtilbud gjennom Den nordnorske kulturavtalen og andre regionale institusjoner og fylkesdekkende kunst- og kulturaktører.
- Den nordnorske kulturavtalen fordrer kontinuitet i bevilgninger fra stat, fylkeskommuner og vertskommuner.
- Videreutvikle filmbransjen i nord.
- Det er i fremtiden behov for nye og flere profesjonelle arenaer og møteplasser for kunst og kultur. Kompetanseutvikling lokalt er et sentralt punkt i å sikre utviklingen, slik at de gode møteplassene kan fylles med innhold.
- Sikre et profesjonelt formidlingstilbud i alle kunst- og kulturuttrykk til barn og unge, bla gjennom økt samhandling og koordinering mellom DKS, Ungdommens kulturmønstring og kulturskolene.
- Det er behov for å utvide arrangørnettverket for å sikre et bredt profesjonelt musikktilbud til alle, og nå et yngre publikum med klassiske og rytmiske musikkproduksjoner.

- Økonomien innenfor det visuelle kunstfeltet har behov for å styrkes slik at kunstfeltet fortsatt kan utvikles, holde høy kvalitet, bidra til sterke sentra for kunst i Troms, og få god spredning i fylket.
- De største festivalene i Troms har innledet et samarbeid innenfor kompetanseheving og frivillighetsarbeid med et gjennomgående fokus på unge og rekruttering. Dette initiativet er det behov for å følge opp med ordninger som kan sikre samarbeid, og de satsingene som er viktige for å utvikle Troms som kulturfylke.
- Barne- og ungdomsarbeid er et viktig fokusområde i Troms som har behov for å styrkes, for å sikre den frivillige aktiviteten gode rammevilkår.
- Styrke de samiske språk- og kultursentrene slik at de kan ivareta sine regionale oppgaver, og også medvirke i urfolkssamarbeidet i nord.
- Utvikle og følge opp handlingsplan for kvensk språk og kultur.

Tromsø Internasjonale Filmfestival (TIFF) har fått innvilget treårig festivalstøtte, men det er behov for å styrke festivalen ytterligere sett i forhold til festivalens utvikling og funksjon.

Kompetanseutviklingsprosjektet Rom for kultur har hatt stor oppslutning fra lokale kulturarenaer, kommuner, samt forenings- og organisasjonsliv i hele fylket. Det er skapt et nytt, og verdifullt treffpunkt mellom de profesjonelle institusjonene og de lokale kulturarenaene. Dette arbeidet vil bli fulgt opp.

Den nordnorske kulturavtalen (2014–2017) er basert på samfinansiering mellom stat, fylkeskommuner og vertskommuner, og det er nødvendig at fylkeskommunene sikrer sin del av økonomien i dette samarbeidet, slik at institusjonene kan drives, utvikles og sikres kontinuitet. Reforhandlinger av avtalen skal ferdigstilles i 2017. Som en følge av forhandlingene ligger det an til en reduksjon i rammen fra 2018.

I den nye Stortingsmeldingen «En framtidrettet filmpolitikk» legges det fram forslag om tiltak for å oppnå et framtidrettet tilskuddssystem og sterkere regionale filmmiljøer. Troms fylkeskommune etablerte i 2016 Filmfond Nord AS i samarbeid med Nordland og Finnmark fylkeskommuner og Kulturnæringsstiftelsen.

I 2016 flyttet TVIBIT inn i nye lokaler, noe som har gitt Filmveksthuset bedre forutsetninger. Filmveksthuset har vært et nasjonalt pilotprosjekt innen talentutvikling og rekruttering i flere år og fylkesrådet vil arbeide for at det kommer inn med fast støtte fra staten.

Hålogaland Amatørteaterråd (HATS) har på grunn av omlegging i statlig finansieringsordning behov for styrking av driftstilskudd fra stat og fylkeskommuner for å kunne opprettholde sin aktivitet. HATS har et omfattende landsdelstilbud som kommer særlig unge til gode. En styrking kan imidlertid ikke prioriteres inn uten at det er etablert et økonomisk handlingsrom.

Det er en betydelig utvikling innenfor det visuelle kunstfeltet i Troms og i Nord-Norge. Det samarbeides også på tvers av Barentsregionen med residensprogrammer, og i forhold til de nasjonale aktørene arbeides det med kompetanseutvikling og synliggjøring. Samarbeidene er prosjektfinansiert, og slik har feltet en usikker basis for videre utvikling.

Det ytes driftstilskudd til kunstformidlingsinstitusjoner i fylket. Det har gjennom de seneste årene kommet flere aktører innenfor kunstformidling som kvalifiserer for denne type driftstilskudd. Med bakgrunn i fylkets økonomiske situasjon foreslås det ingen økning i rammen i planperioden. Det vil ikke bli kjøpt inn kunst til fylkeskommunens kunstsamling i 2017.

Troms fylkeskultursenter «Kysten» er en viktig del av satsingen på kunst og kulturnæringer i fylket, og tilbyr atelierfellesskap for kunstnere, fellesverksteder og gjesteatelier. I et langsiktig perspektiv er det behov for ressurser for å sikre fasiliteter som korresponderer med dagens kunstproduksjon. Dette forutsetter imidlertid at det er skapt et økonomisk handlingsrom. Troms barne- og ungdomsråd (TROBUR) er fylkeskommunens paraplyorganisasjon for barne- og ungdomsorganisasjonene. Det er behov for økte midler til TROBUR for å imøtekomme behov for styrket veiledning og rådgiving til lag og foreninger i fylket.

Troms Fylkeskommune har gitt støtte til administrasjon og drift av studieforbundene som ideelle og demokratiske organisasjoner godkjent av staten. I forbindelse med endring av Lov om voksenopplæring (2009) frafalt kravet om at fylkeskommunene skulle gi støtte til disse organisasjonene. Tilskuddene til forbundene varierte i 2016 fra litt over 2 000 kr til det minste og 90 000 kr til de to største. Ordningen foreslås faset ut over to år fra 2017.

Den kulturelle skolesekken (DKS) skal bidra til at alle skoleelever i grunn- og videregående skole får møte profesjonell kunst og kultur av høy kvalitet. DKS Troms har også fokus på tilrettelagte produksjoner for barn med spesielle behov, samt elevmedvirkning både i utvelgelse av produksjoner og i selve produksjonene gjennom tilrettelagte workshops på skolen. Sammenslåing av Rikskonsertene og Den kulturelles skolesekkens sekretariat til den nye nasjonale enheten Kulturtanken kan medføre nye arbeidsoppgaver fra 2017/2018.

Landsdelsmusikerne (LiNN) i Troms skal skape store opplevelser på små steder og tilby et variert offentlig konserttilbud med egne musikere og gjestesolister. LiNN skal ha en sterk lokal forankring og gjennom tilpassede produksjoner og lokalt samarbeid skal man bistå kor, festivaler og andre grupper med assistanseoppdrag. LiNN leverer skolekonserter til Den kulturelle skolesekken, både i grunn- og videregående skole, samt til eldreomsorgen i kommunene gjennom Den kulturelle spaserstokken. LiNN vil tilknytte seg samiske utøvere inne flere sjangre gjennom året i prosjektbaserte produksjoner.

Folkemusikk Nord(FmN) skal tilby kompetanse og produksjoner innen folkemusikk og folkedans i Nord-Norge og samarbeider med talentfulle utøvere, arrangører og relevante miljøer. Samtidig er det en viktig oppgave å styrke og stimulere breddearbeid som gjøres innen sjangeren, slik at folkemusikken og folkedansen i Nord-Norge blir tatt vare på og videreutviklet. FmN inngår som part i Rytmaskompetansenettverk i Nord.

Bygda Dansar er en nasjonal satsing på folkedans, der fylker får en intensiv satsing på folkedans med ungdom som målgruppe. Rekruttering skal skje på videregående og ungdomsskoler, samt fra eksisterende miljø. Undervisningen vil foregå i fritiden med mål om å føre ungdommer opp mot et profesjonelt nivå. Satsningen på Bygda Dansar går over tre år i hvert fylke, og er et spleiselag der fylkets andel på 150.000 kroner utløser 1 mill. kroner i året fra Kulturdepartementet. Det er Senter for folkemusikk og folkedans i Trondheim som har det faglige ansvaret. I Troms vil Folkemusikk Nord være driver av prosjektet fra høsten 2017.

De samiske språk- og kultursentrene har bidratt til en ny bevissthet rundt kultur og språk som igjen har generert ny nærings- og kulturvirksomhet. Senter for nordlige folk i Kåfjord, Vardobaiki samisk senter i Skånland, Gåisi språksenter i Tromsø og Storfjord språksenter bidrar

til å synliggjøre landsdelens kulturelle mangfold både regionalt og nasjonalt. Storfjord språksenter tilbyr opplæring i både samisk og kvensk.

Urfolksfestivalen Riddu Riddu har etablert seg som et viktig knutepunkt både regionalt og internasjonalt. Festivalen er fra 2016 flyttet fra statsbudsjettet til kulturfondet. Fylkesrådet vil videreføre tilskuddet til festivalen og samtidig arbeide for å sikre festivalen en fortsatt statlig forutsigbarhet i økonomien.

Idrett

	Hovedmål (fylkesplan)	Strategi i økonomiplan
1	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre satsingen på rådgivning og kompetanseheving om spillemiddelordningen og planarbeid overfor kommuner og frivillige organisasjoner
2	Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til en videre utvikling av anlegg for idrett og fysisk aktivitet
3	Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til utvikling av idretten gjennom samarbeid og tilskudd til Troms idrettskrets

Hovedutfordringer

- Det er rundt fire års etterslep på spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Det er et stort behov for en fortsatt utvikling og etablering av infrastrukturen for idrettsanlegg i fylket. Flere store anleggsprosjekter, spesielt i Tromsø, vil påvirke handlingsrommet flere år framover.
- Deltakelsen i frivilligheten er noe mindre enn tidligere, spesielt blant unge deltakere. Det frivillige arbeidet i regi av ulike organisasjoner utgjør en av grunnpilarene i samfunnet. Idretten er den største frivillige aktiviteten i fylket. Et høyt nivå på frivillighet gir sterke og gode lokalsamfunn, samtidig som tiltak i regi av frivillige organisasjoner ofte har lav terskel for deltakelse og derigjennom virker sosialt utjænnende.
- Det mangler fasiliteter som kan huse større regionale, nasjonale og internasjonale idrettsarrangementer

Regional plan for idrett og anlegg for fysisk aktivitet 2017-2027 skal ferdigstilles og vil være førende for arbeidet innenfor ansvarsområdet idrett. Planen fokuserer på idrettens rolle i Troms, arrangementer, kompetanse og anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Planen legger føringer for fordeling av spillemidler til store og/eller kostnadskrevenne anlegg. Et fireårig handlingsprogram følger planen.

Gode og tilgjengelige møteplasser for alle er viktige for lokalsamfunnsutviklingen og er en viktig helsefremmende faktor. Årlig fordeles spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Fylkeskommunen skal inneha en offensiv rolle når det gjelder tilrettelegging for idrett og fysisk aktivitet i form av tidsriktige anlegg som kan utløse en økt andel av statlige spillemidler til

Troms. Anleggssituasjonen i Tromsø skal prioriteres spesielt. I dette arbeidet er råd- og veiledning og kompetansehevende tiltak både for kommuner og frivillige organisasjoner viktig. Idretten i Troms organiserer rundt 60 000 medlemskap. Fylkeskommunen bidrar årlig med midler til ulike tiltak i regi av idretten slik som ulike aktivitets- og organisasjonsformål, inkludering i idretten og idrettsstipend. En redusert ramme vil medføre noe redusert aktivitet innenfor friluftsliv i 2017.

14 SAMFERDSEL OG MILJØ

Faktaboks samferdsel

KOLLEKTIVTRAFIKK

- Drift av
 - 12 fergesamband
 - 6 hurtigbåtruter
 - og vel 160 bussruter,som til sammen transporterer over 13 millioner passasjerer hvert år, inkl. skoleskys.
 - Transportordning for funksjonshemmede.

FYLKESVEI - DRIFT

- Drift og vedlikehold av 2 909 km fylkesveg inkludert
 - 40 tunneler
 - 382 bruer
 - og 30 fergekaier.
- Trafikksikkerhetstiltak, herunder Troms fylkes trafikksikkerhetsutvalg (TFTU)

FYLKESVEI - INVESTERING

- 2 store vegprosjekter med total kostnadsramme 1,9 mrd. kroner og 15 mindre investeringsprosjekt inkl. rassikring.

KLIMA OG MILJØ

- Planlegging og prosjekter innenfor klima, miljø og energi.

TRANSPORTLØYVER

- Utøvelse av løyvemyndighet i henhold til yrkestransportloven

Driftsbudsjett

Samferdsel og miljø	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kollektivtrafikk						
Utg	718 860	1 027 784	1 047 760	1 042 870	1 039 640	1 039 640
Innt	-89 605	-366 984	-386 324	-386 324	-386 324	-386 324
Netto	629 255	660 800	661 436	656 546	653 316	653 316
Fylkesveier						
Utg	680 066	700 105	720 796	698 021	682 267	657 863
Innt	-128 356	-137 551	-124 880	-120 325	-117 174	-112 293
Netto	551 710	562 554	595 916	577 696	565 093	545 570
Kapitalutgifter						
Utg	37 018	71 507	53 801	72 646	99 683	119 853
Innt	-20 295	-25 752	-18 078	-20 703	-38 137	-38 784
Netto	16 723	45 755	35 723	51 943	61 546	81 069
Øvrige områder						
Utg	20 745	7 920	7 950	7 950	7 950	7 950
Innt	-8 592	-535	-545	-545	-545	-545
Netto	12 153	7 385	7 405	7 405	7 405	7 405
Rest reduksjon til fordeling					-12 130	-23 670
SUM SEKTOR 60						
Utg	1 456 689	1 807 316	1 830 307	1 821 487	1 817 410	1 801 636
Innt	-246 848	-530 822	-529 827	-527 897	-542 180	-537 946
Netto	1 209 841	1 276 494	1 300 480	1 293 590	1 275 230	1 263 690

I 2015 var Troms fylkestrafikk (TFT) et fylkeskommunalt foretak og i fylkeskommunens regnskap fremkom bare netto overføringer til foretaket. Fra TFT ble en fylkeskommunal avdeling fra 1. januar 2016 føres både utgifter og inntekter fullt ut i fylkeskommunens regnskap. Øvrige områder omfatter Klima og miljø, Løyvebehandling og Administrasjon.

Budsjettrammen for samferdsel i 2017 er i fylkesrådets innstilling på 1,3 mrd. kroner. Endringen i rammen fra budsjett 2016 er en netto økning på om lag 24 mill. kroner og består av prisvekst, økte overføringer fra staten til innhenting av forfall på fylkesvegene og kompensasjon for økt CO₂-avgift for ferje- og båtruter samt reduksjon av rammen, inkludert justeringer i henhold til vedtatt økonomiplan for perioden 2016-2019. Det er også trukket ut konserninterne kjøp i forbindelse med omorganisering av Troms fylkestrafikk. Dette er vist i tabellen nedenfor.

Endring (i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020
Endringer:				
Omorganisering TFT, overføring stab/støtte, Ftg. 34/16	-596	-596	-596	-596
Prisvekst 2017	32 102	32 102	32 102	32 102
Nye tiltak:				
<u>Planlagt innsparing</u>				
Innsparte kapitalutgifter	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Reduksjonen kollektiv	-17 000	-17 000	-17 000	-17 000
Ikke spesifisert		-6 890	-25 250	-36 790
Styrking vegvedlikehold (Tab. C)	18 479	18 479	18 479	18 479
Økt CO2 avg. Mineralolje. Lokale båtruter	400	400	400	400
Økt CO2 avg. Mineralolje. Fylkesvegferjer	600	600	600	600
SUM ENDRNG	23 985	17 095	-1 265	-12 805

I tillegg er det flyttet midler mellom veivedlikehold og kapitalutgifter i samsvar med planlagte låneopptak og beregnede kapitalutgifter i perioden.

Hovedmål og overordnede føringer

Hovedmålet i Regional transportplan 2014 – 2023, vedtatt av fylkestinget i mars 2014, er:
Kommunikasjon og infrastruktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår og markedstilgang.

En av hovedstrategiene i den forbindelse er:

Arbeide for å øke de økonomiske rammene for transportnettet i Troms. Det understrekes et spesielt behov for økte rammer i forhold til det store etterslepet på veginfrastruktur og behovet for økte rammer for å opprettholde og utvikle kollektivtilbudet.

Regional transportplan gir følgende marginalvurderinger:

Ved økning av rammene:

- Styrke vedlikeholdsrammen og innsats for å redusere forfall
- Ved økning av rammene åpnes det for oppstart av nye investeringstiltak i perioden.

Ved reduksjon av rammene:

Ved en reduksjon av samferdselsrammen må det innenfor veivedlikeholdet vurderes redusert asfaltering og eventuell oppfresing av de minst trafikkerte og dårligste asfaltstrekningene. For kollektivtransporten må det vurderes rutekutt, takstøkning og generelt trekk i ruteproduksjonen.

Hovedutfordringer

- Økende forfall og vedlikeholdsetterslep på fylkesveiene samtidig som de økonomiske rammene til veivedlikehold må reduseres som følge av økende kapitalutgifter knyttet til lånefinansierte investeringer og reduserte overføringer fra staten etter omleggingen av inntektssystemet.
- Opprettholdelse og utvikling av kollektivtilbudet kontra reduserte overføringer fra staten

Statens Vegvesen har i 2013 beregnet et vedlikeholdsetterslep på 6 – 8 mrd. kroner på fylkesveiene i Troms. Forfallet har økt de siste årene, men i 2015 ble andel veier med dårlig

dekke noe redusert fra 2014. I henhold til KOSTRA økte andelen dårlige eller svært dårlige fylkesveier fra 54,5 prosent i 2012 til 60,9 prosent i 2014, mens den i 2015 er redusert til 58,4 prosent. Forbedringen på 2,5 prosentpoeng utgjør 73 km vei. Troms har 1.700 km fylkesvei med dårlig eller svært dårlig dekketilstand, og har absolutt størst andel dårlige fylkesveier av alle fylker i landet. For å komme ned på landsgjennomsnittet på 43,9 prosent kreves utbedring/dekkelegging av 422 km vei i tillegg til det som kommer av normal årlig slitasje.

Som følge av det store vedlikeholdsetterslepet i alle fylkene ble det i statsbudsjettet for 2014 bevilget ekstra midler til innhenting av etterslepet, kalt fornyingsmidler. Denne bevilgningen ble videreført og økt både i 2015 og 2016, og økes med ytterligere 18,479 mill. kroner ut over prisvekst i 2017, slik at den er oppe i 150,5 mill. kroner. I tillegg ble det i 2015 lagt inn ekstra midler til utbedring av tunneler som følge av nye tunnelforskrifter. Denne bevilgningen videreføres med 27,245 mill. kroner etter prisjustering i 2017. Fylkesrådet legger inn begge de statlige satsningene i vedlikeholdsbudsjettet for 2017.

Fra og med 2016 ble fergeavløsningsmidler lagt inn med særskilt fordeling i statsbudsjettet. For Troms er det i 2017 lagt inn 8,9 mill. kroner for Rya-forbindelsen.

Som følge av omleggingen av inntektssystemet har fylkestinget måttet redusere rammene til sektorene fra og med 2015 og ut økonomiplanperioden 2016 - 2019. I økonomiplanen for 2017 – 2020 legges det opp til ytterligere innsparinger. For samferdsel sin del resulterer dette i reduksjon av budsjetttrammene på til sammen 76,8 mill. kroner som innføres i henhold til tabellen nedenfor:

År	Endring 1000 kr	Akkumulert 1000 kr
2015	-14 822	-14 822
2016	1 776	-13 046
2017	-27 000	-40 046
2018	-6 890	-46 936
2019	-18 360	-65 296
2020	-11 540	-76 836

Av innsparingen er 13 mill. kroner innfaset og det gjenstår 63,8 mill. kroner i økonomiplanperioden. Innsparingene fra og med 2017 fordels slik:

Ramme	2017	2018	2019	Fom. 2020
Kollektivtrafikk	-17 000	-21 890	-25 120	-25 120
Fylkesveier		-2 000	-5 000	-5 000
Kapitalutgifter	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Foreløpig ufordelt			-12 130	-23 670
Sum	-27 000	-33 890	-52 250	-63 790

Fylkesrådet må senere komme tilbake til hvordan gjenstående ufordelt reduksjon for 2019 og fra og med 2020 skal dekkes inn.

Investeringsiltak må i stor grad lånefinansieres og de årlige kapitalutgiftene øker år for år. Lån med rentekompensasjon fra staten er avdragsfrie de fem første årene, slik at det er først i 2024/2025, når avdragene slår inn for fullt, at man får den fulle virkningen i driftsbudsjettet av disse, jf. figur på neste side.

Totalt sett gir dette følgende endringer i disponibel ramme til driftsutgifter i perioden 2017 – 2020:

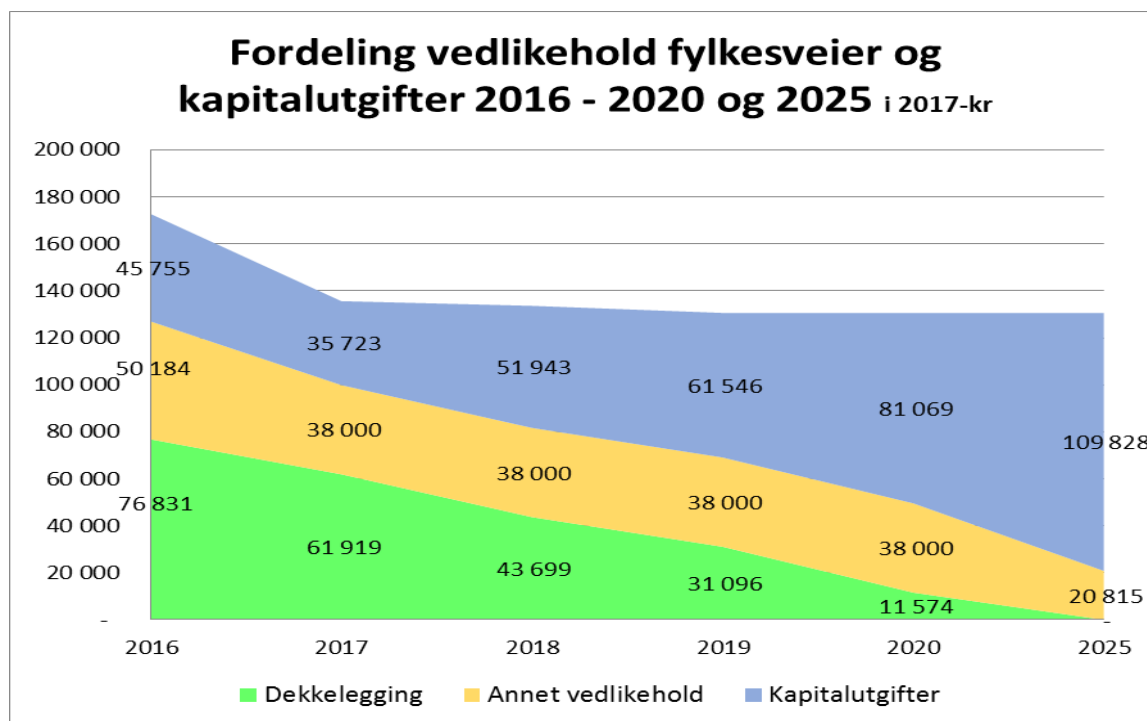
Mill. kroner

	2016	2017	2018	2019	2020
Reduserte rammer samferdsel	-13	-40	-47	-65	-77
Dekning kapitalutgifter lån	-46	-36	-52	-62	-81
Reduksjon driftsramme som følge av økte kapitalutgifter og reduserte rammer	-59	-76	-99	-127	-158

Rammereduksjonene er først og fremst knyttet til beregningene av utgifter til ferger og båtruter i det nye inntektssystemet og den økonomiske situasjonen til fylkeskommunen, mens økte kapitalutgifter (i samferdselsrammen) nesten utelukkende gjelder investeringer i fylkesveier.

Økte kapitalutgifter er forutsatt dekket av bevilgningen til veivedlikehold. Nedenfor vises fordelingen dette gir mellom bevilgningene til veivedlikehold og kapitalutgifter for 2016 - 2020 og i 2025, forutsatt at kostnadene til de faste driftskontraktene holdes på samme nivå som i 2017 ut hele økonomiplanperioden. Som det beskrives i kapitlet om Fylkesveier øker de faste driftskostnadene fra 2017. Sammen med reduksjon av rammene som vist i tabellen ovenfor, reduserer det de totale rammene til vedlikehold og kapitalutgifter, samtidig som kapitalutgiftene utgjør en større og større andel som vist i figuren nedenfor. De statlige midlene til fornying fylkesveier og oppgradering tunneler på grunn av tunnelforskriftene er holdt utenom.

I beregningene av kapitalutgifter ligger alle investeringer som er vedtatt i økonomiplan 2016-2019 og tidligere, inne. Det samme gjelder investeringer som ligger i innstilling til vedtak for økonomiplan 2017-2020.

Budsjettallene for dekkelegging og annet vedlikehold for 2016 er i tabellen oppjustert med 2,5 prosent prisvekst til 2017-kr for sammenligningens skyld.

Bevilgningene til dekkelegging reduseres med 20 prosent i budsjettet for 2017, fra 77 mill. kroner i 2016 til 62 mill. kroner i 2017, og fra 2021 vil det ikke være disponible midler til dekkelegging innenfor dagens ramme til vedlikehold av fylkesveier. I 2025 vil alt av dekkeleggingsmidler samt 60 prosent av midler som går til annet vedlikehold i 2016, gå til å dekke kapitalutgiftene og rammereduksjonene.

Den største utfordringen i årene som kommer er at de ordinære rammene ikke vil være tilstrekkelig til å dekke det årlige forfallet og en vil derfor heller ikke oppnå den tilsiktede forbedringen av vedlikeholdsetterslepet som fornyingsmidlene fra staten legger opp til. Dersom fornyingsmidlene fra staten opphører vil forfallet øke i akselererende grad for hvert år.

Siden det er lang tidshorisont på kapitalutgiftene, 20 år for lån med rentekompensasjon og 40 år på øvrige lån, vil det ta over 15 år før man igjen kan komme opp på samme nivå på veivedlikehold som i dag med dagens rammer. Fylkestinget bevilget derfor 170 mill. kroner i egenkapital til erstatning for låneopptak i 2016 for å bedre handlingsrommet og effektene av dette er innarbeidet, se kapitlet om kapitalutgifter.

Prioriteringer

Gode veier og et godt ferge-, båt- og busstilbud er grunnleggende for utviklinga av Troms. Det handler om næringslivets muligheter til å få transport av varer, det gjelder folks muligheter til å komme seg til skole og arbeid, det handler om en helt avgjørende forutsetning for vekst og utvikling av samfunnet. De nordnorske fylkeskommunene har sammen utarbeidet transportstrategien «Fra kyst til marked», hvor det er særlig fokusert på sjømattransporten. Dette arbeidet videreføres og tillegges høy politisk prioritet.

Vedlikehold fylkesveier

Troms fylkeskommune har ansvaret for nesten 3000 km fylkesvei, hvor det totale vedlikeholdssetterslepet ble beregnet til mellom 6 og 8 milliarder kroner i 2013. Med dagens bevilgning til fylkeskommunen vil det ta mange titalls år å ta igjen dette etterslepet i Troms og fylker med tilsvarende utfordringer. Med full effekt av fornyingsmidlene på 150 mill. kroner tar det 40 år å ta igjen 6 mrd. kroner, men på grunn av reduserte rammer utenom disse midlene, som også veivedlikeholdet må ta en del av, vil det ta betydelig lengre tid. Sammen med øvrige fylker med tilsvarende utfordring vil fylkesrådet jobbe for å få på plass et nasjonalt etterslepsløft, som reduserer tida det tar å løse etterslepsutfordringene på landets fylkesveier betraktelig. Dette vil være fylkesrådets hovedprioritet.

Kollektivsatsing

Troms har et godt utviklet kollektivtilbud og en stor andel av befolkningen reiser kollektivt. I henhold til KOSTRA ligger Troms på 4. plass i landet når det gjelder antall bussreiser pr. innbygger. I 2015 foretok hver innbygger i Troms over 70 bussreiser. Antall reiser har økt årlig i flere år, men fra 2014 til 2015 var det en liten reduksjon på knapt 0,5 reise pr innbygger. Fra 2016 er det igjen stigende passasjertall. Det er fortsatt rom for, og en målsetning, at enda flere reiser kollektivt.

Gjennom arbeidet med Transportnett Tromsø er det lagt et godt grunnlag for framtidig kollektivsatsing i Tromsø, sett i sammenheng med gang/sykkel, ny Kvaløyforbindelse og Tverrforbindelse. Dette arbeidet videreføres basert på de målsetninger som ligger til grunn for arbeidet og med mål om en bymiljøavtale for Tromsø, der veksten ikke skal tas gjennom økt personbiltrafikk, men gjennom kollektiv og gang/sykkel. Tromsø er i dag landets tredje beste

kollektivby med en kollektivandel på 12 prosent. Ved å gjennomføre tiltak i tråd med forutsetningene for bymiljøavtale og tiltak gjennom den belønningsordningen som Troms fylkeskommunen har avtale med stat og kommune om, vil det være mulig å øke andelen kollektivreiser ytterligere.

Gjennom betydelige fylkeskommunale tiltak i Harstadpakken vil Harstad kunne utvikles til en god kollektivby. Dette forutsetter imidlertid viktig grep blant annet i arbeidet med sentrumsplanen for Harstad kommune. Andelen kollektivreiser i Harstad er på 4 prosent, og en har et betydelig potensiale for økt kollektivandel gjennom iverksetting av tiltak i Harstadpakken.

Skoleskyss er en vesentlig del av strukturen i kollektivtilbudet i store deler av fylket. Kostnadene med skoleskyss øker for fylkeskommunen når en kommune vedtar endringer i skolestrukturen i grunnskolekolen som medfører økt transport. Den statlige finansieringen her må endres for å kompensere for økte kostnader som fylkeskommunen ikke kan påvirke selv. Det er videre viktig å se på hvilken måte busstilbudet utenfor Tromsø og Harstad kan utvikles for å gi et best mulig tilbud innenfor gjeldende økonomi.

Handlingsplan for kollektivtrafikk ble lagt frem for Fylkestinget og behandlet i mars 2016. I denne er det fastsatt en rekke delmål og strategier som legger grunnlaget for den videre satsningen innenfor kollektivtrafikk i årene fremover.

Kostnadsnøkklene i inntektssystemet for fylkeskommunene ble endret i 2015 og medfører et betydelig nedtrekk for et båt- og fergefylke som Troms. Arbeidet med å få kompensert dette er høyt prioritert av fylkesrådet, da det ellers vil medføre behov for betydelige reduksjoner i båt- og fergetilbudet i fylket i forbindelse med nye anbud de nærmeste årene. I dag bruker Troms Fylkeskommune om lag 330 mill. kroner på drift av båtruter og ferger i fylket. Dagens fergetilbud er avgjørende for verdiskaping og utvikling av bo- og arbeidsmarkedet i flere deler av fylket. Reduserte overføringer fra staten etter omleggingen av inntektssystemet er derfor så langt håndtert ved å redusere rammene for flere andre områder for å kunne opprettholde ferge- og båtrotene.

Klima og miljø

Klimaendringene er vår tids største utfordring. For å møte utfordringen må vi satse offensivt på ny kunnskap og forskning rundt fornybare og alternative energikilder. Fylkesrådets ambisjon er at Troms fylke skal være landets fremste miljøfylke.

Et overordnet mål for energiforvaltningen i Troms er energieffektivisering, bærekraftig energiproduksjon og økt andel bruk av fornybar energi.

Fylkesrådet vil følge opp egen klima- og energistrategi og være pådriver for lokale klimaplaner. Troms fylkeskommune skal ved lokale tiltak bidra til de nasjonale klimamålsetningene om reduksjon i utslipp av klimaødeleggende gasser. Vi vil arbeide for økt forskning og utvikling av fornybare energikilder. I forbindelse med utarbeidelsen av ordinært årsregnskap vil det også bli utarbeidet et miljøregnskap for den fylkeskommunale virksomheten.

Som oppfølging til fylkestingssakene 76/15 og 81/15 har miljøledelsesordningene blitt evaluert. Konklusjoner og anbefalinger vil bli forelagt fylkestinget som sak i mars 2017.

Fylkesrådet vil:

- Arbeide for økt forskning og utvikling av fornybare energikilder.
- Følge opp fylkeskommunens strategi for utbygging av flere hurtigladerstasjoner for elbil.
- Legge til rette for økt bruk av bioenergi som drivstoffkilde.
- Bidra til utarbeidelse av årlige klimaregnskap for fylkeskommunal drift.
- Utarbeide klimavennlige krav og rutiner ved innkjøp og drift av fylkeskommunen.
- Etablere prosjekt Klimapartner Troms i samarbeid med næringslivet og andre offentlige instanser.
- Sørge for en resertifisering av Fylkeshuset og alle fylkeskommunens virksomheter.

Investeringer

Fylkestingets vedtatte, planlagte og igangsatte investeringsprosjekter gjennomføres i tråd med fylkestingets vedtak. Dette omfatter prosjekter som Bjarkøyforbindelsen, Langsundforbindelsen, ny Kvaløyforbindelse og Ullsfjordforbindelsen, hvorav de to sistnevnte fortsatt er på utredningsstadiet. I større investeringsprosjekter utgjør brukerfinansiering en viktig finansieringsandel. I forbindelse med ny Kvaløyforbindelse sees denne i sammenheng med muligheten for finansieringsbidrag gjennom en bymiljøavtale for Tromsø. Det legges derfor ikke inn budsjettmidler til prosjektet i økonomiplanperioden.

Gjennomføring av vedtatte tiltak på Fv 848 Ibestad og Fv 866 Langbakken er viktig, særlig med bakgrunn i næringsmessig betydning.

Også prosjekter som tilrettelegger for mer gange og sykkel prioriteres både i Harstadpakken, Transportnett Tromsø, gjennom belønningsordningen og som enkeltstående prosjekter.

Skredsikring

Troms er et skredfylke og det er viktig å prioritere arbeidet gjennom nasjonal skredsikringsgruppe sammen med øvrige skredfylker for å kunne fortsette arbeidet med skredsikring. Arbeidet her har gitt særskilt satsing over NTP når det gjelder skredsikringstiltak på riks- og fylkesveier. Det er særdeles viktig for fylkesrådet at dette arbeidet videreføres og at nasjonale virkemidler gjøres tilgjengelige etter 2017 når gjeldende nasjonal skredsikringsplan avsluttes.

For Troms er fullføringen av tiltakene i Torskenpakken prioritert.

Videre er det øvrige skredutfordringer som må prioriteres når status for gjeldende skredsikringsplan foreligger. Herunder kan blant annet nevnes Holmbuktura.

Kollektivtrafikk

Mål	Strategi	Tiltak
<p>Kollektivandelen i fylket skal økes gjennom styrking og forbedring av kollektivtilbudet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tromsø skal ha en kollektivandel på 20 % innen 2030. - Harstad skal ha en kollektivandel på 7 % innen 2030. 	<p>Utarbeide regional kollektivtransportplan for Troms.</p> <p>Videreutvikle linjesystemer for buss, spesielt i Tromsø og Harstad.</p> <p>Enklere og bedre løsninger for billettering og ruteinformasjon.</p> <p>Bedre fasiliteter og infrastruktur</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Helhetlig kollektivnett for Troms videreutvikles. 2. Nye anbudskonkurranser på buss, båt og ferge legger til rette for å forbedre det totale tilbudet innenfor gjeldende økonomiske rammer. 3. Helhetlige og enklere løsninger for billettering og ruteinformasjon skal videreutvikles. 4. Våren 2017 etableres Tromskortet som betalingsmiddel på resten av fergene i fylket (3 samband), slik at all fylkeskommunal kollektivtrafikk har felles billettløsning. 5. Det arbeides for å skaffe finansiering til sanntidssystem for buss utenfor byene og hurtigbåt og ferge. 6. Holdeplassrevisjon og plan for oppgradering (utenfor Tromsø og Harstad) skal påbegynnes i 2017, men slutføres innen utgangen av 2018.
	<p>Bidra til samlet transportplan og transportsystem for Tromsø (Transportnett Tromsø), herunder også en kollektivplan for utvikling av forbedret helhetlig busslinjesystem i Tromsø.</p> <p>TFK er koordinator for belønningsmidler kollektivtrafikk i Tromsø.</p> <p>TFK deltar og bidrar aktivt til at Tromsø får bymiljøavtale med staten</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. Forbedret linjenett i Tromsø iverksettes gradvis i avtaleperioden for belønningsmidler 2015-2018. 8. TFK leder prosjekt sanntidssystem i Tromsø 9. TFK koordinerer overordnet planlegging av oppgradering holdeplasser i Tromsø. 10. Aldersgrensen for barn som reiser kollektivt heves til 18 år i løpet av 2017 eller senest 01.01.2018. Samtidig endres andre billettordninger slik at takstsystemet forblir enkelt og oversiktlig.
	<p>Planlegging av fremtidig busstilbud i Harstad videreføres gjennom Harstadpakken</p>	<ol style="list-style-type: none"> 11. Busstilbudet i Harstad styrkes med 2,5 mill. kr. 12. Nytt linjenett for buss i Harstad iverksettes høsten 2017. 13. TFK leder prosjekt sanntidssystem i Harstad (Harstadpakken). Det implementeres i løpet av 2017 og etter hvert som holdeplasser oppgraderes. 14. TFK koordinerer overordnet planlegging av oppgradering holdeplasser i Harstad (Harstadpakken). 15. TFK skal oppgradere publikumsinformasjon på holdeplassene i Harstad. Dette gjelder spesielt ved oppstart av nytt linjesystem høsten 2017.
<p>Mer miljøvennlig kollektivtransport</p>	<p>Stille miljøkrav ved kjøp av kollektivtransport tjenester</p>	<ol style="list-style-type: none"> 16. Innarbeide funksjonelle krav til utslipp i kommende anbud på buss, båt og ferge. 17. Utrede og vurdere elbuss i Tromsø og etter hvert Harstad.

Forbedre kollektivtransport og kommunikasjoner over fylkesgrensene.	Videreføre dagens rutestruktur, men med styrking av forbindelser mellom Sør-Troms og Nordre Nordland.	18. Økt samarbeid om ruteplanlegging over fylkesgrensene.
Regionbuss- og Hurtigbåttilbudet skal understøtte regionstrukturen i Troms og tilby god kommunikasjon mellom regionsentra. Deler av tilbudet skal imidlertid tilpasses lokal transport og intern kommunikasjon innen en kommune og fra øy til større senter.	Bedre samordning av det offentlige transporttilbudet i distriktene og optimal koordinering av kollektive transportmiddel mellom regionene i fylket og mellom fylkene.	
	Planlegging av hurtigbåttilbud må ha fokus på å ha en regional og lokal funksjon og betjene bo- og arbeidsmarked, med optimal tilpasning til økonomiske rammer.	
I samarbeid med kommuner og videregående skoler yte et skoleskysstilbud som dekker alle elevgrupper sine behov.	Styrke informasjon om skoleskys og effektivisere saksbehandlingen av skys-søknader.	19. Mer informasjon og tettere samarbeid med kommuner og skoler om skoleskys, inkl. kursing av skoleskysansvarlige i kommuner og videregående skoler
Universelt utformet kollektivtransporttilbud i Troms	Oppfølging av strategi for universelt utformet kollektivtransport i Troms	20. Stille krav til universell utforming av kollektivtransporttilbudet, både materiell, infrastruktur og IKT-verktøy.

Handlingsplan kollektivtransport 2016 – 2019 ble behandlet av Fylkestinget i mars 2016 i sak 19/16. Delmål for kollektivtrafikk er fastsatt på grunnlag av følgende overordnede føringer:

1. Nasjonale føringer: For byområdene er det et nasjonalt mål at fremtidig vekst i persontransport skal tas med kollektiv, gange og sykkel.
2. Regionale føringer: Regional transportplan (RTP) ble vedtatt av fylkestinget oktober 2014, med følgende hovedmål: Kommunikasjoner og infrastruktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår for utvikling og markedstilgang.

Hovedutfordringer

- Kontraktskostnader reguleres etter indekser som oftest avviker fra kompensert prisvekst
- Skoleskys - både ordinær og tilrettelagt

De årlige reguleringene av godtgjørelse til operatørene har i flere år gitt større økning i kostnadene til kjøp av kollektivtrafikktenester enn reguleringen av fylkeskommunens rammer, men i 2015/2016 har dette snudd som følge av lave oljepriser og nedgangen i oljenæringen i kombinasjon med lavt rentenivå. Nå er imidlertid oljeprisene varslet å ville øke, og motsatt effekt vil påvirke kontraktskostnadene etter hvert som disse justeres. Det er vanskelig å treffe riktig nivå i budsjettet og det er derfor viktig å innarbeide denne usikkerheten i budsjettet.

Endringer i skolestruktur medfører som oftest at flere elever får rett til gratis skoleskys og som en følge av dette må det i mange tilfeller opprettes nye bussruter for å dekke behovet. Selv om kommunen betaler bussbillett for hver elev som får gratis skoleskys, er ikke inntektene fra dette nok til å dekke kostnadene når nye tilbudene må etableres. Rammene til skoleskys dekker også den særskilt tilrettelagte skoleskyssen, der det ofte må etableres kostbare transportløsninger for å ivareta elevenes behov og rettigheter.

Omtale av aktuelle områder

I rammen som benyttes til drift av kollektivtrafikk, inngår 4 kollektivområder; bilruter, fergeruter, båtruter og transportordningen for funksjonshemmede.

Fra og med 2016 ble Troms fylkestrafikk omorganisert fra et fylkeskommunalt foretak til en avdeling i Samferdsels- og miljøetaten. Denne omorganiseringen medfører ingen endringer i de oppgavene som ivaretas av Troms fylkestrafikk knyttet til den daglige driften av kollektivtrafikken; kontraktsoppfølginger, ruteplanlegging og –opplysning, billettsalg, kundeservice o.a.

Budsjettrammene er justert for

- utgifter som ble benyttet til tjenestekjøp fra stab/støttefunksjoner i fylkeskommunen ved at beløp er overført rammene til de respektive enheter
- endringer i statsbudsjettet med 1 mill. kroner i kompensasjon for økte CO2-avgifter for ferge- og båtruter
- delvis dekning rammereduksjon

Rammen til kollektivtrafikk er redusert med 17 mill. kroner fra 2016 som følge av innfasing av nytt inntektssystem. I tillegg er det forutsatt at følgende merutgifter skal dekkes innenfor rammene:

- Økt satsning på kollektivtrafikk/buss i Harstad etter forpliktelser i Harstadpakken med 2,5 mill. kroner årlig
- Dekning av økte drivstoffavgifter, foreløpig anslått til 3 mill. kroner

Totalt utgjør dette 22,5 mill. kroner som reduserer eller belaster driftsrammen. Når de varslede rammereduksjonene i 2018 og 2019 er gjennomført vil handlingsrommet innenfor rammene til kollektivtrafikk være redusert med over 30 mill. kroner. Det forventes at fremtidig passasjervekst i Tromsø og Harstad kan kompensere for noe av dette.

På bakgrunn av den varslede økningen i oljeprisene økes budsjettert reserve i budsjettet for kollektivtransport til 10 mill. kroner i 2017. Økningen er på 5,5 mill. kroner i forhold til budsjettert buffer i 2016 og tilsvarer 0,6 prosent av budsjettert tjenestekjøp.

Budsjettrammen fordeles slik mellom tjenestene innenfor kollektivtrafikk:

Tjeneste	Utgifter	Inntekter	Netto utgift
Bilruter inkl skoleskyss og infrastruktur	581 802	277 108	304 694
Fergeruter	303 164	42 069	261 095
Båtruter	147 516	65 740	81 776
Transporttjeneste for funksjonshemmede	15 277	1 406	13 871
SUM	1 047 759	386 323	661 436

Totalt produserer Troms fylkeskommune kollektivtrafikkjenester med buss, båt og ferge for vel 1 mrd. kroner i 2017. Fylkesrådet legger opp til at billettinntektene og andre inntektsposter skal finansiere 386 mill. kroner av tilbudet, mens fylkeskommunen finansierer de resterende 661 mill. kroner. Fylkesrådet har gjennom vedtaket om takster og rabatter for 2017 lagt opp til

at prisen for buss og båtbillett øker med om lag 2 prosent i 2017, det samme som prisveksten i budsjettet. Unntaket fra dette er periodebilletter for buss, der prisen holdes uendret i forhold til 2016. For billettprisene på fergene gjelder riksregulativets priser for 2016 fram til nytt fergeregulativ innføres i Troms 1.3.2017. Samlet er dette beregnet å gi en merinntekt på om lag 4 mill. kroner i 2017 i forhold til 2016.. I kombinasjon med passasjerveksten forutsettes dette å øke billettinntektene i samsvar med forutsetningene i budsjettet.

Infrastruktur

Infrastruktur til kollektivtrafikken omfatter blant annet terminaler, venterom, billettsystem og informasjonssystemer.

I 2017 vil arbeidet med planlegging av nytt bussdepot i Tromsø fortsette. Målsettingen er at dette skal være på plass i 2019. Finansiering av byggingen ligger ikke inne i økonomiplan 2017-2020, og kan ikke innarbeides før det er skapt økonomisk handlingsrom. Kundesenteret i Tromsø sentrum videreføres i 2017, men vil bli flyttet til den nye havneterminalen på Prostneset når denne står klar.

Bilruiter

Fra og med 2015 er Tromsø inkludert i belønningsordningen for bedre kollektivtrafikk og mindre bilbruk med en samlet bevilgning på 260 mill. kroner over 4 år. Noe av disse midlene benyttes til å styrke rutetilbudet på byrutene i Tromsø. Styrkingen av rutetilbudet er gjennomført fra 2.11.2015.

I distriktet har mesteparten av rutetilbudet sammenheng med skoleskyss, og tilbudet er åpent for alle reisende. Regionrutene (Tromsø-Narvik og Tromsø-Alta) har bra belegg, spesielt ruten til Narvik. I Harstad legges rutenettet om høsten 2017 og busstilbudet styrkes som en del av Harstadpakken.

Arbeidet med å etablere sanntidssystem i Harstad og Tromsø er påbegynt og skal være implementert i løpet av 2018. Dette finansieres gjennom Harstadpakken og belønningsordningen i Tromsø.

Belønningsordningen

Avtale om å delta i belønningsordningen ble inngått mellom Samferdselsdepartementet, Tromsø kommune og Troms fylkeskommune i august 2015. Formålet med Belønningsordningen er å stimulere til bedre fremkommelighet, miljø og helse i storbyområdene ved å dempe veksten i personbiltransport og øke antallet kollektivreiser på bekostning av reiser med personbil.

For belønningsordningen er det utarbeidet et eget sett med mål og strategier:

Mål	Strategi	Tiltak
<p>Trafikkveksten i Tromsø skal dekkes av økt kollektivbruk, gange og sykkel.</p> <p>Hovedmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kollektivreiser skal øke med 20 prosent fra 2014 til 2018 2. Biltrafikken skal i sum ikke øke fra 2014 til 2018 <p>Effekt mål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Redusert reisetid for bussreiser med de 5 største rutene med minst 5 % 4. Sykkelbruken skal øke 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Avtale om tilskudd etter «Belønningsordningen» mellom Samferdsels-departementet, Tromsø kommune og Troms fylkeskommune. 2. Samarbeidsavtalen «Transportnett Tromsø» videreføres til en bymiljøavtale 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utvidet busstilbud i Tromsø med totalt 250 flere ukentlige avganger iverksatt fra 2.11.2015. 2. Rushtidsruter til UiT og UNN iverksatt fra 2.11.2015. 3. Sanntidssystem innføres på bussene i Tromsø

Det inngår i avtalen at denne ikke er noen hindring for inngåelse av en eventuell bymiljøavtale.

Avtalen gir løfte om følgende tilskudd i perioden 2015 – 2018 (forutsatt årlig bevilgning i statsbudsjettene):

Belønningsordning	2015	2016	2017	2018
Tilskudd, mill. kroner	71,55	60	64,5	64,5

Ettersom avtalen ble inngått sent i 2015 ble det bare brukt 5,5 mill. kroner i 2015. Resten av beløpet for 2015, 66 mill. kroner, ble derfor avsatt på fond til bruk senere år. Utgiftene til tiltak etter ordningen med tilhørende finansiering av tilskuddsmidlene vil bli lagt inn i budsjettet gjennom budsjettreguleringer etter iverksetting av de enkelte tiltak, og kommer derfor i tillegg til de oppførte budsjettmidlene.

Noe av midlene fra belønningsordningen vil bli benyttet til driftstiltak for kollektivtrafikken i Tromsø, men hoveddelen av bevilgningen vil gå til infrastrukturtiltak på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig vegnett. Mesteparten av midlene vil derfor bli overført til Tromsø kommune eller Statens vegvesen etter at disse tiltakene er gjennomført.

Fylkesvegger

For budsjettåret 2017 prioriterer fylkesrådet å opprettholde dagens driftsnivå på de 12 fylkesveggerfergesambandene. I tillegg ligger det midler til drift av to sommerferger i budsjettammen.

Økningen fra to til tre skift i sambandet Storstein – Lauksundskaret – Nikkeby er videreført i 2017.

Med virkning fra 1.3.2017 innføres et nytt fergeregulativ for Troms, og vi går da vekk fra å bruke riksregulativets pris og rabattbestemmelser. Som en del av det nye takstregulativet vil det bli innført periodebillett for 30 dager for personbil (kjøretøy inntil 6 meter) i alle fergesambandene. Samtidig fjernes personbilletteiringen og rabattsatsen ved bruk av Reispenger eller Mobillett settes til 20 prosent. Det vises for øvrig til Fylkesrådets behandling av sak om nytt fergeregulativ for Troms.

I løpet av 2017 vil de 12 sambandene bli konkurranseutsatt for å inngå kontraktene som skal gjelde fra 2020 og framover.

Båtruter

For budsjettåret 2017 prioriterer Fylkesrådet å opprettholde dagens driftsnivå på de 6 lokal- og hurtigbårutene i fylket.

Høsten 2016 er alle båtrutene i Troms konkurranseutsatt og kontrakter gjeldende fra 2020 forventes å bli inngått i løpet av våren 2017. Det vises til sak behandlet i Fylkestinget i oktober, som beskriver rammebetingelser og funksjonskrav i forbindelse med disse anbudene.

I løpet av 2017 vil det bli vurdert om man skal gjennomføre et forsøk med justering av blant annet ruta Harstad-Finnsnes-Tromsø slik at ankomst til Tromsø på formiddagen blir om lag 1 time tidligere enn i dag.

Transportordning for funksjonshemmede

Det budsjetteres med 13,18 mill. kroner til ordningen med TT-kort. Bevilgningen dekker også driftsavtale med Rogaland Taxi for administrasjon av ordningen.

Fylkesveier

Mål	Strategi	Tiltak
Kommunikasjon og infrastruktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår og markedstilgang.	Arbeide for å øke de økonomiske rammene for transportnettet i Troms.	Fylkesrådet legger inn de økte fornyingsmidlene fullt ut og vil jobbe for å få på plass et nasjonalt etterslepsløft.

Hovedutfordringer

Økende grad av forfall på veiene i kombinasjon med økte kapitalutgifter.

Omtale av aktuelle områder

I rammen inngår midler til samferdsels- og miljøetaten og midler som stilles til disposisjon for Statens vegvesen (SVV) gjennom den årlige leveranseavtalen til drift, vedlikehold, trafiksikkerhet, miljø og andre tiltak på fylkesvegene.

Prisjustert ramme fra 2016 er økt med netto 19,436 mill. kroner. Endringen er sammensatt av følgende justeringer:

- Statsbudsjettendring 2017, økning fornyingsmidler 18,479 mill. kroner
- Økning ramme tilbakeført fra reduserte kapitalutgifter, 0,947 mill. kroner

Netto budsjettamme fordeles slik mellom fylkeskommunen og vegvesenet i 2017:

(1 000 kr)	Bud 2016	Prisvekst	Endringer	Bud 2017
Statens vegvesen Netto utgifter drift og vedlikehold fylkesveier	538 265	13 457	19 426	571 148
Troms fylkeskommune Lønn, planlegging og diverse utgifter fylkesveier	21 514	427	0	21 941
Trafikksikkerhetsutvalget Trafikksikkerhetstiltak	2 775	52	0	2 827
Sum drift og vedlikehold fylkesveier	562 554	13 936	19 426	595 916

Midlene som stilles til disposisjon for Statens vegvesen er foreløpig foreslått fordelt slik:

Faste driftskontrakter	293 477
Bruer – inspeksjon og vedlikehold	7 560
Kaier – inspeksjon og vedlikehold	21 480
Tunneler – inspeksjon og vedlikehold	8 160
Trafikksikkerhetstiltak	800
Dekkelegging	61 919
Sum Drift og Vedlikehold	393 396
Fornyingsmidler (<i>herav 83 800 til investering</i>)	150 507
Tunnelsikkerhet	27 245
Sum drift, vedlikehold og fornying fylkesveger	571 148

På grunn av nye driftskontrakter, i Tromsø-området fra 2016 og i Nord-Troms og Indre Midt-Troms fra 2017, øker kostnadene til faste driftskontrakter langt ut over det som er ordinær økning. Også sist det ble inngått nye driftskontrakter, i 2013, opplevde vi en kraftig økning i kostnadene. De faste driftskontraktene utgjør nå om lag $\frac{3}{4}$ av fylkeskommunens ramme til drift og vedlikehold av fylkesveier, når de ekstra statlige midlene til fornying og tunnelsikkerhet holdes utenfor. Postene til dekkelegging og øvrig vedlikehold av fylkesveier er derfor betydelig redusert i disponeringen av den ordinære rammen for 2017, jf. figur vist i kapitlet om hovedutfordringer foran.

Utviklingen av kostnadene til drift og vedlikehold omregnet med kommunal deflator til 2017-kroner vises nedenfor for perioden 2013 – 2017. Som tabellen viser er dekkeleggingen redusert hvert år, mens det har vært brukt noe mer til vedlikehold i de årene driftskontraktene ikke har hatt noen realvekst. Litt av rammereduksjonene har vært hentet fra disse postene også, men det meste har vært hentet fra posten til dekkelegging. I 2017 ser vi at dekkelegging er redusert med 35,5 mill. 2017-kroner fra 2013. Av dette går knapt 33 mill. kroner til å dekke økte kapitalutgifter og reduksjon av totalrammen til samferdsel, mens de resterende 2,6 mill. kroner sammen med reduksjonen på 1,6 mill. kroner til vedlikehold går til å dekke økningen på nesten 4,3 mill. kroner i driftskontraktene.

Utvikling drifts- og vedlikeholdskostnader fv 2013-17	Budsjettbeløp oppskrevet med kommunal deflator til 2017-kr					Differanse 2017 -2013 i 2017-kr
	2013	2014	2015	2016	2017	
<i>Kommunal deflator</i>		3,0 %	3,0 %	2,7 %	2,5 %	
Driftskontrakter	289 202	278 532	275 296	265 434	293 477	4 275
Dekkelegging	97 428	91 511	85 056	76 831	61 919	-35 509
Vedlikehold	39 623	47 274	45 943	50 184	38 000	-1 623
Sum drift og vedlikehold	426 254	417 317	406 295	392 449	393 396	-32 858
Endring fra året før i 2017-kr		-8 937	-11 022	-13 846	947	-32 858

For 2017 reduseres rammen til dekkelegging med 15 mill. kroner i forhold til budsjett 2016. Det settes derfor av en del av fornyingsmidlene til å ta igjen etterslep på dekkeleggingen. Det bør være en uttalt målsetning at andelen fylkesveger i Troms med dårlig eller svært dårlig dekketilstand skal reduseres i årene fremover. For å få til dette må dekkelegging og andre tiltak med betydning for veidekket prioriteres.

Av «Grønt hefte 2017» framgår det at det for Troms er beregnet et behov på 510 mill. kroner (eks mva) til drift og vedlikehold av fylkesvegene dersom dagens standard skal opprettholdes. Beregningen er gjort av Statens vegvesen ved hjelp av MOTIV. For 2017 er det foreslått bevilget 393,4 mill. kroner til drift og vedlikehold av fylkesvegene, noe som betyr at forfallet på vegnettet kan forventes å øke det neste året når en ser bort fra den delen av forfallet som utbedres av fornyingsmidler.

Det er i 2017 lagt opp til en samlet bevilgning til innhenting av etterslep og oppfyllelse av tunnelsikkerhetsforskriften på 177,75 mill. kroner. Av det samlede beløpet vil 76 mill. kroner gå til oppgradering av tunneler, 45,3 mill. kroner til Fv 848 Fornes – Sørrollnes (Hamran) og 16,2 mill. kroner er foreslått til utbedring av bruer. Herav vil totalt 83,8 mill. kroner bli overført til investeringsbudsjettet fordi tiltakene etter regnskapsforskriftene er å betrakte som investeringer.

I bevilgningen til fylkesveier under samferdselsetaten ligger blant annet lønnsutgifter til egne ansatte, reiser, møter, kjøp av konsulenttjenester ved utredninger samt egenkapital til gang- og sykkeltiltak i investeringsbudsjettet på 7,55 mill. kroner og reserver til merutgifter/akuttbehov for vedlikehold på 10 mill. kroner.

Trafikksikkerhet

I budsjettet for 2017 er det lagt opp til en netto ramme på 2,827 mill. kroner til disposisjon for Trafikksikkerhetsutvalget i Troms. I tillegg er det budsjettert med 0,8 mill. kroner til trafikksikkerhetstiltak i budsjettammen til SVV under vedlikehold fylkesveier.

I rammen inngår utgifter til diverse prosjekter og tilskudd til trafikksikkerhet:

- «Trygt hjem for en 50-lapp» for alle kommunene i Troms unntatt Tromsø
- Sykkelopplæring og sykkelhjelmer til elever i grunnskolen (4. klassinger)
- Skolesekker i fluoriserende farge til alle 1. klassinger
- Tilskudd til Trygg Trafikk Troms
- Tilskudd til kommunene for krattrydding
- Tilskudd til andre mindre trafikksikkerhetstiltak

Kapitalutgifter

Sektorens driftsrammer skal i tillegg til ordinær drift dekke kapitalutgifter tilknyttet lån til finansiering av investeringstiltak. Herav refunderes en del av renteutgiftene gjennom den statlige rentekompensasjonsordningen for transporttiltak i fylkene og gjennom bidrag fra Harstad kommune vedrørende Bjarkøyforbindelsen og fra Karlsøy kommune vedrørende Langsundforbindelsen.

Den årlige lånerammen med rentekompensasjon fra staten utgjorde 100 mill. kroner pr år i perioden 2010 – 2014. I perioden 2015 – 2019 har Troms fått en ramme på 143,9 mill. kroner pr. år.

Rentekompensasjonen dekker ikke de faktiske renteutgiftene på lånene. Det budsjetteres med 2,6 prosent flytende rente i 2017 og 2018, 2,9 prosent i 2019 og 3 prosent i 2020. Lån med inngåtte fastrenteaftaler budsjetteres med avtalt rente. På inntektssiden budsjetteres det med 1 prosent rentekompensasjon ut fra det som legges opp til i statsbudsjettet for 2017.

Lånene med rentekompensasjon er avdragsfrie i 5 år og deretter er det 15 års nedbetalingstid. Øvrige lån er beregnet som serielån med 30 års løpetid uten avdragsfri periode.

Videreført ramme fra 2016 til renter og avdrag mv. er på 46,67 mill. kroner. Beregnede utgifter for 2017 utgjør 35,723 mill. kroner.

I forrige økonomiplan var kapitalutgiftene for 2017 beregnet til 71,4 mill. kroner. De viktigste forholdene av betydning for endret beregning av kapitalutgifter i 2017 i forhold til beregning i økonomiplan 2016 – 2019 er:

- Fylkestingets vedtak om å bevilge 170 mill. kroner i egenkapital til investeringstiltak i stedet for bruk av lån i sak 35/16 – utgjør en besparelse på 9,2 mill. kroner
- Utsatt planlagt opptak av lån i 2016 til 2017 som følge av mindreforbruk Bjarkøyforbindelsen i 2016 – utgjør en besparelse på 1,67 mill. kroner
- Økt kostnadsanslag for Bjarkøyforbindelsen – utgjør en merutgift på 0,44 mill. kroner
- Utsettelse av Langsundforbindelsen – utgjør en besparelse på 8,61 mill. kroner
- Ekstraordinære avdrag dekket av tilskudd til rassikring for lån tatt opp i forbindelse med rassikringstiltakene Ballesvikskaret og Gryllefjordbotn med til sammen 167,5 mill. kroner mer enn det som lå inne i forrige beregning (det var lagt inn 12,5 mill. kroner betalt i 2015 i forrige økonomiplan) – utgjør en besparelse på 12,32 mill. kroner
- Reduksjon av budsjettert rente fra 3 prosent til 2,6 prosent i 2017 – utgjør en besparelse på 2,85 mill. kroner
- Fergeavløsningsmidler for Bjarkøyforbindelsen er forutsatt lagt inn i rammen til dekning av kapitalutgifter fra og med 2019 med 16 mill. kroner (er foreløpig lagt inn som inntekt i stedet for økning av rammene i beregningene).

Av innsparingen på 10,947 mill. kroner i 2017 går 10 mill. kroner til delvis dekning av rammereduksjonen på 27 mill. kroner, mens resterende kr 947.000 overføres vedlikehold fylkesveier. For å dekke nettoøkningen i 2018 og årene fremover må tilsvarende beløp omdisponeres fra rammen til veivedlikehold.

Beløp i 1000 kr

	2017	2018	2019	2020
Beregnet netto kapitalutgifter	35 723	51 943	77 546	97 069
Videreført ramme kapitalutgifter fra 2016	-46 670	-46 670	-46 670	-46 670
Reduserte/økte kapitalutgifter i økonomiplanen	-10 947	5 273	30 876	50 399
Inntrukket til delvis dekning rammereduksjon	10 000	10 000	10 000	10 000
Fergeavløsningsmidler Bjarkøyforbindelsen			-16 000	-16 000
Omdisponeres til/fra rammen for veivedlikehold	- 947	15 273	24 876	44 399
Økning fra forrige år	-947	16 220	9 603	19 523

Øvrige områder

Budsjettområde	Netto bevilgning 1000 kr
Klima og miljø	1 843
Løyvebehandling	635
Administrasjon	4 927
Sum	7 405

Klima og miljø

Mål	Strategi	Tiltak
Redusere utslipp av klimagasser og redusere og effektivisere energiforbruket	Regional Klima- og energistrategi med 1. Reduksjonsstrategier 2. Tilpasningsstrategier	1. Nettverksbygging og seminarer 2. Klimapartnerarbeidet 3. Ladestasjoner i samarbeid med UiT 4. Elbussprosjekt 5. Skråbilprosjektet 6. Ren kyst prosjektet – bekjempelse marin forøpling 7. Miljøsertifisering av TFK 8. <i>Deltakelse i belønnings-ordningen i Tromsø</i>

Bevilgningen dekker lønn til 2 stillinger med tilhørende reise- og møteutgifter o.l. I tillegg ligger det midler til deltakelse i prosjekter innenfor klima, miljø og energi i budsjettammen.

- Det legges opp til nettverksbygging og seminarer som en oppfølging av regional Klima- og energistrategi.
- Prosjekt Klimapartner Troms – etablere Klimapartner Troms i samarbeid med offentlig og privat virksomhet for konkret og effektivt å bidra til målbar reduksjon i utslipp av klimagasser og konkretisering av grønn omstilling i Troms. Egen sak om dette legges frem for Fylkestinget i desember 2016. Prosjektet finansieres delvis av tilskudd fra offentlige instanser, medlemsavgifter og egeninnsats. Prosjektleder vil bli tilsatt.
- Fylkeskommunens ladestrategi – målsetning om lademulighet på 6 prosent av parkeringsplassene ved fylkeskommunale bygg.
- Det jobbes videre med muligheten for å etablere et Elbussprosjekt i Tromsø, med mål om to busser med tilhørende ladeinfrastruktur i fast drift fra sommeren 2018. Medfinansiering fra eksterne kilder er en forutsetning.
- Innenfor energieffektivisering skal det jobbes aktivt med å støtte og være med å initiere FOU arbeid knyttet til teknologiutvikling for mer effektiv energiforvaltning og –bruk.

- Skråbildeprosjektet videreføres i 2017, med bildeserie av kystområdene, vassdrag og andre flom- og skredutsatte områder. Oppdatering av skråbildeserien fra 2003-08 er et kraftfullt verktøy for planlegging, klimatilpasning og miljøforvaltning. Dette er et samarbeid mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen. Det søkes samfinansiering fra kommuner og statlige etater.
- Ren kyst – rent hav-prosjektet – samarbeid med Fylkesmannen og kommunene Tromsø, Balsfjord og Karlsøy. Koordinering, planlegging og gjennomføring av ryddeaksjoner.
- Bidra til miljøsertifisering av TFK

Deltakelse i belønningsordningen bidrar også til målsetningen om mindre klimagassutslipp gjennom økt bruk av kollektivtrafikk og sykkel i stedet for personbil.

Løyvebehandling

Fylkeskommunen har ansvaret for behovsprøvde løyver. Videre har fylkeskommunen mulighet til å gi dispensasjon fra krav om løyve for transport med begrenset omfang.

Fra og med 01.01.15 ble behandlingen av de ikke-behovsprøvde løyvene (goods og turvogn) overført til Statens Vegvesen. Fylkeskommunen har fremdeles ansvaret for returbeløp ved innlevering av gods- og turvognløyver som er utstedt før 2015.

Investeringsbudsjett

Mål	Strategi	Tiltak
Kommunikasjon og infrastruktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår og markedstilgang.	Prioritere (de planlagte) fergeavløsningsprosjektene	1. Bjarkøyforbindelsen 2. Langsundforbindelsen
	Tilrettelegge for bedre fremkommelighet, trafiksikkerhet, kollektivtransport, gange og sykkel innenfor sentrene på nivå 1 og 2	1. Harstadpakken 2. Transportnett Tromsø 3. Kollektivinfrastruktur
	Vektlegge å redusere avstandsulemper og flaskehals for å styrke næringslivets konkurransekraft	1. Bjarkøyforbindelsen 2. Langsundforbindelsen 3. Langbakken 4. Planlegging Ullsfjordforbindelsen
	Sikre vedlikehold av og reinvestering i eksisterende vegnett slik at vegkapitalen ikke forringes.	1. Fv 848 Fornes – Sørrollnes 2. Kvalsundtunnelen 3. Nordlibekken og Strømsør bruer 4. Flesnes bru
Transportpolitikken bygger på en visjon om at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller livsvarig skadde i transportsektoren, «0-visjonen»	Høy prioritering av investeringstiltak som i størst mulig grad hindrer ulykker med hardt skadde og drepte	1. Harstadpakken 2. Langbakken 3. Skredsikring Fv 2 Aun 4. Skredsikring Røynebukt 5. Forlengelse G/S-vei Tømmervik-Grunnreis 6. Forskuttering G/S-veier 7. Fv 848 Utbedring Rolla 8. Fv 848 Segelstein

Mål og strategier er vedtatt av Fylkestinget i mars 2014 i sak 13/14 Regional Transportplan for Troms 2014 – 2023. Enkelte prosjekter er et resultat av mer enn én strategi.

Hovedutfordringer

- Store kostnadsoverskridelser på mange veganlegg
- Store prosjekter binder opp det meste av investeringsrammen

Investeringsprosjekter, spesielt de som går over flere år, får ofte store kostnadsoverskridelser. Med så stramme driftsrammer som vist foran, er det ikke rom for å ta opp mere lån i økonomiplanperioden. Også fylkesrådets målsetting om at gjeldsgraden ikke skal øke utover allerede vedtatte låneopptak legger føringer for fremtidige låneopptak. Eventuelle overskridelser vil derfor gå ut over muligheten til å kunne legge inn nye tiltak.

De to store prosjektene Bjarkøyforbindelsen og Langsundforbindelsen binder opp det meste av budsjetttrammene i perioden 2017 – 2020. Bjarkøyforbindelsen blir også betydelig dyrere enn det som var kostnadsanslagene da det ble lagt inn i budsjettet ved oppstarten. Nytt kostnadsanslag i 2016 gir en økning på 238 mill. kroner. Kostnadsanslaget for Langsundforbindelsen er usikkert da forbindelsen er utsatt minst 2 år i påvente av rettssak og KS2-utredning, se kommentarene til prosjektet, men det må forventes en betydelig kostnadsøkning også for dette prosjektet. I tillegg finansieres oppstartede prosjekter som Harstadpakken, Langbakken og planlegging av Ullsfjordforbindelsen. Med unntak av midler til Transportnett Tromsø i 2017 og 1 mill. kroner per år til kollektivinfrastruktur legges det derfor ikke inn nye lånefinansierte tiltak i økonomiplanperioden.

Ved bruk av driftsmidler blir det likevel mulig å finansiere to nye tiltak for G/S-tilrettelegging og i tillegg finansieres fem prosjekter av fornyingsmidler som overføres fra drift til investering.

Rassikring er ført opp i henhold til planlagt ramme for siste år i rassikringsplanen for 2014 – 2017, men rassikring Fv 2 Aun kommer inn og må prioriteres foran Røynebukta. Ny rassikringsplan for perioden 2018 – 2021 er ikke vedtatt ennå. Foruten Røynebukta forventes det at flere tiltak blir tildelt midler i neste periode. Disse vil bli innarbeidet ved senere rullinger av økonomiplanen.

Ordningen med rentekompensasjon for transporttiltak ble innført fra 2010 og kom etter behandling av Nasjonal Transportplan for perioden 2010 – 2019. Selv om ordningen forutsettes å fortsette til og med 2019 er den likevel avhengig av årlige budsjettbevilgninger. I økonomiplanen har vi forutsatt at ordningen vedvarer på samme nivå som for 2016 til og med 2019. For 2020 er derfor alle lån forutsatt opptatt som ordinære lån uten renterefusjon.

Investeringsramme

INVESTERINGSOVERSIKT						
INVESTERINGSOVERSIKT						
Kostnadsanslag og finansiering	BUD 2016	BUD 2017	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	Sum økplan 2017-2020
SEKTOR/Prosjektnavn						
Harstadpakken	19 500	61 800	4 500			66 300
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp	-3 600	-10 680	-225			-10 905
Bompenger	-14 000	-35 000				-35 000
Låneopptak, rentekompensasjonslån	-1 900	-16 120	-4 275			-20 395
Transportnett Tromsø		24 000				24 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-4 160				-4 160
Låneopptak, rentekompensasjonslån		-19 840				-19 840
Bjarkøyforbindelsen	267 823	142 640	325 000	100 000		567 640
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp	-49 423	-26 390	-60 125	-18 500		-105 015
Låneopptak, rentekompensasjonslån	-116 965	-99 925	-135 620	-81 500		-317 045
Låneopptak, ordinære betingelser	-100 635	-15 525	-128 455			-143 980
Refusjon fra SVV	-800	-800	-800			-1 600
Tilskudd Harstad kommune (dekning renter/avdrag)	-9 493	-9 730	-9 973	-10 223	-10 478	-40 404
Langsundforbindelsen	4 500	4 000	145 500	245 000	150 000	544 500
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp	-500	-275	-26 900	-45 300	-27 750	-100 225
Låneopptak, rentekompensasjonslån	-	-	-	-59 820	-	-59 820
Låneopptak, ordinære betingelser	-4 000	-3 725	-118 600	-139 880	-122 250	-384 455
Tilskudd Karlsøy kommune (dekning renter/avdrag)			-1 160	-1 189	-1 218	-3 567
Langbakken	35 000	68 000				68 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp	-6 500	-12 250				-12 250
Låneopptak, ordinære betingelser	-28 500	-55 750				-55 750
Kollektivinfrastruktur		1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-185	-185	-185	-185	-740
Låneopptak, rentekompensasjonslån		-815	-815	-815		-2 445
Låneopptak, ordinære betingelser					-815	-815
Miljø- og servicetiltak	1 000		1 000	1 000	1 000	3 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp	-185		-185	-185	-185	-555
Låneopptak, rentekompensasjonslån	-815		-815	-815		-1 630
Låneopptak, ordinære betingelser					-815	-815

INVESTERINGSOVERSIKT	BUD 2016	BUD 2017	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	Sum økplan 2016-2019
Kostnadsanslag og finansiering						
SEKTOR/Prosjektnavn						
Planlegging	3 500	4 500	500	1 000	3 000	9 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp	-175	-150	-25	-50	-150	-375
Låneopptak, rentekompensasjonslån	-3 325	-4 350	-475	-950		-5 775
Låneopptak, ordinære betingelser					-2 850	-2 850
Planlegging Ullsfjordforbindelsen	7 000	3 000	2 000			5 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp	-350	-150	-100			-250
Låneopptak, rentekompensasjonslån	-2 150	-2 850	-1 900			-4 750
Tilskudd RDA-midler	-3 000					
Tilskudd fra kommuner	-1 500					
Ekstraordinært avdrag lån rassikring	8 000	88 974				88 974
<u>Finansiering:</u>						
Statstilskudd rassikring	-8 000	-88 974				-88 974
Skredsikring Fv 2 Aun		17 000				17 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-3 050				-3 050
Statstilskudd rassikring		-13 950				-13 950
Skredsikring Fv 243 Røynebukta		5 200	80 000	34 800		120 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-924	-14 400	-6 250		-21 574
Statstilskudd rassikring		-4 276	-65 600	-28 550		-98 426
Fv86 Forlengelse G/S-vei Tømmervik- Grunnreis		9 200				9 200
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-1 650				-1 650
Overført fra drift samferdsel		-7 550				-7 550
Tilbakebetaling kommunale forskutteringer G/S-veier			7 550	7 550	4 000	19 100
<u>Finansiering:</u>						
Overført fra drift samferdsel			-7 550	-7 550	-4 000	-19 100
Fv 848 Fornes - Sørrollnes		55 200				55 200
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-9 900				-9 900
Overført fra drift samferdsel (<i>formyingsmidl.</i>)		-45 300				-45 300
Fv 848 Segelstein		2 300				2 300
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-				-
Overført fra drift samferdsel (<i>formyingsmidl.</i>)		-2 300				-2 300

INVESTERINGSOVERSIKT	BUD 2016	BUD 2017	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	Sum økplan 2016-2019
Kostnadsanslag og finansiering						
SEKTOR/Prosjektnavn						
Fv 263 Kvalsundtunnelen		24 500				24 500
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-4 500				-4 500
Overført fra drift samferdsel (<i>fornyingsmidl.</i>)		-20 000				-20 000
Fv 847 Nordlibekken og Strømsør bruer		3 500				3 500
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-600				-600
Overført fra drift samferdsel (<i>fornyingsmidl.</i>)		-2 900				-2 900
Fv 102 Flesnes bru		16 000				16 000
<u>Finansiering:</u>						
Mva-Komp		-2 700				-2 700
Overført fra drift samferdsel (<i>fornyingsmidl.</i>)		-13 300				-13 300
SUM INVESTERINGER SAMFERDSEL	346 323	530 814	567 050	390 350	159 000	1 647 214
<u>Finansiering:</u>						
EK, mva-kompensasjon	-60 733	-77 564	-102 145	-70 470	-28 270	-278 449
Statstilskudd rassikring	-8 000	-107 200	-65 600	-28 550	-	-201 350
RDA-tilskudd	-3 000					-
Tilskudd fra kommuner	-1 500					-
Refusjoner	-800	-800	-800	-	-	-1 600
Overføring fra drift sektorene		-91 350	-7 550	-7 550	-4 000	-110 450
Sum Egenkapital	-74 033	-276 914	-176 095	-106 570	-32 270	-591 849
Bompenger	-14 000	-35 000	0	0	0	-35 000
Bruk av rentekompensasjonslån	-125 155	-143 900	-143 900	-143 900	0	-431 700
Bruk av lån	-133 135	-75 000	-247 055	-139 880	-126 730	-588 665
Sum finansiering	-346 323	-530 814	-567 050	-390 350	-159 000	-1 647 214

Kolonnen BUD 2016 viser ikke hele investeringsbudsjettet for 2016, bare hva som er bevilget til prosjekter som er oppført med bevilgninger i perioden 2017-20. For prosjektene Harstadpakken, Bjarkøyforbindelsen og Langsundforbindelsen er beløpene i tillegg justert for endringer vedtatt i Fylkestingets sak 35/16 og foreslått i sak om budsjettoppfølging i desember 2016.

Harstadpakken

Harstadpakken blir finansiert med bompenger, statlige og fylkeskommunale midler. I tillegg har Troms fylkeskommune satt av 40 mill. kroner til å øke kollektivtilbudet. Fylkesvegprosjektene utgjør om lag 163 mill. kroner hvorav 53 mill. kroner dekkes av fylkeskommunale investeringsmidler.

For 2017 er det behov for 10 mill. kroner til Fv 6 Hagebyveien og 5 mill. kroner til Fv 12 Kongsveien/Mercurveien. I tillegg er det behov for midler til reguleringsplanarbeid med 4,1 mill. kroner i 2017 og 4,5 mill. kroner i 2018 (se spesifikasjon i avsnittet for Planlegging under).

Med dette er det budsjettert følgende av fylkeskommunale midler (1000 kr):

Strekning	Tidligere år	2017	2018	Sum
Mercurveien/Kongsveien	3 416	6 500	400	10 316
Hagebyveien/Trondenesveien	16 337	9 700		26 037
Åsegarden/Tennvassåsen		2 900	1 400	4 300
Stangesveien			1 200	1 200
Bergsveien			1 500	1 500
Sum	19 753	19 100	4 500	43 353

Det gjenstår da å finansiere knapt 10 mill. kroner av fylkeskommunens andel av investeringene, noe som vil bli innarbeidet ved neste rullering av fylkesvegplanen og deretter innarbeidet i økonomiplanen.

I 2016 ble det også budsjettert med 14 mill. kroner dekket av bompenger til Hagebyveien. For 2017 budsjetteres det med 35 mill. som skal dekkes av bompenger. I tillegg kommer mva. på de bompengefinansierte beløpene, som fylkeskommunen får refundert gjennom ordningen med mva-kompensasjon.

Til sammen budsjetteres det med 61,8 mill. kroner i 2017, herav 19,1 mill. kroner i fylkeskommunale midler og 42,7 mill. kroner finansiert med bompenger.

Transportnett Tromsø

Transportnett Tromsø er planleggingsarbeid og forberedelser til neste bypakke for Tromsø etter Tromsøpakke 3. Planleggingsarbeidet har foregått fra 2013 og avsluttes i 2016.

Midlene for 2017 går til tiltak på Fv 59 Stakkevollvegen. Her er det store behov knyttet til støy, trafiksikkerhet og tilrettelegging for gange og sykkel.

Inkludert i totalrammen på 24 mill. kroner er 2 mill. kroner til planlegging av tiltak på Fv 59 Gimle – Nordøyavegen. Planleggingen starter i 2016 og finansieres ved å låne fra prosjekter med mindreforbruk. Midlene tilbakeføres fra bevilgningen i 2017.

Bjarkøyforbindelsene

Prosjektet innebærer etablering av tunnel mellom Grytøy og Bjarkøy, og sjøfylling/bruer mellom Grytøy og Sandsøy. I tillegg skal det bygges ny veg på Grytøy fram til tunnelinnslaget. Prosjektet hadde byggstart høsten 2014 med forventet ferdigstillelse senhøsten 2018.

Prosjektet ligger etter opprinnelig skjema. Entrepriise 2 (sjøfylling mellom Grytøy og Sandsøya) er utlyst med tilbudsfrist i slutten av oktober.

Kostnadsoverslaget er revidert i 2016 på bakgrunn av vanskelige grunnforhold med innlekkasje av vann i tunnelen, forsinkelser og krav til regularitet i fergeforbindelsen. Nytt kostnadsoverslag er på 1,167 mill. 2016-kroner med en innlagt usikkerhet på 7 prosent av styringsrammen. Ut fra dette budsjetteres det med 1,2 mrd. kroner til prosjektet inkludert noe prisvekst i perioden. Dette er en økning av kostnadsanslaget på 238 mill. kroner i forhold til kostnadsramme godkjent i Fylkestingets sak 11/14.

Finansieringsoversikt

Budsjettår	Bevilgning	Mva-komp	Ref. SVV	Stats-tilskudd	Lån/felles-finansiering
Budsjett 2014 (planlegging 2010-2013)	9 854				9 854
Budsjett 2014	53 943	7 143		22 800	24 000
Budsjett 2015	300 740	57 025	715		243 000
Budsjett 2016	267 823	49 423	800		217 600
Budsjett 2017	142 640	26 505	800		116 135
Budsjett 2018	325 000	60 125	800		264 075
Budsjett 2019	100 000	18 500			81 500
Sum	1 200 000	218 721	3 115	22 800	956 164

På grunn av forsinket fremdrift vil om lag 243 mill. kroner av bevilgningen på 267 mill. kroner i 2016 bli overført til 2017. Dette beløpet vil dermed bli disponibelt i tillegg til foreslått bevilgning på 142,6 mill. kroner i 2017.

Statens Vegvesen sitt innspill til budsjettet for 2017 er på 194,4 mill. kroner, det vil si om lag 50 mill. kroner høyere enn det som budsjetteres. Fylkesrådet vil om nødvendig komme tilbake med forslag om å fremskynde noe av planlagt bevilgning og låneopptak i 2018 i forbindelse med budsjettoppfølgingen i 2017.

Langsundforbindelsen

Prosjektet innebærer etablering av tunnel mellom Ringvassøya og Reinøya, utbedring og ny veg på Ringvassøya og Reinøya, samt nytt fergeleie i Sætervika nord på Reinøya. Fergeleiet i Sætervika skal betjene innkortet fergesamband Reinøy – Vannøy – Karlsøy.

Prosjektet hadde en forventet oppstart våren 2016 med forventet ferdigstillelse i 2018, men i januar 2016 ble reguleringsplanen kjent ugyldig i Nord-Troms Tingrett. Ankesak vil komme opp i slutten av 2016. I løpet av 2017 vil det bli foretatt ekstern kvalitetssikring (KS2) av prosjektet. Det betyr at det tidligst kan bli oppstart av prosjektet i 2018.

Budsjettet for 2016 ble derfor nedjustert fra 150 mill. kroner til 4,5 mill. kroner. For 2017 legges det inn 4 mill. kroner til dekning av planlegging og ekstern kvalitetssikring (KS2). Resten av budsjettbeløpene som var oppført i økonomiplanen for 2016-19 er forskjøvet med 2 år. Opprinnelig kostnadsoverslag var 698 mill. kroner, men man må forvente økt kostnadsoverslag både som følge av forskyvningen i tid og ekstrakostnader til rettsaker og ekstern utredning.

Stortinget har ennå ikke behandlet spørsmålet om innkreving av bompenger som inngår i finansieringen av prosjektet.

Langbakken

Stor stigning opp Langbakken skaper problemer på vinterstid. Prosjektet omfatter bygging av 2900 meter med ny fylkesveg samt ny gang- og sykkelveg som skal tilpasses eksisterende fylkesveg i begge ender av planområdet. I tillegg skal det bygges parkeringsplass, stopplomme for ventende trafikk for kryssing av Skattørsundet bru samt stopplomme/utsiktspunkt inntil nyeien.

Prosjektet er igangsatt og forventes fullført høsten 2017.

Kostnadsoverslaget er øket fra 100 til 103 mill. kroner. Det ble bevilget 35 mill. kroner i budsjettet for 2016. Resterende 68 mill. kroner bevilges i 2017.

Kollektivinfrastruktur

Mye av kollektivinfrastrukturen langs fylkesvegnettet er umoderne og trenger utbedring. Det er behov for å flytte og legge ned mange holdeplasser og andre steder opprette nye. Det skal utarbeides en plan for behov og prioriteringer av tiltak.

Det settes derfor av 1 mill. kroner hvert år i økonomiplanperioden for å kunne utbedre og modernisere noe av kollektivinfrastrukturen.

Kollektivinfrastruktur i Tromsø har midler gjennom belønningsordningen og Tromsøpakke 3.

Miljø- og servicetiltak

Denne rammen dekker tiltak som skal ivareta hensynet til biologisk mangfold, vanndirektivet og støv- og støyreducerende tiltak. Det foreslås bevilget 1 mill. kroner til miljø- og servicetiltak på fylkesvegene for hvert av årene i økonomiplanperioden fra og med 2018. For 2017 er det fortsatt disponibelt midler fra tidligere års bevilgninger.

Planlegging

Totalt budsjetteres det med 16,1 mill. kroner til planlegging i 2017. I tillegg ligger det også midler til planlegging i bevilgningen til Langsundforbindelsen. Planlegging av rassikringstiltak inngår i prosjekter som finansieres av statstilskudd.

Prosjekter	2017	2018	2019	2020
Harstadpakken				
- Mercurveien/Kongsveien	1 500	400		
- Hagebyveien/Trondenesveien (reduksjon av 2 mill. kr bev. i 2016)	-300			
- Åsegarden/Tennvassåsen	2 900	1 400		
- Stangnesveien		1 200		
- <u>Bergsveien</u>		<u>1 500</u>		
Sum planlegging Harstadpakken	4 100	4 500		
Transportnett Tromsø				
- Fv 59 Gimle - Nordøyavegen	2 000			
Fv 848 Fornes - Sørrollnes				
- Godvika – Hamran inkl. Ura (finansieres av fornyingsmidler)	200			
Fv 848 Segelstein (finansieres av fornyingsmidler)	2 300			
Ullsfjordforbindelsen	3 000	2 000		
G/S-vei Silsand-Islandsbotn	1 000			
Ny/ombygging fergekai Storstein	2 000			
Utbedring Hamn (Torskenpakken)	1 000			
Mindre tiltak	500	500	500	500
Nye tiltak			500	2 500
Sum	16 100	7 000	1 000	3 000

Planleggingsmidler til Harstadpakken, Transportnett Tromsø, Fv 848 Fornes - Sørrollnes og Segelstein samt Ullsfjordforbindelsen budsjetteres direkte på prosjektene og inngår i de oppførte bevilgningene til disse prosjektene.

Som følge av at det ikke budsjetteres med nye tiltak med oppstart etter 2017 budsjetteres det ikke med planleggingsmidler til nye tiltak ut over de oppførte før mot slutten av økonomiplanperioden.

Fv 86 G/S-vei Silsand – Islandsbotn

Planleggingen startet i 2015 og slutføres i 2017. Tiltaket fikk tildelt 3 mill. kroner i planleggingsmidler i 2016 og kr 146.000 i 2015. Det budsjetteres med 1 mill. kroner til slutføring av reguleringsplanarbeidet i 2017.

Det var opprinnelig forutsatt at dette prosjektet skulle inngå i en bypakke for Finnsnes, men det er usikkert når en slik pakke eventuelt vil bli vedtatt. Prosjektet vil bli vurdert ved utarbeiding av Fylkesvegplan for 2018 – 2021.

Ny/ombygging fergekai Storstein

En utbedring av Storstein fergekai bør innarbeides i handlingsprogrammet for fylkesveg i neste 4-års periode. Ideelt sett bør et oppgradert fergeleie stå klart før neste anbudskontrakt starter i 2020 eller 2021.

Sambandet betjenes i dag med en 25-bilers ferge som er bortimot det største fergekaien klarer å håndtere. Kapasiteten i fergesambandet er sprengt på enkelte avganger. I tillegg er det svært liten dybde i fergebåsen. For å sikre kapasiteten, og muligens spare kostnader til drift av sambandet, er det ønskelig at man fra og med neste anbud kan sette inn en 50-bilers ferge og samtidig redusere driften til 2-skifts ordning. Dette vil styrke det totale tilbudet i sambandet.

På denne bakgrunn bør en utredning iverksettes allerede i 2017 med tanke på å fastslå behovet for oppgradering/ombygging av Storstein fergekai eller om kaien heller bør flyttes. Det settes av 2 mill. kroner til utredning og reguleringsplanarbeid i 2017.

Utbedring Hamn

I budsjettet for 2016 ble det lagt inn 3 mill. kroner til planlegging av utbedring av Fv 86 i Hamn (Senja). Utbedringen av veien inngår i Torskenpakken. Beløpet var feilaktig lagt inn med finansiering av statlig tilskudd til skredsikring. Dette er imidlertid ikke et skredsikringsprosjekt og bevilgningen trekkes derfor tilbake. Forbruket av planmidler i 2016 dekkes ved omdisponeringer. For 2017 legges det inn 1 mill. kroner til å fortsette planleggingen.

Planlegging Ullsfjordforbindelsen

Fylkestinget vedtok i sak 53/12 å starte arbeidet med å utrede fergefri forbindelse over Ullsfjorden til Lyngen. Formålet med planarbeidet er å utarbeide en regional plan med anbefaling om vegtrasé for ny fylkesveg 91.

Planprogrammet utgjør første steg i arbeidet med regional plan og ble godkjent av styringsgruppen 15.09.16 og behandlet av Fylkesrådet i sak 214/16. Fylkestingets behandling skjer i samme møte som budsjettbehandlingen.

Planleggingsprosjektet har en økonomisk ramme på 12 mill. kroner. Herav ble 7 mill. kroner lagt inn i budsjett 2016. Det budsjetteres med 3 mill. kroner i 2017 og de siste 2 mill. kroner i 2018.

Samtidig må en se på hvordan det kan skapes økonomisk handlingsrom til å gjennomføre prosjektet. Det foreligger intensjon om delfinansiering fra andre parter samt brukerfinansiering.

Ekstraordinært avdrag på lån rassikring

Det budsjetteres med siste overføring fra staten til nedbetaling av fylkeskommunalt forskutteringslån på prosjektene Ballesvikskaret/Gryllefjordbotn. Totalt skal 180 mill. kroner av rassikringstilskudd benyttes til nedbetaling av lån som måtte tas opp av fylkeskommunen for å få ferdigfinansiert prosjektene i byggeperioden. Hittil er 21,026 mill. kroner nedbetalt i 2015 og i 2016 vil det bli nedbetalt 70 mill. kroner. Restbeløpet på 88,974 mill. kroner er planlagt nedbetalt i 2017.

Skredsikring Fv 2 Aun

Den 17. juli 2016 ble Fv 2 over Aunfjellet stengt på grunn av ras. Strakstiltak i form av sikring med stag og nett ble iverksatt etter befaring med geolog, men det er fortsatt tilfeller med ras av jord og stein ut i veibanen. Mer omfattende sikringstiltak må gjennomføres og det budsjetteres med 17 mill. kroner. Nettoutgiften dekkes av statlig tilskudd til skredsikring.

Et eventuelt mindreforbruk av statstilskudd til dette prosjektet overføres skredsikring Røynesbukta.

Skredsikring Fv 243 Røynesbukta

Tiltaket består av bygging av fjordkryssing i Sifjordbotn for å unngå snøskredfarlige områder. Tiltaket inngår i Torskenpakken og er kostnadsberegnet til 110 mill. 2015-kroner. Reguleringsplanarbeidet startet i 2014 og fullføres i 2016.

Det budsjetteres med totalt 120 mill. kroner fordelt på årene 2017 – 2019, inkl. prisvekst. Bevilgningen på 5,2 mill. kroner i 2017 går til byggeplanlegging og utlysning av anbud, slik at det er klart til byggestart så tidlig som mulig i 2018. Prosjektet forutsettes fullfinansiert av statlig tilskudd til skredsikring i byggeperioden og utlysning av anbud skjer under forutsetning av tilsagn om tilskudd.

Fv 86 Forlengelse Gang- og sykkelveg Tømmervik - Grunnreis

Tiltaket er en forlengelse med 670 m av G/S-vei bygget i 2016. Rester av den gamle riksvegen kan benyttes i en overgangsperiode, men er kun midlertidig, da den ligger på motsatt side av vegen og vil gi trafikksikkerhetsutfordringer

Kostnadsanslaget er på om lag 9 mill. 2016-kroner. Det legges inn 9,2 mill. kroner i 2017 inkl. prisvekst.

Tilbakebetaling kommunale forskutteringer G/S-veier

Det er inngått forskutteringsavtale på 7,5 mill. kroner med Skånland kommune vedrørende bygging av G/S-vei Evenskjer – Skånland skole. Prosjektet ble fullført i 2015 og tilbakebetaling av forskutteringsbeløpet til kommunen skal etter avtale skje i 2019.

I tillegg vil det bli inngått avtale med Balsfjord kommune om G/S-tilrettelegging langs Fv 858 i Meistervik. Strekingen er fra boligfeltet i Meistervik til krysset ved Malangseidet (Fv 858/286). Tiltaket omfatter 1,55 km gang- og sykkelvei, ny bussholdeplass og trafikksikkerhetstiltak. Det var opprinnelig planlagt gjennomført i 2014 i Fylkestingets sak 73/10 Handlingsprogram for Gang- og sykkeltilrettelegging, men er senere skjøvet ut av Handlingsplan for fylkesveger i perioden 2014 – 2017 på grunn av kostnadsøkninger for andre G/S-prosjekter som var prioritert foran dette.

Byggingen startet våren 2016 og forventes ferdigstilt sommeren 2017. Balsfjord kommune bygger veien og står inntil videre som veieier. Kostnaden er beregnet til 14,5 mill. kroner ekskl. mva.

For begge prosjektene er det forutsatt kommunale egenandeler på 20 prosent i samsvar med Fylkestingets vedtak i sak 73/10, senere videreført i gjeldende handlingsplan for fylkesveger.

Tilbakebetaling til kommunene dekkes innenfor rammene til G/S-tiltak i driftsbudsjettet. Det betyr at tilbakebetalingen til Balsfjord kommune må skje over flere år.

Prosjekter finansiert av fornyingsmidler

Til og med 2016 har alle prosjekter som ble finansiert av fornyingsmidlene fra staten blitt budsjettert og regnskapsført som driftsutgift. Etter en vurdering av pågående og planlagte prosjekter kommer en frem til at noen av disse prosjektene etter regnskapsforskriftene skal føres som investeringer. For 2016 vil utgiftene for de aktuelle prosjektene bli ompostert til investeringsregnskapet og forslag om overføring av drifts(fornyings)midler til dekning av kostnadene vil bli lagt frem for Fylkestinget i desember 2016. For 2017 legges prosjektene direkte inn i investeringsbudsjettet med finansiering av driftsmidler.

Fv 848 Fornes - Sørrollnes

Prosjektet omfatter flere punktutbedringer på strekingen mellom Ytre Forså og Sørrollnes og har vært finansiert av fornyingsmidler og blitt utgiftsført som vedlikehold i driftsregnskapet. Gjennomførte utbedringer er: Fjellsikring i området Skredan-Agneset (2013), vegutbedring Skredan – Godvika 1100 m (2014), etablering av midlertidig fergeleie på Breivoll (2015) og vegutbedring Hamran 1100 m (2016).

Siden utbedringen ved Hamran er en betydelig standardheving skal dette føres som investering.

For 2017 budsjetteres det med 55,2 mill. kroner for parsell 3 strekingen Hamran – Ura – Godvika.

Fv 848 Segelstein

Hensikten med prosjektet er forbedring av framkommelighet på strekingen Aspelia–Sæter på Andørja. Det skal planlegges tunnel kombinert med ny vei gjennom området. I dag preges strekingen av bratte stigningsforhold, smal kjørebane og dårlig kurvatur.

For 2017 budsjetteres det med 2,3 mill. kroner til planlegging.

Fv 263 Kvalsundtunnelen

Prosjektet omhandler utskifting av pumpeanlegg, da gammelt eksisterende anlegg er i dårlig stand og har behov for fornying. Prosjektet startet høsten 2016 og forventes ferdigstilt våren 2017.

For 2017 budsjetteres det med 24,5 mill. kroner.

Fv 847 Bygging nye Nordlibekken og Strømsør bruer

Bruene var i dårlig forfatning, og både breddeutvidelse og forsterkning ble ansett som nødvendige tiltak for å holde normal standard. Prosjektet startet i 2016 og slutføres i 2017.

For 2017 budsjetteres det med 3,5 mill. kroner.

Fv 102 Bygging ny Flesnes bru

Brua er i dårlig forfatning og både breddeutvidelse og forsterking er nødvendig i forhold til den gamle brua.

For 2017 budsjetteres det med 16 mill. kroner inkl. prosjektering.

Planlagt prosjekt som ikke inngår i forslag til økonomiplan

Bussdepot Tromsø

Tomt til nytt bussdepot i Tromsø er anskaffet og for tiden pågår detaljregulering og forhandlinger om makebyte av nabotomten slik at arealet kan utvides. Planleggingsarbeidet vil fortsette i 2017. Byggeprosjektet vil bli igangsatt i økonomiplanperioden, men det vil neppe bli byggestart før i 2018. Fylkesrådet vil legge frem en egen sak om dette dersom det skulle bli behov for og finnes rom for bevilgning i løpet av 2017.

5 NÆRING

Faktaboks nærings- og regional utvikling, forskning og innovasjon, miljø

Nærings- og regional utvikling

- Strategiutvikling for næringssektorer og innovasjonsdrivere
- Prosjekt- og programutvikling
- Internasjonalisering
- Arenabygging
- Samarbeidspartnere og innovasjonsmiljø
- Forskning og utvikling og kompetanse

Forvaltningsoppgaver

- Rådgivning og veiledning
- Forvaltning av statlige og fylkeskommunale virkemidler
- Akvakultur og havressurs
- Vannforvaltning
- Kystsoneplanleggingen i Troms

Driftsbudsjett

Næringsstaten	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SUM SEKTOR 70						
Utg	432 025	243 372	187 919	187 669	187 009	186 589
Innt	-387 509	-198 445	-140 152	-140 152	-140 152	-140 152
Netto	44 516	44 927	47 767	47 517	46 857	46 437

Budsjettrammen for næring i 2017 er i fylkesrådets innstilling på 47,7 mill. kroner.

Kommentarer til endringer:

Endring (i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020
Prisvekst	641	641	641	641
Akvakultur - saksbehandlerstilling	135	135	135	135
Tilknytningsavgift Bredbåndsfylket	3 264	3 264	3 264	3 264
Økning næringsfondet	3 547	3 296	2 635	2 214
Regional transportstøtte	-4 747	-4 746	-4 745	-4 744
SUM ENDRNG	2 840	2 590	1 930	1 510

Innsparingen dekkes gjennom bruk av rammen til regional transportstøtte. Resterende beløp av avsatt ramme til regional transportstøtte overføres til fylkeskommunalt næringsfond.

I tillegg opphører næringsrettede midler regional utvikling (post 551.61) på 58,4 mill. kroner fra 2017. Rammen til næring er redusert med dette beløpet, men det har ingen nettovirkning.

Verktøy – søkbare virkemidler

Tabellene under viser de ulike søkbare tilskuddordningene for 2017. Virkemidlene er fordelt på statlige og fylkeskommunens virkemidler. De utgjør en vesentlig del av verktøyene for å utøve fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør. Bruken av midlene skal være et bidrag til å løse utfordringer og/eller stimulere til å videreutvikle potensialer i og for Troms.

Fylkeskommunale virkemidler – i hele 1000 kr	2016	2017
Fylkeskommunalt næringsfond	8,81	12,48
Innovasjonsinfrastruktur	15,57	15,88
Regional transportstøtte	4,62	Avvikles
Støtte til dagligvarebutikker i utkantstrøk	0,56	0,57
SUM Fylkeskommunale virkemidler	29,56	28,93
Statlige virkemidler – i hele 1000 kr	2016	2017
Regionale utviklingsmidler (551.60), ekskl. Interreg ⁵	101,97	72,84
Næringsretta midler til regional utvikling (551.61)	58,40	Foreslått avvikla
Regionale forskingsfond Nord-Norge	33,6	38,7
Utviklingsmidl. forvaltet ihht avtale m/Statskog (2015-2017)	1,00	1,00
Tilskuddsmidler til rekruttering og likestilling i landbruket	0,96	0,96
VRI Troms (virkemiddel for regional FoU og innovasjon)	7,6	søkt 4,8
SUM Statlige virkemidler	203,53	118,30

På grunn av stadig lavere bevilgningsramme for regional transportstøtte ble støttebeløpet til enkeltbedrifter kraftig redusert, noe som også har ført til flere avslag og færre innkomne søknader. Rammen er blitt redusert med 62 prosent siden 2012 og den maksimale støttesatsen ble senket til 300.000 kroner i 2015 (fra 1 mill. kroner i 2012). Med bakgrunn foreslår fylkesrådet avvikling av ordningen.

Det er tre departementer⁶, Forskningsrådet og Statskog som er oppdragsgiver for de statlige virkemidlene. De endelige beløpene for 2017 vil ikke bli avklart før i tildelingsbrevene.

Postene 60 og 61

Det er gjennom budsjettproposisjonene varslet en kraftig reduksjon av de statlige virkemidlene til regional utvikling for Troms i 2017 og i hovedsak på kapittel 551 og postene 60 og 61 som tilhører programkategori 13.50 Distrikt - og regionalpolitikk.

I Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD) budsjettdokumenter for 2017 viser den fylkesvise foreløpige tildelingen på post 60 at Troms får en reduksjon på om lag 29 prosent. Nedgangen tilsvarer en reduksjon på 29,13 millioner kroner som også inkluderer en straff og

⁵ Interreg forvaltes av Stab

⁶ Kommunal -og moderniseringsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet

ett nedtrekk på 7,5 millioner kroner for feil bruk av post 60 på Pollfjelltunellen, jf. [sak 41/16](#) til fylkestinget i juni 2016.

Når det gjelder post 61 foreslås den avvirket allerede fra og med 2017.

Fra om med 2017 er det foreslått endringer i programkategori 13.50s målstruktur, nye øremerkende poster og nye forskrifts- og retningslinjer.

Forvaltning

Virkemidlene forvaltes i henhold til oppdragsbrev fra departementer, forskrift- og retningslinjer for postene 60 og 61, regionale planer og strategier, samt forvaltningsloven, offentlighetsloven og reglement for økonomistyring.

Nærmere omtale av de ulike virkemiddelordningene, [jf. fylkestingsak 51/16 - Næringsretta utviklingsarbeid i Troms 2015- rapport til fylkestinget](#), vedtatt tatt til orientering i fylkestinget i juni 2016.

Prioriteringer

Troms fylkeskommune spiller en aktiv rolle som regional utviklingsaktør ved å føre en politikk som tilrettelegger for økte muligheter, både for eksisterende og ufødt næringsliv. Fylkeskommunen bistår primærkommunene på tvers av kommunegrensene i utviklingen av god infrastruktur og næringsplanlegging som kan bidra til utvikling og realisering av industri- og næringsvirksomhet. Dette for å utløse potensialet fylket og landsdelen har i nordområde-satsingen.

Fylkeskommunens handlingsrom i næringspolitikken ligger i samspillet mellom de regionale utviklingsmidlene, de næringsrettede virkemidlene med bakgrunn i regionalt differensiert arbeidsgiveravgift, det fylkeskommunale næringsfondet og virkemidler knyttet til styrking av den regionale innovasjonsinfrastrukturen. I tillegg kommer bransjerettede tilskuddsmidler og kompetanseinnsats i ulike prosesser og prosjekter gjennom ulike satsinger og strategisk innsats på de enkelte bransjer og næringer.

En viktig forutsetning for en vellykket innovasjonspolitik for Troms er en regionalisert tilnærming som kan fange opp dynamiske prosesser regionalt, bred alliansebygging og gjensidig forpliktende samarbeid i regionen. Vellykket utviklingsinnsats forutsetter at fylkeskommunen har nødvendige ressurser til å bidra til brede utviklings- og samarbeidsprosesser lokalt og regionalt.

Som oppfølging av fylkestingets vedtak, Fylkesplan for Troms 2014-2025, utarbeider og iverksetter fylkesrådet næringsstrategier og satsinger på utvalgte områder og arbeider målrettet med å oppnå de politiske mål gjennom disse strategiene. Prioriteringene gjøres i økonomiplan og årsbudsjett, samt de årlige handlingsprogrammene knyttet til de statlige tilskuddsordningene til regional utvikling.

Næringssetaten prioriterer følgende oppgaver for 2017 i forbindelse med tilrettelegging for nærings- og regional utvikling:

- Følge opp strategi for økt mineralutvinning i Troms fylke (vedtatt, påbegynt arbeid med Nord-Norsk mineralstrategi i samarbeid med Finnmark og Nordland)
- Følge opp strategi for petroleum (vedtatt)

- Følge opp strategi for reiseliv (vedtatt)
- Følge opp strategi for havbruk (vedtatt)
- Følge opp regional plan for landbruk (vedtatt)
- Følge opp næringsstrategi for Nord-Troms (vedtatt)
- Utvikle og iverksette strategi for kulturnæringer (påbegynt)
- Utvikle og iverksette en FoU- og innovasjonsstrategi for Troms (2016)
- Utvikle og iverksette en strategi for næringsutvikling (2017)
- Utvikle en strategi for økt verdiskaping i maritim næring (2016/2017)
- Utvikle en strategi for økt verdiskaping i marin næring (2017)
- Definere og følge opp tema som omstilling i kommunene, bidrag til realisering av kommunal næringsrettet infrastruktur og følge opp kommunale næringsfond
- Ta initiativ og følge opp nasjonale initiativer innen sektorer som utviklingsprogrammet for byregioner og småkommuneprogrammet

Næringsetaten har også ansvar for koordinering og gjennomføring av pilotprosjekt for bedre kunnskapsgrunnlag for regional kompetanseplanlegging, finansiert av Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Mål, strategier og tiltak innen hvert enkelt område formuleres i egne strategidokumenter som vedtas i fylkestinget.

Nærings- og regional utvikling

Hovedmål (Fylkesplan for Troms 2014-2025)		Strategi (Fylkesplanens handlingsprogram 2015-2018)	
Kap. 2 Nordområdene	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	2.4	Legge til rette for nasjonale og internasjonale virksomheter og kapital som bidrar til sysselsetning, næringsutvikling og innovasjon i nord
		2.5	Internasjonal orientering, med særlig fokus på Barentsregionen, EU/EØS og Arktisk råd. Det bilaterale grenseoverskridende samarbeidet skal baseres på samarbeidsavtaler med et sterkt næringsfokus
Kap. 3 Næringsstrategier, FoU og kompetanse	Være konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomheter	3.1	Satse på regionale fortrinn, dvs. utvikling av næringsvirksomhet og kompetanse knyttet til bærekraftig utnyttning av naturressurser
		3.2	Spesialisere næringsutviklingen i noen regioner med mål om å oppnå kritisk masse og tilhørende klyngeeffekter
		3.3	Utvikle næringer som er konkurransedyktige globalt
		3.5	Bidra til at FoU-institusjonene i Troms og landsdelen er i førersetet med tanke på å utvikle kunnskap om, for og i nordområdene.
		3.6	Styrke samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljø i og utenfor fylket.
		3.9	Rekruttere og produsere kompetent arbeidskraft
		3.10	Utvikle kunnskapsbasert næringsliv og kompetansearbeidsplasser slik at unge kan bli i regionen eller kommer tilbake etter endt utdanning
Kap. 4 Senterstrategi	Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	4.1	Legge til rette for senterutvikling, økt vekstkraft og bostadsattraktivitet i by- og regionsentrene
		4.5	Legge til rette for en positiv stedsutvikling som tiltrekker innbyggere til å bo og virke i hele fylket
		4.11	Legge til rette for bredt bredbånd i hele Troms og innovativ anvendelse av bredbåndsnettet

Hovedutfordringer innen nærings- og regional utvikling

- Nedgang i internasjonale økonomier og lav oljepris fører til mindre oppdragsmengde for bedriftene og økt ledighet i deler av økonomien.
- Endringer i klimatiske forhold skaper utfordringer for samfunn og næringsliv.
- Lavere innovasjonsgrad i næringslivet enn i resten av landet og i sammenliknbare regioner i Europa.
- Stort behov i hele fylket for tilretteleggende infrastrukturiltak som kommunalinfrastruktur (vann, næringsareal og kai), samferdsel (vei, sjø og flyplass) og annen næringsrettet infrastruktur (bredbånd).
- Manglende risikokapital for bedriftsinvesteringer er en utfordring i fylket.
- Næringslivet bruker for lite ressurser på forskning og utvikling.
- Stort behov for bedre nettverk og økt mobilitet mellom forskningsmiljøer og bedrifter i regionen.

- Behov for å utvikle flere bransjeklynger hvor mindre bedrifter sammen kan løfte egen innovasjonsgrad og inntjeningssevne samt internasjonal konkurransekraft.
- Behov for å styrke utviklingen innen de næringer som utnytter fordeler og naturgitte forhold i regionen, matnæringer, leverandørindustri og utnyttelse av naturressurser.

Uforløst potensiale innen nærings- og regional utvikling

- Troms har et enormt uforløst potensiale innen fornybare ressurser, som kan bidra til vekst og utvikling i samfunns- og næringsliv.
- Oppdrettsnæringen og leverandørindustri i tilknytting til næringen har et stort uforløst potensiale for bærekraftig vekst basert på naturgitte forhold i fylket.
- Den nye FoUoI-strategien skal identifisere regionens fortrinn og naturlige satsingsområder for fremtidens næringsliv.
- Økt innovasjonsgrad i bedriftene i fylket vil øke andelen EU-midler til regionens bedrifter og forskningsmiljøer og bidra til å skape kompetansearbeidsplasser som både vil holde de unge i regionen og trekke nye mennesker til.
- Gjennom økt klyngedannelse vil enkeltbedriftene styrkes og øke egen innovasjonsgrad og levedyktighet på lengre sikt.
- Kostnadsfokus i petroleumssektoren fører med seg nye utfordringer for leverandørindustrien, samtidig som det skaper nye muligheter for innovasjoner og utvikling.

Driftsbudsjett

Næringsetaten følger opp fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør og understøtter fylkesrådet med rådgivnings- og sekretariatsfunksjoner relatert til oppgaven. Nedslagsfeltet inkluderer strategiutvikling for næringssektorer og innovasjonsdrivere, iverksettelse og oppfølging av prosjekt- og programutvikling, internasjonalisering og arenabygging. Etaten bistår med å fremskaffe bakgrunnsopplysninger til høringsuttalelser, taler og presentasjoner. Etaten arbeider også med informasjonsarbeid ut gjennom å tilrettelegge med informasjon og pressemeldinger innenfor næringsetatens arbeidsfelt.

Årlig gjennomfører etaten Tromskonferansen som er en arena for politisk og administrativ ledelse i kommunene i fylket, næringsarbeidere, nære samarbeidspartnere i næringshager, kunnskapsparke, virkemiddelapparat og andre næringsmiljøer i fylket. Etaten har med de ulike arbeidsfeltene et stort nettverk, og har en funksjon som bindeledd mellom ulike deler av samfunnet, næringsliv, organisasjoner og det politiske nivået.

Næringsetaten gjennomfører en rekke møter med kommunene i Troms med ulike temaer etter kommunenes behov og har ansvaret for å drive opplæring i bruk av søknads- og forvaltningsportalen www.regionalforvaltning.no for kommunene. Som et ledd i dette arbeidet arrangerer etaten et årlig seminar i bruk av søknads- og forvaltningsportalen for forvaltere (RF-seminar).

Fylkesråd for helse, kultur og næring er av fylkesrådet tildelt administrativt ansvar og delegert utøvelse av eierskap av en egen portefølje. Næringsetaten bistår fylkesråden i forhold til oppfølgingen av ansvaret på relevante selskaper. Etaten deltar på en rekke årsmøter i selskaper, organisasjoner og foreninger som en del av oppfølgingen av eierskapsansvaret og ulike næringspolitiske satsingsområder.

Næringssetaten har forvaltningsansvar for fylkeskommunale næringsrettede utviklingsmidler som nyttes for å utløse ytterligere nasjonale og regionale midler:

- Fylkeskommunalt næringsfond
- Tilskudd til innovasjonsinfrastruktur
- Tilskudd til dagligvarebutikker i utkantstrøk i Troms

Fylkeskommunalt næringsfond

Det fylkeskommunale næringsfondet har som formål å bidra til næringsutviklingstiltak i Troms og det kan gis tilskudd til blant annet undersøkelser og planlegging, kompetanseheving og støtte til etablering. Betydningen av Fylkeskommunalt næringsfond har økt de senere år med stadige nedtrekk på de statlige rammene for 551.60/61 – de regionale utviklingsmidlene, og det forhold at retningslinjene for disse midlene strammes inn fra departementet. Etterspørselen etter fylkeskommunale midler som kan benyttes til både utviklingsprosjekter og nødvendige infrastrukturtiltak i fylket, øker dermed stadig. Troms har store utfordringer innen næringsretta infrastruktur/strømforsyning hvor det kreves spleiselag mellom næring-offentlig for å kunne realisere prosjekter som er viktig for Tromssamfunnet. Eksempel er oppgradering av strømkabel til Nord Senja kombinert med ytre ringstruktur for fiberinfrastruktur som det er stort behov for.

Øremerkede virkemidler/rammer på driftsbudsjettet

Rammen innovasjonsinfrastruktur nyttes for å understøtte strategiske innovasjonsselskaper, herunder blant annet næringshager, inkubatorer og andre selskaper som fylkeskommunen har eierskap til og som har betydning for næringsutviklingen, deriblant NordNorsk Reiseliv AS og FilmCamp. Næringssetaten tildeler også støtte til dagligvarebutikker i utkantstrøk i Troms for å sikre lokalbefolkningen på mindre steder og bygdesamfunn et tilbud av dagligvarer i sitt nærområde. Det foreslås at rammene for disse virkemidlene opprettholdes på samme nivå i 2017.

Forskning og utvikling og kompetanse

VRI Troms

Virkemidler for regional FoU og innovasjon (VRI) er forskningsrådets og fylkeskommunens felles satsing på innovasjon i næringslivet. VRI startet opp i 2008 og har gått over to treårige perioder. Programmet er nå i tredje og siste periode (2014-2016) og skal gjennom egne virkemidler og strategier føre til økt innovasjon og verdiskapning i bedrifter i Troms gjennom økt bruk av kunnskapsbasert forskning. VRI 2014-2016 har reiseliv og maritim- og petroleumsrelatert leverandørindustri som særlige satsingsområder og har samarbeidet særlig mot klyngene Arena Lønnsomme Vinteropplevelser, Arktisk Maritim Klynge, LUNN og Biotech North. VRIs virkemidler vil fra 2017 videreføres gjennom forskningsrådets nye regionale satsing. Regionalsatsing Troms vil være et sett av flere virkemidler som skal bidra til operasjonalisering av fylkeskommunens FoU og innovasjonsstrategi. Strategien skal vedtas av fylkestinget i desember. Det er søkt om 2 mill. kroner årlig til regionalsatsing Troms fra forskningsrådet fra 2017-2019.

RFFNORD

Regionale forskingsfond Nord-Norge (RFFNORD) skal mobilisere til økt FoU-innsats og styrke forskning for regional innovasjon og utvikling. Fondsregion Nord-Norge skal støtte opp om prosjekter med regional relevans som bidrar til å utvikle verdiskapning og forskningsbasert

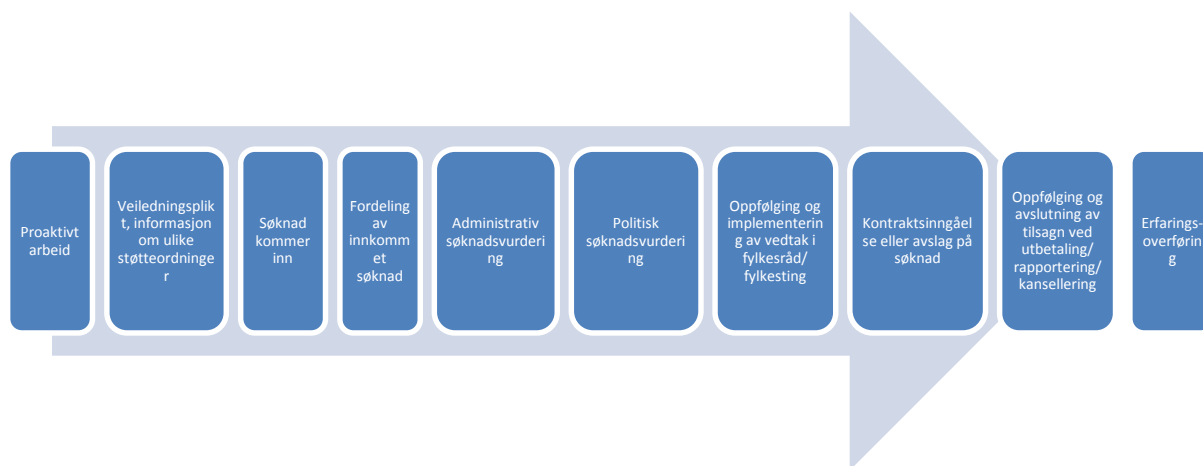
kunnskap som styrker utviklingen av nordnorsk næringsliv, offentlig sektor og FoU-miljøene i regionen. RFFNORD er eid i fellesskap av de tre nordligste fylkene og har et eget, felles styre. Fylkeskommunene Nordland, Troms og Finnmark er i ferd med å utvikle en ny felles strategi basert på eierfylkenes regionale prioriteringer for fondet i perioden 2017-2020. Fondet lyser ut om lag 40 mill. kroner i året og har et spesielt ansvar for å ivareta samiske miljø, samt mobilisere mot Horisont 2020. RFFNORD er helfinansiert av Kunnskapsdepartementet og samarbeider tett med forskningsrådet.

Forvaltningsoppgaver

Rådgivning, veiledning og virkemiddelforvaltning

Næringsetaten har ansvar for oppgaver som rådgivning/veiledning, saksbehandling og forvaltningskontroll, mål og resultatstyring, og finansieringsbistand. Målgruppen for rådgivningen i næringsetaten er internt fylkeskommunens beslutningstakere i form av fylkesråd og fylkesting, og eksternt rettet mot brukergrupper i form av bedrifter, organisasjoner, kommuner og privatpersoner, samt sentrale myndigheter.

Deler av den utadrettede rådgivningen er knyttet til virkemiddelforvaltningen. Arbeidsmengden varierer både i form av å bistå i en søknadsprosess, behandling av søknader og forvaltning av tilskudd etter at disse er gitt. Næringsetatens arbeidsflyt knyttet til saksbehandling vises nedenfor.

Søknadene forvaltes gjennom en web basert søknadsportal – www.regionalforvaltning.no. Søknadsportalen krever bistand til kommunene som forvalter næringsfond i bruk av systemet. Næringsetaten bidrar også aktivt med forbedring og videreutvikling av systemet gjennom innspill og deltakelse i KMDs brukerråd. Forvaltning av virkemidlene krever gode rutiner og arbeidsflyt fra søknaden er blitt sendt inn til endelig vedtak. Prosjektoppfølgning underveis og i avslutningen av prosjektet skal bidra til at næringsetaten kan rapportere på måloppnåelse, resultater og effekter av virkemiddelinnsetningen. Dette skal rapporteres videre til oppdragsgivere – departementer og fylkesting – gjennom statistikkrapporter og beskrivende årsberetninger.

Investeringsvirkemidler under Næringsetatens ansvarsområde:

Fiskeflåtefondet og Næringsfondet

Investeringsvirkemidler næringsetaten forvalter er forankret i følgende to fond: Fylkeskommunalt næringsfond og Troms fylkeskommunes Fiskeflåtefond. Begge fondene har

«næringsutvikling» som formål. Fylkestinget vedtok i sak 77/15 «Budsjettoppfølging per 15. oktober 2015» at alle avdrag innbetalt på lån gitt over næringsetatens ansvarsområde skal behandles samlet, og ikke skilles mellom de ulike fondene. Midlene skal så kunne lånes ut i løpet av året til aktuelle næringsutviklingstiltak hvor investeringsmidler er aktuelle. Retningslinjer og vilkår for aktuelle fond legges til grunn for de enkelte utlånene.

Troms fylkeskommunes fiskeflåtefond ble etablert i 1996 ved hjelp av en engangsbevilgning. Fondets midler lånes til fiskere som investerer i fiskefartøy i henhold til retningslinjene for fondet, og det er ikke bevilget nye midler til fondet siden det ble etablert. De midler som kan bevilges til nye lån over fondet er begrenset til lån som innfris og avdrag på eksisterende lån. Nye lån fra fiskeflåtefondet er dermed avhengig av innbetalte avdrag fra eksisterende portefølje og lån som blir innfridd.

I budsjettoppfølgingen per 15.10.2016 er det lagt opp til avsetning til disposisjonsfond nærings- og fiskeflåtefondet 2,85 mill. kroner. Av dette inngår utbetaling av lån i Fiskeflåtefondet, 1,7 mill. kroner innvilget i 2016, men som vil utbetales i 2017. Fylkesrådet innstiller på at det inntektsføres 1,7 mill. kroner fra disposisjonsfondet i 2017 til utbetaling av innvilget lån.

Akvakultur og havressurs

Fylkeskommunen har flere ulike roller i tilknytning til havbruksnæringen. Fra 1. januar 2010 ble myndigheten til å gi tillatelser etter akvakulturloven overført til fylkeskommunen. Videre ble det delegert innsigelsesmyndighet til planforslag på vegne av havbruksnæringen, i tillegg til myndighet og ansvar innenfor en rekke andre områder. Fylkeskommunen er regional planmyndighet og har også rolle som tilrettelegger og næringsutvikler. Som regionalt folkevalgt organ har fylkeskommunen videre en viktig rolle som påvirker overfor sentrale myndigheter når rammebetingelser legges. Fylkeskommunen har siden 2012 iverksatt flere tiltak som ledd av vedtatt havbruksstrategi og planlegger videre iverksettinger fremover. Flere produksjonsøkende tiltak er iverksatt i løpet av de senere år, noe som krever nye arealer og bedre utnyttelse av eksisterende, dersom de skal bli realisert. Nærings- og fiskeridepartementet lyste ut 5 prosent vekst i lakse- og ørretproduksjonen i 2015-2016 og i 2017 skal det innføres et nytt forvaltningsregime med produksjonsområder. Det må forventes økt trykk og flere søknader om lokaliteter, og økt konkurranse mellom selskapene om de arealer som gjøres tilgjengelig gjennom kommunenes kystsoneplaner.

Akvakulturforvaltningen ble overført til fylkeskommunen fra Fiskeridirektoratet i 2010 med to ansatte. Saksmengden har økt med omlag 50 prosent og det er innført forskrift som begrenser den tiden som maksimalt kan brukes på hver enkelt sak/søknad. Det er vedtatt nye kystsoneplaner i samtlige kystkommuner i fylket, noe som har økt antall nye lokaliteter/oppdrettsanlegg med opp mot 40 prosent i fylket. Tildeling av nye «grønne» konsesjoner og forestående vekst i næringen (som allerede er vedtatt) tilsier at oppdrettsproduksjonen vil øke med omlag 20 prosent i løpet av 1-2 år og kanskje så mye som 30-40 prosent i løpet av fem år. På denne bakgrunn er området styrket med 1 stilling fra 2016. Den nye stillingen får også delansvar for å arbeide med vannforvaltning (Regional forvaltningsplan for vannregion Troms). Det arbeidet har tett sammenheng med utviklingen i akvakulturnæringen og de største uavklarte problemstillingene i vannforvaltningen har sammenheng med påvirkninger fra akvakultur.

Vannforvaltning

Forvaltningsplan for Vannregion Troms ble vedtatt i fylkestinget i desember 2015. Fylkeskommunen får tilført øremerkede midler fra Miljødirektoratet som benyttes til praktisk

gjennomføring av planarbeid knyttet til forvaltningsplanen. Planen skal godkjennes av Klima- og miljødepartementet og ny planperiode på 6 år innledes. Fylkeskommunen har som vannregionmyndighet ansvar for veiledning ovenfor kommunene i deres vannforvaltningsarbeid. Organisering av dette arbeidet, samt implementering av gjeldende plan vil inngå i Planprogrammet for 2. planperiode fra 2016-2021 som vil bli utarbeidet når vannforskiften er revidert, antageligvis i 2017.

Kystzoneplanlegging i Troms

Formålet med satsingen Kystplan Troms, som ble gjennomført i 2013-2015, var å bidra til at kommunene i fylket har gode og oppdaterte kystzoneplaner. Prosjektet er nå gjennomført med stor suksess og det arbeides med å videreføre arbeidet for å sikre kontinuitet i planleggingen og ivareta den kompetanse som er opparbeidet.

16 STAB- OG STØTTEFUNKSJONER

Faktaboks stab og støtte

- Stab- og støttefunksjonene er en samlebetegnelse for de arbeidsoppgavene som er sektorovergripende og de støttetjeneste som fylkeskommunen er avhengig av for å fungere effektivt. Staben er organisert som en etat, mens støttefunksjonene er organisert i egne senter underlagt stabssjefen; økonomisenteret, drift- og utbyggingscenteret (herunder arkiv, sekretariat, bygg og eiendom), IT-senteret og personal- og organisasjonscenteret.
- Stab er sammensatt av ulike fagområder: advokatkontor, internasjonal avdeling, planavdeling, kommunikasjonsgruppe i tillegg til at stab har ansvar for controllerfunksjon og kvalitetsarbeid.

Driftsbudsjett

Stab og støttefunksjoner	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000 kr	2 015	2016	2017	2018	2019	2020
Stabssjef						
Utg	58 318	45 606	50 298	48 848	46 628	45 238
Innt	-36 785	-20 968	-20 968	-20 968	-20 968	-20 968
Netto	21 533	24 638	29 330	27 880	25 660	24 270
Drifts- og utbyggingscenteret						
Utg	125 053	116 271	110 687	110 657	110 657	110 657
Innt	-46 368	-34 345	-34 345	-34 345	-34 345	-34 345
Netto	78 685	81 926	76 342	76 312	76 312	76 312
IT-senteret						
Utg	18 567	17 464	18 109	18 109	18 109	18 109
Innt	-3 265	-1 869	-1 869	-1 869	-1 869	-1 869
Netto	15 302	15 595	16 240	16 240	16 240	16 240
Personalsenteret						
Utg	16 941	19 128	18 131	18 131	18 131	18 131
Innt	-1 305	-602	-602	-602	-602	-602
Netto	15 636	18 526	17 529	17 529	17 529	17 529
Økonomisenteret						
Utg	12 440	12 134	12 086	12 086	12 086	12 086
Innt	-1 685	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051	-1 051
Netto	10 755	11 083	11 035	11 035	11 035	11 035
SUM SEKTOR 10						
Utg	231 319	210 603	209 311	207 831	205 611	204 221
Innt	-89 408	-58 835	-58 835	-58 835	-58 835	-58 835
Netto	141 911	151 768	150 476	148 996	146 776	145 386

Prioriteringer

Hovedfokuset til stab- og støttefunksjonene er hvordan fylkeskommunen skal levere gode tjenester internt og til befolkningen og kommunene i Troms. Det vil si fokus på kvalitet i de arbeidsprosessene og tjenestene vi har ansvar for.

Stab- og støttefunksjoner er en samlekategori for stab, personal- og organisasjonssenteret, IT-senteret, økonomisenteret og drifts- og utbyggingssenteret. Dette er nødvendige støttefunksjoner i systemet som ivaretar fellestjenester som alternativt ville vært kostnader fordelt på fagetatene.

Innsparingene øker betydelig i økonomiplanperioden. I 2017 er innsparingene, til sammen 3,6 mill. kroner, spesifisert. I økonomiplanperioden øker innsparingene til 4,43 mill. kroner i 2018, 6,65 mill. 2019 og 8,04 mill. kroner i 2020. Hvordan disse skal tas vil være en del av prosessen som fylkesrådet starter i 2017. Det er flyttet midler både internt på stab og støtte, og fra stab og støtte til andre sektorer. Endringene i økonomiplanen er vist i tabellen nedenfor.

Endring (i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020
<u>Stabssjef</u>				
Innsparing fylkesrådets innstilling (Ikke spesifisert)		-800	-3 020	-4 410
Prisvekst	222	222	222	222
GISLine koordinator	135	135	135	135
Møbbeombud/elevombud	-150	-150	-150	-150
Elev- og lærlingeombud	-450	-450	-450	-450
Sekretariat Nord-Norsk råd		-250	-250	-250
Kontingent KS (flyttes fra DU)	4 331	4 331	4 331	4 331
Prosjekt "Forenkling digitalisering fylkeskommunene FINT3"	400			
Økning i KS-kontingent utover prisvekst	204	204	204	204
<u>Drifts- og utbyggingssenteret</u>				
Prisvekst	1 247	1 247	1 247	1 247
Kontingent KS (flyttes til stab)	-4 331	-4 331	-4 331	-4 331
Innsparing forsikring og energi	-2 500	-2 530	-2 530	-2 530
<u>IT-senteret</u>				
Prisvekst	151	151	151	151
Omorganisering TFT, overføring stab/støtte, Ftg. 34/16	433	433	433	433
Linsenser/vedlikehold Agresso, (flyttes fra økonomisenteret)	205	205	205	205
Tilknytningsavgift Bredbåndsfylket Troms(flyttet til næring)	-144	-144	-144	-144
<u>Personalsenteret</u>				
Prisvekst	73	73	73	73
Omorganisering TFT, overføring stab/støtte, Ftg. 34/16	30	30	30	30
Innsparing forsikringer og personalpolitiske tiltak	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
<u>Økonomisenteret</u>				
Prisvekst	24	24	24	24
Omorganisering TFT, overføring stab/støtte, Ftg. 34/16	133	133	133	133
Linsenser/vedlikehold Agresso, flyttet til IT	-205	-205	-205	-205
SUM ENDRNG	-1 292	-2 772	-4 992	-6 382

Det er i perioden 2014-2016 allerede gjennomført innsparinger for 9,6 mill. kroner. Konkret er det spart inn 3 stillinger, det er redusert driftsmidler og vedlikehold (byggningsvedlikehold,

service, drift/vedlikeholdsavtaler) og kjøp av tjenester. Videre er det kuttet 500.000 kroner i virkemidler og 200.000 knyttet til deltakelse i internasjonale nettverk (internasjonal avdeling).

Stabssjefen

	Hovedmål	Strategi	Strategi i økonomiplan (koble mot sektorplaner og internt arbeid)
1	Langsiktige og sektorovergrepene utfordringer skal samordnes slik at fylkeskommunen oppnår bedre styring og bedre kvalitet på de tjenestene som tilbys. Samfunnsutviklerrollen må styrkes.	Tettere kobling mellom fylkesplan/regionale planer og økonomi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Implementering av styrings- og kvalitetsprosjektet og videreutvikling av systemet. 2. Kvalitetssikre og videreutvikle fylkeskommunens styringsdokumenter 3. Aktiv nyhetsformidling gjennom nettsider og sosiale medier 4. Utvikle kommunikasjonsplattformene til fylkeskommunen 5. Bistå fylkesrådet og andre med informasjons- og kommunikasjonsarbeid
2	Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	Fokusere på våre fortrinn og fylkets bidrag i den nasjonale verdiskapingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Benytte OECD-rapport «Territorial regional review» i samarbeid med NSPA-nettverket, både på nasjonalt og internasjonalt nivå. 2. Sekretariatet for Nordnorsk råd
		Arbeide for institusjonsbygging basert på regionale fortrinn, herunder å videreutvikle Tromsø som Arktisk hovedstad	
		Sikre Troms som vertsfylke for forsvaret og arbeide for positive regionale effekter av forsvarets nærvær	
		Internasjonal orientering, med særlig fokus på Barentsregionen, EU/EØS og Arktisk råd. Det internasjonale arbeidet til Troms fylkeskommune skal bidra til en større politisk medvirkning i spørsmål av internasjonal karakter som berører Troms	<ol style="list-style-type: none"> 1. Løse felles utfordringer og utnytte felles muligheter gjennom grenseoverskridende samarbeid 2. Påvirke internasjonale rammevilkår for utviklingen i Troms 3. Mobiliseres til internasjonal deltakelse i Troms. 4. Øke den internasjonale kompetansen i fylket. Fremme miljøene og mulighetene fylket representerer internasjonalt
3	Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	Følge opp arealpolitiske retningslinjer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gjennomføring av planforum 2. Veiledning til kommunene 3. Reguleringsplankonferanse og plan- og byggesakskonferanse i samarbeid med fylkesmannen 4. Regional plan for reindrift 5. Regional plan for handel og service 6. Regional planstrategi
4	Arbeide for økt forståelse for juridisk tenkning i saksbehandlingen, samt yte bistand som dekker fylkeskommunens behov		Juridisk rådgivning og tvisteløsning

Hovedutfordringer

St. Meld. 22, nye folkevalgte regioner, rolle, struktur og oppgaver ble lagt fram til stortingsbehandling våren 2016. I meldingen vektlegges det regionale nivåets rolle som samfunnsutvikler. Rollen som samfunnsutvikler består i at det regionale nivå får oppgaven med å utforme den strategiske retningen for utvikling av regionen, sørge for mobilisering rundt regionens utviklingsmål samt koordinere virkemiddelbruken opp mot vedtatte målsettinger. Regional planlegging som verktøy for å lykkes blir framhevet.

Samfunnsutvikler rollen blir definert uavhengig av den pågående struktureringsprosess.

Skal Troms lykkes kreves det sterkere grad av samordning over etatsgrenser og tettere kobling mellom fylkesplansystemet og økonomiplanen.

Rammebetingelsene for regional utvikling påvirkes ikke bare av nasjonale myndigheter (endringer i inntektssystemet kutt i virkemidler som RUP og RDA), men også av EU. Et eksempel her er endringer i ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift.

Videre påvirker arealforvaltning og plansystemet også rammebetingelsene for regional utvikling. Dette er virkemidler som skal bidra til å skape stabile forutsetninger. Det stilles derfor krav til kvaliteten i planarbeidet i fylkeskommunen og kommunene.

Internt i fylkeskommunen er det behov for få bedre samordning av langsiktige sektorovergripende utfordringer og forsterke styringssystemet. Det er viktig at det er en rød tråd i plandokumenter, fra budsjett- og økonomiplan til sektorplanene. Dette skal gjenspeiles i enkeltsaker som legges frem for politisk behandling der økonomi, kvalitet og samordning skal være ivaretatt.

Det er videre viktig å sikre kvaliteten i anbudsprosesser og kontraktsinngåelser slik at man i sterkeste mulig grad unngår rettslige tvister. Samtidig som organisasjonen må bevisstgjøres om at juridiske spørsmål må avklares før saker legges frem til politisk behandling og før fylkeskommunen bindes opp.

Sentralt i all den fylkeskommunale virksomheten er kommunikasjon med innbyggerne på ulike plattformer.

Prioriteringer

En helhetlig regional utviklingspolitikk innebærer et lokalt, regionalt og internasjonalt perspektiv. Det vil i 2017 blant annet være fokus på nasjonale prosesser som regionreformen, kommunereformen og forsvaret, i tillegg til det internasjonale perspektivet.

Troms må være i forkant for å kunne påvirke internasjonale rammebetingelser for næringslivet og andre sektorer (innspill til høringer og aktiv deltakelse på internasjonale arenaer). EU-programmer blir en stadig viktigere finansieringskilde, noe som krever kompetanse om programmer. I det internasjonale arbeidet er det særlig to akser som er viktig for Troms – Barentsregionen og Europa/EU.

Prioriterte områder for det internasjonale engasjementet er:

- Kobling av engasjementet i Barentsregionen med utviklingen i EU og arbeidet innenfor Arktisk råd.
- Forvaltning og gjennomføring av Interreg Nord-programmet 2014-2020
- Deltakelse i forvaltning av naboskapsprogrammet Kolarctic CBC og Nordlig periferi og Arktis-programmet
- Bidrag til oppfølging av det internasjonale perspektivet i fylkets FoUI-strategi.
- Tilrettelegging for økt bruk av EU-programmer, herunder Horizon 2020 og oppfølging av eventuell søknad
- Bilaterale samarbeidsavtaler med Norrbotten, Murmansk, Arkhangelsk og Oulu by/Oulu-regionen
- Oppfølging av «Territorial regional review» (2016), i samarbeid med øvrige partnere i nettverket Northern Sparsely Populated Areas. Rapporten er et viktig ledd i arbeidet med å sikre gode rammebetingelser for Nord-Norge (for eksempel tiltakszonen og differensiert arbeidsgiveravgift) gjennom lobbyvirksomhet mot EU og nasjonale myndigheter.

For å sikre gode rammebetingelser for næringslivet og innbyggere er fylkeskommunen regional planmyndighet, det vil si at fylkeskommunen har myndighet til å fremme innsigelser (for å ivareta regionale og nasjonale interesser i areal- og reguleringsplaner) og skal veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver. Stabssjefen ved planavdelingen avholde jevnlig planforum. Planforum har to formål, det ene er veiledning til kommunene, det andre er kvalitet og effektivitet i planleggingen. Planforum kartlegger og samordner statlige, regionale og kommunale interesser og skal blant annet forebygge konflikter.

Den generelle veiledningen til kommunene i planarbeidet gjøres videre gjennom merknader og øvrige innspill til planforslag (kommunal planstrategi, kommune(del)planer: samfunnsdel og arealdel, områdeplaner, detaljreguleringsplaner, dispensjoner). Det prioriteres også å avholde reguleringsplankonferanse og plan- og byggesakskonferanse i samarbeid med fylkesmannen. Stabssjefen har også ansvar for regional planstrategi med kunnskapsgrunnlag som ble vedtatt i oktober 2016.

Troms har i dag følgende regionale planer under stabssjefens ansvarsområde:

- Fylkesplan for Troms 2014-2025 – overordnet politisk plan
- Regional plan for handel og service (under rullering)
- Regional plan for landbruk 2014-2025
- Regional plan for reindrift – under utarbeidelse

Fylkestinget vedtok å styrke sentraladministrasjonen med en GIS-koordinator. GIS-koordinatoren er nå på plass, og lokalisert i planavdelingen. GIS-koordinatoren skal blant annet drifte og vedlikeholde geodatabaser og kartinnsynsløsninger, strukturere data i nasjonale baser, bistå med å registrere kulturminner, friluftsområder og takstsoner for kollektivtrafikk.

Stabssjefen jobber kontinuerlig med å forsterke styringssystemet gjennom økonomi- og budsjettprosessen, planprosesser, budsjettoppfølging, og kvalitetssikring av saker som skal til politisk behandling for å bedre samordningen. Et ledd i dette arbeidet er implementering og videreutvikling av styrings- og kvalitetssystemet. Det er også fokus på at styringsdokumentene, særlig budsjett- og økonomiplan skal bli mer tilgjengelig for beslutningstakerne og at det er et

godt verktøy internt. Det er også fokus på rapporteringssløyfen tilbake til fylkestinget gjennom fylkesrådets årsberetning, budsjettoppfølging og eierskapsmelding.

Stabssjefen samordner også eierskapsforvaltningen til fylkeskommunen og fungerer dermed som et eierskapssekretariat som koordinerer forvaltningen av fylkeskommunens eierskap.

Advokatkontoret bistår sentraladministrasjonen, underlagte enheter og fylkeskommunale foretak for å kunne få raskere, billigere og bedre bistand, kompetansebygging og kontinuitet. Hovedoppgavene er tvisteløsning (prosessfullmektige for TFK i saker for domstolene) og juridisk rådgivning. I 2017 vil advokatkontoret ha fokus på rådgivning – fortrinnsvis på et tidlig stadium av sakene/prosessene, håndtere eventuelle prosessoppdrag for domstolene, samt bistå fylkesordføreren før, under og etter fylkestingssamlingene.

Sentralt for hele den fylkeskommunale virksomheten er kommunikasjon mot innbyggerne. Større åpenhet og tilgjengelighet i fylkeskommunen er en prioritert oppgave. Det legges stor vekt på aktiv nyhetsformidling gjennom stadig utvikling av fylkeskommunens nettsider og bruken av sosiale medier. I 2016 lanserte fylkeskommunen en ny inngangs- og informasjonsportal for innbyggerne i Troms og direktebrukere av de fylkeskommunale tjenestene. De vil i 2017 være fokus på videreutvikling av portalen og rulle den ut til alle fylkeskommunens enheter.

En viktig oppgave for kommunikasjonsgruppen er å bistå fylkesrådet med deres informasjons- og kommunikasjonsarbeid, og å være en ressursavdeling for hele det fylkeskommunale apparatet.

Drift- og utbyggingscenteret

Drift- og utbyggingscenteret	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Administrasjon og støttefunksjoner						
Utg	16 052	16 872	12 541	12 541	12 541	12 541
Innt	-459	-954	-954	-954	-954	-954
Netto	15 593	15 918	11 587	11 587	11 587	11 587
Bygg- og eiendomsforvaltning						
Utg	109 001	99 399	98 146	98 116	98 116	98 116
Innt	-45 909	-33 391	-33 391	-33 391	-33 391	-33 391
Netto	63 092	66 008	64 755	64 725	64 725	64 725
SUM SEKTOR DU						
Utg	125 053	116 271	110 687	110 657	110 657	110 657
Innt	-46 368	-34 345	-34 345	-34 345	-34 345	-34 345
Netto	78 685	81 926	76 342	76 312	76 312	76 312

	Hovedmål	Strategi i økonomiplan
1	Levere tjenester internt i organisasjonen med høy kvalitet og god ressursutnyttelse	<ol style="list-style-type: none"> Legge til rette for god kvalitetssikring i tjenesteproduksjon, økonomistyring og internkontroll Være oppdatert på lover og forskrifter innen eget fagområde. Ha god og løpende kontakt med alle virksomheter som vi leverer tjenester til. Etablere godt samarbeid med offentlige og private aktører innen eget fagområde.
2	Forvalte fylkeskommunens eiendoms- og bygningsmasse på en god og forsvarlig måte	<ol style="list-style-type: none"> Ivareta bygninger og eiendommer slik at virksomhetene kan utvikle seg og verdier ivaretas. Være en profesjonell aktør på utleie og innleie av eiendom. Gjennom godt vedlikehold sørge for at etater/virksomheter kan levere sine tjenester med god kvalitet. Tilby boliger som personalpolitisk tiltak for å rekruttere og beholde arbeidskraft.
3	Ha relevant kompetanse på eget fagfelt til nytte for hele organisasjonen	<ol style="list-style-type: none"> Bidra til opplæring og kompetanseutvikling i hele organisasjonen.
4	Samordne beredskapsarbeidet innen egen organisasjon og bidra i Fylkesberedskapsrådet og sørge for godt samarbeid med alle regionale aktører	<ol style="list-style-type: none"> Gjennom fylkesberedskapsplan og øvelser sørge for at beredskapsarbeidet er samordnet og oppdatert.

Hovedutfordringer

- Fylkeskommunens bygningsmasse har gjennomgående høy alder – bygd mellom 1950 – 1990. Selv om vedlikeholdet har vært prioritert og bygningene fremstår som godt vedlikeholdt, vil vi møte betydelige utfordringer i tiden fremover på energi, miljø, universell utforming, arealeffektivitet og sanering. Fokus fremover må derfor rettes fra å styrke vedlikeholdet til å starte aktiv oppgradering av bygningsmassen. Utfordringene vil bli betydelige.
- Innkjøp er en stor del av DU-senterets hverdag. Gode innkjøpsavtaler er viktig for å få god ressursutnyttelse og for å forenkle innkjøpsprosessene. Senteret må videreutvikle sin kompetanse på innkjøp.
- Profesjonell eiendomsforvaltning forutsetter høy kompetanse på avtaleinngåelse, husleierett osv. Advokatkontoret leverer tjenester ved behov, men både tid og kapasitet tilsier at egenkompetansen ved senteret må videreutvikles.
- Leveranse av tjenester internt i egen organisasjon stiller store krav til oss med hensyn til kvalitet, fokus og evne til omstilling. Ny teknologi må tas i bruk og kompetansen må videreutvikles. Viktige områder for oss er kantine, trykkeri, renhold, ekspedisjon/sentralbord, sekretariat og arkiv. Tjenester som hele organisasjonen benytter seg av og som er viktig «smøring» for at deres hverdag skal fungere best mulig.
- Nybygg-virksomheten er spesielt viktig i en tid med stor byggeaktivitet og stort fokus på arbeidsledighet, arbeidsinnvandring og svart økonomi. Stor byggeaktivitet i hele samfunnet utfordrer oss på høye kostnader, svart økonomi, useriøse aktører og kvalitet i alle ledd.

IT, personal- og organisasjon- og økonomisenteret

Personal- og organisasjonssenteret

Personal- og organisasjonssenteret har særlig ansvar for å utvikle ledernes kompetanse i å følge opp medarbeidere og arbeidsmiljø. Det skal skje gjennom opplæringstiltak og individuell veiledning, og gjennom utvikling av retningslinjene innen HR-området.

PO-senteret vil utvikle verktøy og prosesser for å kartlegge psykososialt og fysisk arbeidsmiljø. PO arbeider for å utvikle lederverktøy for medarbeideroppfølging, styringsinformasjon, systematisk HMS-arbeid, risikovurdering og internkontroll. Systemet for fullelektronisk behandling av personaldata og lønnsvariabler skal fullføres.

Arbeidet med å utvikle tiltak for å redusere sykefraværet og øke jobbnærværet fortsetter.

Våre mål:

- Utvikle organisasjonspolitikken med verdigrunnlag og plattform for ledelse og medarbeiderskap
- Forsterke positivt og helsefremmende lederskap med jobbengasjement og gode relasjoner på arbeidsplassene
- Redusere sykefraværet
- Utnytte HR-systemet optimalt, og innføre nye digitale løsninger

IT

IT-senteret har det koordinerende og faglige ansvaret for IKT-virksomheten i Troms fylkeskommune og skal bidra til å oppnå et tverretatlig samarbeid, kompetanseutveksling samt ivareta en helhetlig sikkerhetsforvaltning. I dag har IT-senteret ansvar for et nettverk med bortimot 10.000 brukere med mange ulike behov. Det er derfor viktig å risikovurdere nettverkets oppbygging med jevne mellomrom for å hindre at flaskehals oppstår.

I oktober 2013 vedtok Fylkesrådet Digitaliseringsstrategien og på grunnlag av den ble det i lag med etatene utarbeidet en handlingsplan. De fleste tiltakene er gjennomført, men det er fortsatt viktig for IT-senteret å bidra til økt effektivitet innenfor:

- IT-infrastruktur
 - En god og oppdatert teknologisk infrastruktur for å utvikle brukervennlige og sikre tjenester innenfor eForvaltning, eHelse, eLæring osv.
 - En økt kontroll over datalagring – lokalt, sentralt, nettsky osv.
 - Redusert miljøbelastning knyttet til IT («grønn IT») – energiforbruk, papirforbruk, både ved innkjøp, forvaltning/drift og bruk.
- Digital arbeidsflyt
 - Manuelle skjema må erstattes med digitale skjema der det er hensiktsmessig
 - Økt integrasjon/infolyt mellom fagsystemene
 - Selvbetjeningsløsninger for ansatte, innbyggere, næringslivet og på tvers av forvaltningsgrensene, eks. NAV, Skatteetaten og Altinn. IT-senteret vil i sitt arbeid ta hensyn til nasjonale føringer og arbeider i dag tett med KS som utvikler felles IKT-arkitektur og standarder for kommunesektoren.
- Digital samhandling
 - Videokonferanse/fjernundervisning fra uansett enhet du besitter (PC, nettbrett, mobil, videostudio). Dette stiller krav til infrastrukturen (såkalte konferansebroer) og brukervennlighet. IT-senteret er derfor med i et prosjekt i lag med BBFT kalt «Hele Troms på video» og her skal akkurat dette testes.
- Digital kompetanse
 - I tillegg til tradisjonell opplæring vil IT-senteret bidra til utvikling av nettkurs/eLæring hvor ansatte/elever kan opparbeide seg kompetanse uavhengig av tid og sted.

Økonomisenteret

Økonomisenteret er fylkeskommunens fagsenter for økonomiplan, budsjett, regnskap, finans og innkjøp. Senteret har ansvar for å skape gode prosesser og beslutningsgrunnlag innenfor våre fagfelt, og skal bidra til god økonomistyring og yte økonomi- og innkjøpsfaglige tjenester til hele organisasjonen. Vi skal også bidra til utvikling, kompetansebygging og kvalitet innenfor våre ansvarsområder.

Fylkeskommunen vil videreføre arbeidet med å utvikle god intern kontroll i kommende økonomiplanperiode. Dette vil vi gjøre ved å legge til rette for god rutiner og ved oppsøkende internkontroll.

Fra 1.1.2017 trår ny lov og nye forskrifter knyttet til offentlige anskaffelser i verk. Det er også vedtatt endringer i forskrift om offentlig klagenemd for offentlige anskaffelser. Det er derfor nødvendig å gjennomgå anskaffelsesregelverket til Troms fylkeskommune, oppdatere maler og

gjennomføre opplæring i organisasjonen. Dette sammen med å gjennomføre de nødvendige konkurransene og anskaffelsene med god effektivitet og kvalitet vil være hovedprioritet.

Det har vært og er et økt krav til kvalitet og dokumentasjon både innenfor innkjøp og økonomi. Et viktig ledd i dette arbeidet har vært digitalisering for å kunne ivareta sporbarhet, dokumentasjon, kvalitet og effektivitet. Dette arbeidet videreføres ved å ta i bruk ny funksjonalitet i økonomisystemet og implementere konkurransegjennomføringsverktøyet i fylkeskommunens anskaffelser.

17 SEKTOROVERGRIPENDE POSTER

Sektor 90	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
<i>Beløp i 1000 kr</i>	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Skatt, inntektutjevning og rammetilskudd						
Utg						
Innt	-2 875 485	-2 940 915	-3 003 589	-2 994 754	-2 958 630	-2 934 813
Netto	-2 875 485	-2 940 915	-3 003 589	-2 994 754	-2 958 630	-2 934 813
Renter, avdrag og aksjeutbytte						
Utg	141 494	113 946	112 872	117 350	122 825	124 386
Innt	-20 024	-11 295	-7 485	-7 870	-9 640	-10 465
Netto	121 470	102 651	105 387	109 480	113 185	113 921
Interne finansieringstransaksjoner						
Utg	128 149	2 999	3 927	7 495	6 158	7 778
Innt	-92 749					
Netto	35 400	2 999	3 927	7 495	6 158	7 778
Diverse sektorovergripende						
Utg	188 126	76 828	125 661	125 661	125 661	125 661
Innt	-210 903	-30 893	-28 420	-27 569	-27 281	-27 035
Netto	-22 777	45 935	97 241	98 092	98 380	98 626
Årets resultat						
Utg	59 457				-	-
Innt						
Netto	59 457		-	-	-	-
SUM SEKTOR 90						
Utg	517 226	193 773	242 460	250 506	254 644	257 825
Innt	-3 199 161	-2 983 103	-3 039 494	-3 030 193	-2 995 551	-2 972 313
Netto	-2 681 935	-2 789 330	-2 797 034	-2 779 687	-2 740 907	-2 714 488

For kommentarer til følgende poster vises det til de innledende kapitlene i økonomiplandokumentet; skatteinntekter, rammetilskudd, renteutgifter og – inntekter, rentekompensasjon, aksjeutbytte, avdrag på lån, avsetning til lønnsøkning og avsetning til disposisjonsfond.

Refusjon kapitalutgifter

Det er inngått avtale med staten om refusjon av kapitalutgifter for TANN-bygget tilsvarende statens andel av bygget som utgjør 86,14 prosent. For 2017 beregnes dette til 14,092 mill. kroner.

Tromsø kommune har gått inn med et beløp på 5 mill. kroner til medfinansiering av rassikringen ved Isbergan. Kommunen kan imidlertid ikke ta opp lån til dette selv, da de ikke står som eier av anlegget. Det er derfor inngått en avtale med Troms fylkeskommune om at fylkeskommunen tar opp lån og så dekker kommunen kapitalutgiftene. For 2017 beregnes dette til 552 000 kroner. Avtalen løper ut 2018.

I 2008 inngikk Troms fylkeskommune og Harstad kommune en avtale om samfinansiering på rassikringsprosjektet Dale-Alvestad. Veien eies av Troms fylkeskommune og investeringsbeløpet ble i hovedsak finansiert av låneopptak. Kommunens andel var et fast beløp på 25 mill. kroner. Kommunen kan imidlertid ikke lånefinansiere til prosjekter der de ikke står som eiere. Det er derfor inngått en avtale med Harstad kommune om at fylkeskommunen tar opp lån og så dekker kommunen kapitalutgiftene. Kommunens andel av finansieringen betales som andel av årlige renter og avdrag over en periode på 20 år. Refusjon kapitalutgifter i 2017 er 1,954 mill. kroner.

I forbindelse med bygging av bro mellom Kveøy og Hinnøy ble det inngått avtale med Kvæfjord kommune og med Kveøyforbindelsen AS om årlig refusjon på til sammen 1,25 mill. kroner. Beløpet gjelder medfinansiering av lånekostnader på henholdsvis 1 mill. og 0,25 mill. kroner.

Ved Bardufoss Høgtun videregående skole, flyfag, er det inngått avtale med Universitetet om leie av lokaler, og ved Nord-Troms videregående skole er det inngått avtale om utleie av lokaler til Skjervøy kommune og Lerøy Aurora A/S. Det er budsjettert med en samlet leieinntekt på 1,281 mill. kroner i 2017.

Pensjonsutgifter

Med unntak av løpende pensjonspremier, som budsjetteres på samme ansvar og tjeneste som lønnsutbetalingene, er budsjettet for alle andre pensjonskostnader samlet under sektor 90 – Sektorovergripende poster. Pedagogisk ansatte er fortsatt i Statens Pensjonskasse (SPK), mens øvrige ansatte, samt folkevalgte er i Kommunal Landspensjonskasse (KLP).

Oppsummering pensjonskostnader

Til sammen gir beregninger av pensjonskostnadene i 2017 følgende konsekvenser i forhold til opprinnelig budsjetteramme fra 2016:

Tabell 2.10.3 Pensjonskostnader (alle beløp i 1 000 kr)

Pensjonsutgift	Endring fra 2016	Budsjett 2017
Reguleringspremie KLP og endring løpende KLP og SPK	3 052	52 782
AFP-Premie 62-64 år, servicepensjon, premier oa.	463	4 820
Rentegarantipremie KLP	235	2 305
Tilskudd sikringsfond, pensjonsktr, aktuarbergning	0	425
Arbeidsgiveravgift	56	491
Sum premieutbetalinger	3 806	60 823
Premieavvik KLP	4 166	-41 181
Premieavvik SPK	14 768	3 734
Amortiserte premieavvik KLP og SPK	3 393	37 291
Sum pensjonskostnader	26 133	60 667

Samlet er det budsjettert med en økning på 26,133 mill. kroner i forventede pensjonskostnader i 2017 i forhold til budsjetterammen fra 2016.

Løpende pensjonspremier

For 2017 har KLP varslet at den løpende premien økes til 11,00 prosent, og SPK har varslet at satsen for neste år reduseres til 12,05 prosent for pedagogisk ansatte. SPK har høyere sats for løpende premie som følge av at er reguleringspremier er innbakt i ordinære løpende premier.

Utgifter knyttet til løpende pensjonspremie til KLP økes med 2,25 mill. kroner, mens det er beregnet en reduksjon for SPK på 5 mill. kroner sammenlignet med året før. Dette er ikke lagt inn i rammene til sektorene ennå og beløpene budsjetteres derfor foreløpig på sektor 90. Beløpene justeres mot sektorenes budsjetter senere i budsjettprosessen.

Reguleringspremie KLP

Reguleringspremier til KLP kommer i tillegg til ordinære løpende premiesatser og størrelsen på premien bestemmes av utfallet av lønns- og pensjonsreguleringene. KLP har estimert premier for 2017 basert på en forutsetning om forventet årslønnsvekst på 2,97 prosent. Beregningen viser en forventet utgift på 50,61 mill. kroner og posten er dermed økt med 0,81 mill. kroner i forhold til budsjettprognosen for 2016.

AFP 62 – 64 år

AFP-premier for aldersgruppen 62-64 år kommer i tillegg til den ordinære løpende pensjonspremier til KLP. Selskapet har beregnet dette til 4,10 mill. kroner for 2017. Dette gir en økning på 0,25 mill. kroner fra budsjett 2016.

Andre pensjonsutgifter

Dette gjelder gamle avtaler om servicepensjoner, premie for leger, sykepleiere, OPUS-ansatte (tidligere ansatte), andre premier for rettigheter til tillitsvalgte samt tilskudd til sikringsfond, sikringsordning, pensjonskontor KLP og honorar for aktuarberegninger SPK, til sammen 1,64 mill. kroner.

Rentegarantipremie

Premien er prisen for forsikringselskapets garanterte minimumsavkastning til kundene. KLP har foreløpig beregnet beløpet til 2,305 mill. kroner i 2017, en økning på 0,24 mill. kroner fra opprinnelig budsjett 2016.

Premieavvik

Premieavviket er differansen mellom innbetalt premie i året og beregnet pensjonskostnad fra pensjonsselskapene, jfr. kommentarer om pensjon i økonomiplanen.

For 2017 viser foreløpige beregninger fra SPK et positivt premieavvik (økning av kostnadene) på 3,73 mill. kroner inkludert arbeidsgiveravgift. KLPs foreløpige beregninger viser et negativt premieavvik på 41,18 mill. kroner inkludert arbeidsgiveravgift. Dette gir til sammen et negativt premieavvik på 37,45 mill. kroner, og en inntektsreduksjon tilsvarende 17,78 mill. kroner i 2017.

Amortiserte premieavvik

Amortiserte premieavvik er summen av 1/7 av tidligere års premieavvik. Basis for årene 2002–2009 tar utgangspunkt i faktiske beløp, mens en for 2010 tar utgangspunkt i foreløpige beregninger av premieavvikene fra KLP og SPK.

For 2017 har KLP og SPK beregnet amortisert premieavvik til 37,29 mill. kroner, en økning på 3,4 mill. kroner sammenlignet med 2016.

For nærmere redegjørelse vises til kapittel 2.

Momskompensasjon – kompensasjon for merverdiavgift

Det ligger fortsatt igjen vel 7,692 mill. kroner av det opprinnelige inntektskravet på omtrent 70 mill. kroner som ennå ikke er fordelt ut på sektorene. Det er ikke trukket ut mva-kompensasjon fra nye bevilgninger lagt inn i budsjettet i 2016, men dette vil bli gjort senere i prosessen. Fylkesrådet vil fordele restbeløpet ut forholdsvis på de enkelte sektorene i løpet av 2017.

Obligatoriske hovedoversikter

Troms fylkeskommune Budsjettskjema 1A Drift	Forslag Budsjett 2017	Vedtatt Budsjett 2016	Regnskap 2015
1 Skatt på inntekt og formue	-890 000 000	-840 000 000	-832 931 275,00
2 Ordinært rammetilskudd	-2 113 588 000	-2 100 915 000	-2 042 554 034,00
3 Skatt på eiendom	0	0	0,00
4 Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0,00
5 Andre generelle statstilskudd	-2 500 000	-3 610 000	-3 827 590,00
6 Sum frie disponible inntekter SUM (L1:L5)	-3 006 088 000	-2 944 525 000	-2 879 312 899,00
7 Renteinntekter og utbytte	-5 000 000	-6 500 000	-16 174 822,32
8 Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0,00
9 Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	63 149 000	79 620 000	53 014 456,04
10 Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0,00
11 Avdrag på lån	105 860 000	102 118 000	88 427 610,00
12 Netto finansinntekter/-utgifter SUM (L7:L11)	164 009 000	175 238 000	125 267 244,00
13 Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0		0,00
14 Til ubundne avsetninger	3 927 000	2 999 000	124 843 000,00
15 Til bundne avsetninger	0	0	9 151,00
16 Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	-92 749 344,74
17 Bruk av ubundne avsetninger	0	0	-2 674 937,90
18 Bruk av bundne avsetninger	0	0	0,00
19 Netto avsetninger SUM (L13:L18)	3 927 000	2 999 000	29 427 868,36
20 Overført til investeringsbudsjettet	0	0	3 305 816,00
21 Til fordeling drift L6 + L12 - L19 - L20	-2 838 152 000	-2 766 288 000	-2 721 311 971
22 Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	2 838 152 000	2 766 288 000	2 661 854 691
23 Merforbruk/mindreforbruk = 0 L22 - L21	0	0	-59 457 279

Kolonnen "Vedtatt budsjett 2016" viser budsjettet etter at fylkesrådet har innarbeidet justeringer etter fullmakt fra fylkestinget i budsjettvedtaket. Dette gjelder fordeling av lønnsvekst 2015 helårsvirkning, korrigeringer for endrede satser pensjon og innlegging av mva-komp. for nye tiltak. Sektorenes rammer er økt med 20,276 mill. kroner som er regulert mot sektorovergrepene poster.

Troms fylkeskommune Budsjettskjema 1B Drift	Forslag Budsjett 2017	Vedtatt Budsjett 2016	Regnskap 2015
1 Politiske styringsorganer	32 318 000	28 608 000	29 635 865,32
2 Kontrollorganer	5 292 000	5 178 000	4 698 880,79
3 Stab- og støttefunksjoner	150 476 000	151 768 000	141 874 769,20
4 Utdanning	1 046 952 000	1 062 996 000	1 034 691 689,79
5 Tannhelse	118 256 000	123 547 000	123 413 171,20
6 Kultur	95 493 000	95 812 000	93 263 813,87
7 Samferdsel	1 300 480 000	1 276 495 000	1 209 841 321,46
8 Plan og næring	47 767 000	44 927 000	44 515 943,92
9 Sektorovergrepene poster	41 119 000	-23 042 000	-20 080 764,13
10 Sum fordelt til drift SUM (L1:L9)	2 838 152 000	2 766 288 000	2 661 854 691,42

Troms fylkeskommune Budsjettskjema 2A Investeringer	Forslag Budsjett 2017	Vedtatt Budsjett 2016	Regnskap 2015
1 Investeringer i anleggsmidler	526 614 000	769 625 000	543 844 230,76
2 Utån og forskutteringer	0	0	0,00
3 Kjøp av aksjer og andeler	0	0	3 313 406,00
4 Avdrag på lån	0	8 000 000	29 520 000,00
5 Dekning av tidligere års udekket			0,00
6 Avsetninger	0	0	22 452 835,00
7 Årets finansieringsbehov SUM (L1:L6)	526 614 000	777 625 000	599 130 471,76
<i>8 Finansiert slik:</i>			
9 Bruk av lånemidler	-329 325 000	-596 926 000	-377 501 372,04
10 Inntekter fra salg av anleggsmidler		-2 572 000	-30 399 120,00
11 Tilskudd til investeringer	-107 200 000	-11 000 000	-45 817 740,00
12 Kompensasjon for merverdiavgift	-81 789 000	-136 965 000	-97 990 625,02
13 Mottatte avdrag på utån og refusjoner	-800 000	-2 400 000	11 973 502,07
14 Andre inntekter	0	-17 732 000	-2 104 559,85
15 Sum ekstern finansiering SUM (L9:L14)	-519 114 000	-767 595 000	-541 839 914,84
16 Overført fra driftsregnskapet	-7 500 000	-10 030 000	-45 564 564,49
17 Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0,00
18 Bruk av avsetninger	0	0	-10 718 699,00
19 Sum finansiering SUM (L15:L18)	-526 614 000	-777 625 000	-598 123 178,33
20 Udekket/udisponert = 0 L7 -L19	0	0	1 007 293,43

Troms fylkeskommune Budsjettskjema 2B Investeringer	Forslag Budsjett 2017	Vedtatt Budsjett 2016	Regnskap 2015
1 Politiske styringsorganer	0	8 000 000	250 305,10
2 Kontrollorganer	0	0	0,00
3 Stab- og støttefunksjoner inkl. Bygg og eiendom			193 206 481,13
4 Utdanning	159 850 000	228 425 000	10 112 595,41
5 Tannhelse		2 500 000	
6 Kultur	0	0	
7 Samferdsel	366 764 000	538 700 000	339 589 127,12
8 Plan og næring/Næring	0	0	0,00
9 Sektorovergripende poster			685 722,00
10 Sum fordelt til investering SUM (L1:L9)	526 614 000	777 625 000	543 844 230,76

Vedlegg 1 Sentrale forutsetninger i økonomiplanperioden

1. Faste 2017-priser i hele økonomiplanperioden.
2. Årslønnsveksten fra 2016 til 2017 er satt til 2,7 prosent i tråd med forutsetningene i statsbudsjettet. Det er avsatt 32,7 mill. kroner til dekning av årslønnsveksten i 2017 inkludert lønnsoverheng fra 2016 til 2017. Avsetningen fordeles til de enkelte sektorer i tråd med lønnsforhandlinger som gjennomføres i 2017.
3. Rammene er prisjustert med 2,0 prosent.
4. Kommunal deflator, det vil si den generelle prisveksten på kommunale tjenester, er 2,5 prosent.
5. Refusjon sykkelønn er økt med 2,0 prosent som er i tråd med den generelle prisjusteringen.
6. Pensjonspremie budsjetteres med hhv. 12,05 prosent pensjonspremie for lærere til Statens Pensjonskasse og 11,00 prosent ordinær pensjonspremie for ansatte til Kommunal Landspensjonskasse (inkludert folkevalgt).
7. I økonomiplanperioden er det budsjettert med differensierte løpende renter.
 - a. Løpende rente på gjeld er budsjettert med henholdsvis 2,6 prosent i 2017 og 2018, 2,9 prosent i 2019 og 3,0 i 2020.
 - b. Løpende rente på overskuddslikviditet er budsjettert med 1,45 prosent hvert år i planperioden.
8. I 2017 vil andel av gjeld med fastrentebetingelser være om lag 46 prosent og andel gjeld med flytende rentebetingelser blir vel 54 prosent. Samlet lånegjeld ved inngangen til 2017 vil være om lag 2,4 mrd. kroner.
9. Fylkeskommunalt skattøre er satt til 2,65 prosent i 2017, uendret fra 2016.
10. Økningen i skatteinntekter er satt til 2,3 prosent fra 2016 til 2017.
11. Regnskapet for 2016 er forventet avlagt med regnskapsmessig balanse.
12. Kollektivtakstene som er lagt til grunn for 2017, er i tråd med fylkesrådets vedtak i sak 224/16 og 225/16.

13. Hovedelementene i driftsbudsjettet er:

	2017	2018	2019	2020
Frie inntekter (skatt, rammetilskudd, utbytte, rentekompensasjon skolebygg)	-3 006 088	-2 997 139	-2 960 804	-2 936 777
<u>Disponert slik:</u>				
Netto driftsutgifter	2 838 152	2 803 098	2 738 602	2 692 275
Netto renter og avdrag	164 009	186 546	216 044	236 724
Bruk av / Til fondsavsetning	3 927	7 495	6 158	7 778
Balanse	0	0	0	0